

**PS 24/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 3 februari 2017**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Actualiteit	8
Besprekstukken	10
02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen	10
101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020	29
86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen	51
Stemming	63
08/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 8 december 2016 tot en met 11 januari 2017	63
09/17 Notulen van de PS-vergadering 11 november 2016	63
10/17 Notulen van de PS-vergadering 18 november 2016	63
101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020	64
86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen	65
02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen	66
Sluiting	68

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 15
Bahar, drs. H., 54, 59, 61, 62, 63, 67
Bakker, W.J., 31, 38, 39, 49, 50, 52, 65, 66
Berg, H.F. van den, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 28, 68, 69
Brunklaus, mw. drs. P.M., 8, 35, 36, 37, 39, 42, 47, 48, 50, 51, 65, 66
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 10, 13, 16, 17, 21, 22, 27, 68, 69
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7
Claessens-Vloedgraven, mw. W., 68, 69
Dingemans, mw. F.M., 65, 66, 67
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 8, 9
Hageman, ir. J.J.C., 7, 40, 46, 47, 48, 49, 51
Hattem, A.W.J.A. van, 55, 56, 58, 59, 60, 63, 64, 67
Heijman, J.H.W.F., 23, 66, 67, 68, 69, 70
Heijmans, N.G.L., 8, 31, 37, 38, 39, 50, 51, 67
Hoon, mw. A.J.M. de, 13, 14, 20, 27, 68, 69
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 34, 41, 65, 66
Koevoets, H.J.P.E., 53, 67
Kutlu, S., 18, 28, 68, 69
Overveld, W.A.A.M. van, 22, 42, 57, 65, 66, 67, 69
Schüller, mw. drs. I.J.W., 30, 31, 32, 33, 36, 65, 66
Sloot, mw. M.A.B. van der, 7, 32, 33, 34, 37, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 65, 66
Smeets, drs. M.E.J., 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 29, 30, 68, 69
Smeulders, S.J.A.H., 14, 16, 17, 18, 19, 20, 67, 68, 69
Spapens, M., 35, 36, 38, 46, 47, 65, 66
Surminski, mw. M.J.G.P., 66, 67, 68, 69, 70
Uijlenhoet, A., 56, 61, 62, 67
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70
Vreugdenhil, ing. H.J., 22, 66, 67, 68, 69, 70

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg

Portheine, P.
Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der

VVD
GroenLinks
PVV
VVD
CDA
GroenLinks
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU/SGP
CDA
PvdD

Riethoven
's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Sint-Oedenrode
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 3 februari 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Besprekstukken

101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020

86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen

02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen

IV. Stemming

08/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 8 december 2016 tot en met 11 januari 2017

09/17 Notulen van de PS-vergadering 11 november 2016

10/17 Notulen van de PS-vergadering 18 november 2016

101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020

86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen

02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 3 februari 2017

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 51 leden aanwezig, te weten:

mw. Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Portheine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt.

Afwezig: mw. Van der Kammen, Braspenning, Van der Wel, Steenbakkers.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.15 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u nogmaals verzoeken uw plaatsen in te nemen en wil de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. En verzoek u daarbij te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van de berichten van verhindering.

De **griffier**: Er is bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Van der Kammen, de heer Braspenning en de heer Van der Wel. En van de heer Heijman heb ik begrepen dat hij later arriveert.

De **voorzitter**: Nog aanvullingen?

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): En de heer Steenbakkers.

De **voorzitter**: De heer Steenbakkers. En mij heeft zojuist het bericht bereikt per sms van de heer Van der Wel dat hij vandaag afwezig is. Geen aanvullingen daarbij.

De heer **Hageman** (D66): Mevrouw Klitsie komt ook iets later. D66.

De **voorzitter**: Ja. Mevrouw Klitsie komt iets later. Dan heet ik u allen zeer van harte welkom, in het bijzonder ook de bezoekers op de publieke tribune. En ook degenen die via het internet deze vergadering volgen.

Ik heb de eer u te mogen melden dat een van ons, Roland en Mirna, zijn echtgenote, en Mateu gezinsuitbreiding hebben gekregen. Roël is geboren. En ik heb op het kaartje gezien dat het een mooi menneke is. En ik heb begrepen dat wij dat straks ook nog op een bijzondere manier gaan vieren. Roland, ik wil je vragen om naar voren te komen. Ik heb namens ons allen een klein teken van grote waardering voor deze uitbreiding in huize Van Vugt.

Het is het rompertje met trotse Brabantse kleuren en we hebben ons vergewist. Hij weet hoe zoiets werkt. Dus dat is heel mooi.

Dames en heren. Ik stel de agenda aan de orde.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik wil een ordevoorstel doen. Er zijn net insprekers geweest voor het knooppunt Hooipolder-Plus en we zijn bezig met een nieuwe structuur, dus het is wel even wennen. Maar ik zou toch willen vragen of dat agendapunt, dat nu als punt 3 op de agenda staat als derde Statenvoorstel, om dat als eerste Statenvoorstel te behandelen.

De **voorzitter**: Oké. Het voorstel is om het stuk over knooppunt Hooipolder-Plus naar voren te halen en dat als eerste te behandelen. Wil iemand over dat ordevoorstel het woord voeren? Dan breng ik dat voorstel in stemming. Ja, de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik ben in principe hartstikke voor dit ordevoorstel, maar ik had bij uw meldingen aan het begin begrepen dat er een fractie niet aanwezig is. En dan zou ik het wel heel vervelend vinden om de agenda om te gooien.

De **voorzitter**: Nee, dat heeft u niet goed ...

De heer **Heijmans** (SP): O, die is net na uw melding ... O ja, hij is er wel. Dan heb ik er geen enkel probleem mee, voorzitter.

De **voorzitter**: Het ging overigens over de heer Van der Wel en niet wel of niet aanwezig. Maar het misverstand is opgehelderd. Alle fracties zijn aanwezig. Iemand anders over dit ordevoorstel de behoefte om het woord te voeren? Nee. Dan stel ik voor dat ordevoorstel in stemming te brengen. Wenst iemand stemming of kunnen we bij acclamatie instemmen? Dat lijkt het geval te zijn. Dan zullen we dit inderdaad als eerste op de agenda behandelen. Andere opmerkingen bij de agenda?

Actualiteit

De **voorzitter**: Er zijn geen vragen voor het vragenuurtje of actuele moties, dus wij kunnen meteen beginnen met dit bespreekstuk.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Voorzitter. Hier.

De **voorzitter**: Ja. Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Een ander ordevoorstel. Ik zou even een moment willen verzoeken om achter de kathedraal plaats te mogen nemen om even een kort woord te richten.

De **voorzitter**: Ik sta dat toe. Er is de afdeling van gevonden voorwerpen. Er is een telefoon op het Statenvelde gevonden. We kunnen niet nagaan, ook niet binnen de huidige privacywetgeving, van wie deze is. Dus hij ligt hier op de voorzitterstafel. En als hij niet van een van u is gaan we dat anders doen. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Dank u wel dat ik even gebruik mag maken van de spreektijd en u raadt het natuurlijk al waar het over gaat. Het gaat over de verkiezing tot Beste Bestuurder. Voorzitter. Beste Wim. Ik denk dat ik namens Provinciale Staten spreek dat het ontzettend verdiend is, maar ook zeker gegund is dat dit jaar deze prijs aan jou is uitgereikt. Want het zegt niet alleen iets over de kwaliteit van u als bestuurder, het zegt ook iets over Brabant. Want uiteindelijk is dit niet de enige prijs die in Brabant afgelopen weken beland is. Breda als best bestuurde gemeente. Twee weken geleden stonden we hier ook op deze plek om de Jonge Ambtenaar van het jaar te mogen huldigen en toe te spreken. En het zegt wellicht iets over Brabant, het is niet alleen een swing state, maar het is ook een swingende provincie. En de kwalificatie van de minister als betrokken, verbindend en deskundig, ik denk dat we dat met zijn allen kunnen onderschrijven. Dat is ook de manier waarop wij in Brabant graag met zijn allen als Staten als provinciebestuur, maar ook met alle inwoners willen werken. En het is ook ontzettend goed om te lezen de reacties op de website, het is ontzettend goed om de reactie op de ontvangst van de prijs te lezen dat het elke dag nog steeds met veel energie, met veel eer en zin deze provincie verder te helpen en alles te doen in het belang van Brabant. En daarvan zijn wij met zijn allen hier ontzettend overtuigd, dat inderdaad u, jij, je daar 24 uur per dag 7 dagen in de week voor inzet. En het kenschetst denk ik ook heel goed dat je in je reactie ook niet alleen zegt 'dank voor de prijs', maar ook de mede-mogelijkmakers van die prijs. En daarvan heeft u hier in dit huis ontzettend goede ondersteuning. Ook langs deze weg daarvoor hartelijk dank aan allen. En dat we ook graag inderdaad de komende jaren op deze manier een geweldige samenwerking mogen continueren. En als we dan een woord mogen maken, dan zou ik zeggen: u bent wel een van de wij-makers hier in Brabant. Dank u wel en nogmaals dank en veel plezier met het genieten van deze prijs. Ik heb een klein bloemetje.

(Staand applaus)

De **voorzitter**: Lieve collega's. Dank, in het bijzonder een van de vicevoorzitters, de heer Van Gruijthuijsen, Martijn, dat je hier aandacht aan wilt geven. Het voelt inderdaad als een bijzondere eer, omdat je door collega's bent voorgedragen en uit zo'n stemming komt. De waardering is warm en tegelijkertijd voelt het ook als een opdracht om het ambt van commissaris van de Koning, uw voorzitter, in te vullen op een manier die inderdaad ook in deze tijd ervoor zorgt dat het voor heel Brabant een betekenisvolle bestuurlijke rol mag zijn. Misschien is het wel een tijd waarin we niet alleen onze verbeeldingskracht, maar onze verbindingskracht meer dan ooit nodig hebben. Besturen is in deze tijd misschien niet het meest makkelijke om te doen, maar het is nog steeds heel eervol. En het voelt elke dag als een grote eer om met u allen samen Brabant naar een volgende fase te helpen. Er is veel werk te doen, maar we weten allemaal dat juist bij ons – u noemde terecht de stad Breda, twee van onze wethouders, ook een mooie nominatie. De jongste bestuurder van het land, weliswaar wethouder in Utrecht, maar een Brabantse, Tilburgse van origine. Dus we hebben het ook goed laten merken, daar in Utrecht. Laten we daar trots op zijn. Laten we ook hopen dat die cultuur van verbinding en echt naar elkaar luisteren en besturen onze Brabantse cultuur is. Die heeft ons ver gebracht. Dat is niet altijd vanzelfsprekend. Daar

moeten we in blijven investeren, met zijn allen. U kunt op mij rekenen, zoals ik ook op u reken. Ook vandaag weer. Laten we er een mooie vergadering van maken. Dank voor de bloemen.

(Applaus)

Bespreekstukken

02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen

De **voorzitter**: Dan is nu conform de zojuist gepleegde besluitvorming als eerste aan de orde het Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan over beschikbaar stellen van provinciale middelen. Op 20 januari is er een uitvoerige technische vragenronde over dit voorstel geweest. Nu hier voor besluitvorming in uw Staten voorliggend. Als eerste voert de fractie van de VVD het woord bij monde van de heer Burger Dirven. En aan hem geef ik graag het woord.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Hij gaat niet omhoog, inderdaad. Voorzitter. Mede collega-Statenvoerders. Vorig jaar op 1 september 2016 gaf ik een interview voor het televisieprogramma 'De gevaarlijkste wegen van Nederland'. Het programma maakte een aflevering over knooppunt Hooipolder. En mijn kernbetoon was en is dat het Rijk haar verantwoordelijkheid dient te nemen in het verkeerslichtenvrij maken van knooppunt Hooipolder. Het is het enige knooppunt met twee doorgaande rijkswegen in Nederland waar nog verkeerslichten staan. En dit leidt tot gevaarlijke, levensgevaarlijke situaties en brengt ook schade toe aan de economie en aan het milieu en veroorzaakt grote overlast in de omliggende gemeenten vanwege sluipverkeer. Brabant neemt haar verantwoordelijkheid wel. Vandaag bespreken we daarom het Hooipolder-Plusplan. In het Statenvoorstel staan de argumenten op een rij waarom de situatie bij Hooipolder niet meer acceptabel is. De snelle aanpak van de dagelijkse files en onveilige verkeerssituaties vanwege de verkeerslichten bij Hooipolder is hoogst noodzakelijk. En de VVD wil het Statenvoorstel voor Hooipolder-Plusplan ook steunen en wij complimenteren deze gedeputeerde dan ook met deze voortvarende aanpak in het nemen van de verantwoordelijkheid in dezen. In het Statenvoorstel staat ook dat de voorkeur van de regio en de provincie uitgaat naar volledige ombouw van Hooipolder tot een ongelijkvloerse klaverblad-achtige constructie zonder verkeerslichten. En daar is de VVD het helemaal mee eens. Die verkeerslichten moeten zo snel mogelijk verdwijnen. De VVD zou daarom het liefst alle problemen in een klap oplossen en dat betekent ook het opruimen van die verkeerslichten bij Hooipolder. En in de Tweede Kamer is hier eigenlijk grote steun voor, voor het oppakken van het knooppunt Hooipolder. En dat blijkt ook uit de bespreking van het MIRT 2016 in de commissie Infrastructuur en Milieu op 23 november 2015. Wat zegt de minister dan aan de Tweede Kamer en ik citeer: "Over het knooppunt Hooipolder en de verkeerslichten is al vaker gesproken. Gevraagd is wat er gedaan kan worden om een volwaardig knooppunt zonder vri's (verkeersregelininstallaties) te realiseren." En de A59 is geen knooppunt, zegt de minister, zelfs niet in het hooggroei-scenario. "Investeren in het knooppunt heeft daarom geen prioriteit. Het weggedeelte komt ook niet voor in de file top 50." En nu komt het. Zij zegt ook verder: "De kosten om dit knooppunt volledig verkeerslichtenvrij te maken zijn meer dan 200 miljoen euro. En gezien de beperkte budgetten bij het infrastructuurfonds van het Rijk ben ik daarom niet bereid hierin te investeren." Voorzitter. De Tweede Kamer nam met dit antwoord genoegen. Het is te duur, zo'n 200 miljoen euro en geld dat niet binnen de rijksbegroting gevonden kan worden. Het Rijk heeft dit ook als antwoord gegeven aan de provincie. Het bedrag van 200 miljoen euro staat ook in het voorliggende Statenvoorstel. Discussie gesloten, zo lijkt het. Maar collega-Statenvoerders is dit wel het hele verhaal? Een bedrag van 200 miljoen euro voor een beperkte aanpassing van Hooipolder is wel heel erg veel, waarbij een eerste verbindingsboog van de A50 vanuit Zonzeel naar de A27 naar Utrecht al financieel gedekt wordt uit de plannen voor de ombouw van de A27. Nu heb ik zelf onderzoek uitgevoerd naar de herkomst van het bedrag van deze 200 miljoen euro. En wat zit daar nu allemaal in? Het antwoord, voorzitter, is te vinden in een artikel in BN De Stem van 18 november 2011. In dat artikel wordt verwezen naar het college van B en W van Oosterhout, dat heeft verklaard dat de kosten voor een nieuw volwaardig knooppunt 200 miljoen euro tot 250 miljoen euro zijn, omdat hiervoor

een deel van de A27 verlegd zou moeten worden. En hiermee komt de aap uit de mouw. Het Rijk heeft de ombouw van Hooipolder gekoppeld aan een verlegging van de A27. Maar dat is onterecht, want de verlegging van dit deel van de A27 is van de baan. En de recente ombouwplannen van de A27 betreffen alleen het noordelijk deel, Hooipolder-Everdingen, en het zuidelijk deel Hooipolder-Breda blijft nog vele jaren ongewijzigd. En om die reden, voorzitter, hoeft de A27 bij Hooipolder helemaal niet verlegd te worden. Het is dus mogelijk om Hooipolder sober en doelmatig te verbeteren zonder de A27 te verleggen. In dat geval is een volledig verkeerslichten vrij Hooipolder voor een aanzienlijk lager bedrag te realiseren. En belangrijk is dat het bestaande viaduct van de A27 bij Hooipolder breder is dan de snelweg zelf en ruimte biedt aan een extra uitvoegstrook voor een eventueel klaverblad. En om dat even kort te visualiseren vraag ik even de techniek om een kort beeld te projecteren. Dat is een door mij gemaakte tekening. Dit is slechts een voorbeeld. U ziet het bestaande viaduct van de A27 bij nummer 1, 2 en 3 zitten op dit moment in de ombouw van de A27. En 4 en 5 is dan de extra fly-over met nog twee op- en afritten. Even gewoon als beeld. Dank u wel.

Nu helder is dat Hooipolder voor een substantieel lager bedrag verkeerslichten vrij kan worden, moeten we het exacte bedrag hiervoor laten vaststellen. En hiervoor dien ik mede namens D66, PvdA, SP en CDA een motie in met het verzoek aan GS om een nieuwe berekening van de meerkosten bovenop het Hooipolder-Plusplan te maken, waarbij de A27 niet wordt verlegd naar een nieuw tracé en bij het nieuwe kabinet, dat gevormd zal worden na de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017, met deze nieuwe berekening in gesprek te gaan en te pleiten voor het verkeerslichten vrij maken van knooppunt Hooipolder. De A59 staat inmiddels op plek 41 in de file top 50. Ook dat argument, dat het knooppunt niet in de file top 50 staat, geldt dus niet meer. Dit samen met de substantieel lagere kosten een extra reden om aan de bel te trekken bij het Rijk en door te pakken op Hooipolder.

Motie M1 'Hooipolder Verkeerslichten vrij'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 3 februari 2017 behandelend het Statenvoorstel en Ontwerpbesluit 02/17 Hooipolder-Plusplan;
constaterende dat:

- knooppunt Hooipolder het enige rijkswegknooppunt is in Nederland voorzien van verkeerslichten; dit leidt niet alleen tot filevorming en vertraging, maar ook tot (levens)gevaarlijke verkeerssituaties;
- het einddoel van het Rijk, de provincie Noord-Brabant en de omliggende gemeentes is om knooppunt Hooipolder verkeerslichten vrij te maken;
- het Rijk op dit moment niet bereid is tot volledige ombouw van Hooipolder en de provincie Noord-Brabant daarom het Hooipolder-Plusplan heeft opgesteld waarbij de verkeerslichten niet verdwijnen;
- het Rijk heeft aangegeven dat met een volledige ombouw van Hooipolder een bedrag is gemoeid van 200 miljoen euro en dat investeren in dit knooppunt geen prioriteit heeft omdat de A59 niet voorkomt in de file top 50;
- het Rijk een onjuist bedrag (200 miljoen euro) als uitgangspunt voor een volledige ombouw van Hooipolder heeft aangehouden omdat dit, naast Hooipolder, óók gelden betreft voor de verlegging van de A27 naar een nieuw tracé;

overwegende dat:

- het nu of nooit is om richting Den Haag te pleiten om Hooipolder verkeerslichten vrij te maken in het belang van doorstroming, verkeersveiligheid, milieu en economie;
- er nieuwe feiten op tafel liggen om hierover in gesprek te gaan met het Rijk: de A59 staat inmiddels wel in de file top 50 en het benodigde bedrag voor verkeerslichten vrij Hooipolder is aanzienlijk lager dan het bedrag van 200 miljoen euro;
- een nieuw tracé van de A27 niet nodig is om Hooipolder verkeerslichten vrij te maken;

verzoekt:

- aan GS om, met het doel voor het verkeerslichtenvrij maken van Hooipolder, door Rijkswaterstaat of anders door de provincie zelf een nieuwe berekening van de meerkosten bovenop het Hooipolder-Plusplan te laten maken, waarbij de A27 niet wordt verlegd naar een nieuw tracé;
- en bij het nieuwe kabinet, welke gevormd zal worden na de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017, met deze nieuwe berekening in gesprek te gaan en te pleiten voor het verkeerslichtenvrij maken van knooppunt Hooipolder;

en gaan over tot de orde van de dag.

VVD: Karel Burger Dirven

D66: Suat Kutlu

PvdA: Stijn Smeulders

SP: Willemieke Arts

CDA: Ankie de Hoon"

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik vind het briljant van de VVD, die 23 van de 27 jaar in de regering zit. Sinds wanneer heeft u dit bedacht? Wij hadden overigens al veel eerder het idee dat het veel goedkoper kon. En waarom is dat niet in de laatste MIRT-behandeling meegenomen? Dus waarom komt u daar nu mee en niet al geruime tijd geleden?

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Zoals u weet ben ik geen lid van de Tweede Kamer, maar wel lid van deze Provinciale Staten. En ik heb gewoon zelf logisch nagedacht over waar die 200 miljoen euro vandaan komt. Dat heb ik uiteindelijk heel concreet uit het krantenartikel weten te halen. En waarom dit niet in het MIRT-overleg is meegenomen? Dit is wel meegenomen. U heeft zojuist het citaat van mij gehoord, wat de minister heeft gezegd aan de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft daar klaarblijkelijk genoeg mee genomen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dus u zegt eigenlijk: uw fractie in de Tweede Kamer en met name de minister hebben feitelijk een wanprestatie op dit gebied gepleegd? Daar kunnen we het mee eens zijn.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Nee, dat zeg ik niet. En ik zeg u, het is net zo goed mijn minister als dat het ook uw minister is.

Voorzitter. Ik ga afsluiten. En ondertussen, geachte collega-Statenvollederen, gaan we snel aan de slag met het Hooipolder-Plusplan, zodat in ieder geval daarvoor in 2019 de schop in de grond kan. Tot zover mijn eerste termijn en ik zal u de motie overhandigen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Burger Dirven voor zijn bijdrage. De fractie van het CDA, mevrouw De Hoon, dan nu. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. U laat het plaatje mooi liggen voor mij. Voorzitter. Knooppunt Hooipolder, de enige snelweg in Nederland met stoplichten. Henry Ford, de bekende autofabrikant, heeft ooit gezegd: bij elkaar komen is het begin, bijeen blijven is de vooruitgang en samenwerken is het succes. Breda, Raamsdonk, Geertruidenberg, Oosterhout, Waspik, provincie en het Rijk zijn allemaal bij elkaar gekomen. Door bijeen te blijven zijn er mooie plannen opgesteld. En nu is het aan ons, de Staten, om te bekijken of ook voor dit geval Hooipolder die plannen succesvol zijn. In het voorjaar

van 2016 lazen we over het Hooipolder-Plusplan, een goedkopere versie. Veel ambitie en bereidheid om 5 miljoen euro te financieren aan deze rijksweg. U was vastbesloten om in Den Haag de overige 5 miljoen euro te halen. En het CDA had veel waardering voor deze ambitie. De provincie zocht de samenwerking weer op. Want zoals Henry Ford al zei: samenwerken is het succes. Zowel in de media als in belangrijke overleggen horen we VVD-Statelieden, -gedeputeerden en de minister roepen dat een totaalplan ontzettend belangrijk is, maar als het erop aankomt, is er geen prioriteit en is er geen geld. En dat is toch jammer voor Brabant, dat u een blauwtje heeft moeten lopen bij uw partijgenoot, minister Schultz. Maar ja, ach, blauw is toch de kleur van de VVD. En toch heeft u de stoute schoenen weer aangetrokken om de Staten geld te vragen. En dat is wel lef. Dit keer komt u voor het totale bedrag van 10 miljoen euro terug naar ons in een nieuwe verdeelsleutel: 5 miljoen euro voor de regio en 5 miljoen euro voor de rijkswegen. En het CDA wil heel graag een succesvolle oplossing voor het knooppunt Hooipolder. En daar is goede samenwerking voor nodig. Het college vraagt 10 miljoen euro en dat wordt een kleine investering genoemd. Maar als we even teruggaan naar de discussie over sociale veerkracht, dan wordt ruim 10 miljoen euro beschouwd als een mega-investering. En ook hebben we u vaker horen benoemen dat het gaat om resultaat en dat het niet uit mag maken uit welke pot het komt: Rijk, provincie, gemeenten. Maar wat doen we dan als de provinciepot leeg is? Komt het Rijk dan wel over de burg voor onze provinciale wegen? Misschien kan de gedeputeerde hier in het kader van goede samenwerking uitleg over geven.

In uw voorstel subsidieert de provincie de werkelijke kosten van de nieuwe verbindingsweg tot een maximum van 5 miljoen euro. Maar als de kosten hoger zijn dan deze 5 miljoen euro, dan gaan de beide gemeenten opdraaien voor de meerkosten.

Voorzitter. Bij elkaar komen is het begin, bijeen blijven is de vooruitgang en samenwerken is het succes. Hoe succesvol denkt de gedeputeerde dat het gaat worden als de gemeenten moeten opdraaien voor de meerkosten?

De **voorzitter**: Interruptie Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dat klopt, mijnheer de voorzitter. Dank u wel. Ik hoor toch weer een beetje een zuur toontje bij de CDA-fractie, voorzitter. En dat vind ik jammer. Want het is een mooi plan hè? En we zijn hier nu met de regio en als provincie samen met het Rijk aan het investeren in een van de grote knelpunten op de Brabantse snelwegen. Mijn vraag aan uw fractie is of het nu zo is dat u principieel tegen investeringen van de provincie in rijksinfrastructuur bent. Want dat is een goede vraag, die ik aan u heb.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Een logische vraag van u. Dat moet een samenspel zijn. En de historie leert dat dit ook meestal in samenspraak is en een samenspel, waardoor het niet zomaar vanuit één kant moet komen. En veel respect voor de regio, want die hebben dit verdomde goed gedaan.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik vraag het niet voor niks hè. Uw eigen CDA-gedeputeerde, mijnheer Van Heugten, waarvoor ik veel waardering heb, heeft de vorige periode in die bak, bij Vught daar, enorm veel provinciaal geld bij het rijksgeld gelegd om daar echt iets beters te kunnen realiseren voor Brabant. De A58 hè, voorfinancieringsconstructie, ook in gang gezet door uw eigen CDA-partijgenoot. Dus als u hier dan kritisch op deze constructie bent zie ik toch wel een wijziging van beleid bij de CDA-fractie. En die wil ik dan wel even expliciet maken.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nee. Zo expliciet ligt het helemaal niet. Want inderdaad had onze vorige gedeputeerde de focus op Eindhoven en Vught liggen. Daar heeft hij via voorfinanciering slimme methoden

bedacht. Maar als we de feiten op een rijtje zetten, dan had die wel 270 miljoen euro voor Brabant. Die had 450 miljoen euro voor de A58. Dat heb ik bij dit plan nog niet gezien en nog niet bij andere plannen. Dus in die zin durf ik dit wel te weerleggen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon vervolgt haar betoog.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Hoe groot kunnen de financiële gevolgen zijn voor de provincie en de gemeenten? En zijn hier duidelijke schriftelijke afspraken over gemaakt en dan voor dat de eerste schop de grond in gaat?

Alles overwegende – daar komt 'ie – ziet het CDA het Hooipolder-Plusplan niet als een plus, maar als een eerste stap. Een eerste stap in de richting van een totaalplan. En kunt u ons meenemen in de vervolgstappen? Wat wordt stap 1 en stap 3? En 2 en 3? Neemt u ons mee in uw droom voor West-Brabant, en dan denken wij met u mee. U heeft eerder aan de Staten toegezegd dat voor het einde van deze bestuursperiode er een totaalplan komt. En het CDA wil graag van de gedeputeerde horen wanneer wij het financieel plaatje, de ambities en het tijdpad te zien krijgen. Want bij een samenwerking hoort toch ook het nakomen van afspraken? En zoals Ford zei: bij elkaar komen is het begin, bijeen blijven is de vooruitgang en samenwerken is het succes. En je zult toch in Den Haag in het kader van samenwerken moeten blijven drukken op het belang van een totaaloplossing. Want zelfs met een plus is Hooipolder nog niet klaar.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. Dan nu de fractie van de SP, mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt het voorstel om 10 miljoen euro beschikbaar te stellen om het Hooipolder-Plusplan integraal uit te kunnen voeren. Dit plan is tot stand gekomen in samenwerking met de betreffende gemeenten, het ministerie en Rijkswaterstaat en wordt breed gedragen in de regio. Het komt ook tegemoet aan de opdracht uit ons bestuursakkoord om bij Hooipolder de dagelijkse files en het sluipverkeer aan te pakken. Voorzitter. Mijn fractie vindt het ongelooflijk dat de minister bij de aanpak van de A27 dit plan niet in zijn geheel voor haar rekening wil nemen, terwijl het toch een substantiële verbetering betekent van de huidige plannen met de A27 met groot effect voor de regio, in ieder geval tot 2030. Zeker nu er van de beste oplossing, een heel klaverblad zonder stoplichten, op dit moment geen sprake is. Wij willen dat toch nog maar eens gezegd hebben.

De SP vindt de verkeerssituatie nu en die gaat ontstaan dusdanig dat we instemmen met het voorstel om 10 miljoen euro uit het spaar- en investeringsfonds infrastructuur beschikbaar te stellen voor de twee beschreven extra maatregelen. Want dit is een zeer aanzienlijke verbetering van het rijksplan, maar helaas geen optimale oplossing. En daarom steunen wij ook van harte de motie die de VVD daarnet heeft aangekondigd.

Wij hebben naar aanleiding van het voorstel nog wel twee vragen en die liggen een beetje in lijn met de zorgen die net door het CDA zijn uitgesproken. Er is bij de bijdrage aan het Rijk sprake van 5 miljoen euro inclusief btw. De bijdrage aan de gemeenten is 5 miljoen euro exclusief btw. Betekent dat, dat de btw voor rekening van de gemeenten komt en de eventuele meerkosten ook? En heeft de gedeputeerde al een idee om hoeveel geld dat dan zou gaan?

Dan de tweede vraag. De nieuwe parallelweg, punt 6 uit het Hooipolder-Plusplan, lijkt met de huidige inzichten haalbaar. Nu zijn die inzichten inmiddels alweer ruim een maand oud. Is er inmiddels al iets meer duidelijkheid over de nieuwe parallelweg? Wij zijn erg benieuwd hoe het ervoor staat.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Arts voor haar bijdrage. De fractie van de PVV nu bij monde van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. Een schitterende motie ingediend, door met name de VVD, die eigenlijk zelf hoopt dat haar eigen minister vervangen wordt, dat er tenminste wel te praten is met een nieuw kabinet. En dat is wel een beetje tekenend voor de VVD, ook hier in Brabant. Als we kijken wat er allemaal gebeurd is in de zes jaar dat wij hier zitten als PVV. Er is zo'n 1,5 miljard euro binnengekomen aan

opcenten. Nog niet de helft is besteed aan automobilititeit en zelfs uit die pot kunt u nog niet 10 miljoen euro tevoorschijn toveren voor dit Hooipolder-Plusplan, zelfs dat haalt u nog uit het potje van het spaar- en investeringsfonds. Het is bijna lachwekkend. Ook de PVV had natuurlijk al gekeken of dat knooppunt Hooipolder niet veel goedkoper ongelijkvloers gemaakt kan worden. En wij kwamen er ook op uit dat het niet meer dan 100 miljoen euro zou moeten kosten. In mijn zoektocht naar geld dacht ik: hé, wacht eens even, de Ruit bij Eindhoven is geschrapt door de VVD en dat scheelt 100 miljoen euro, zag ik. Dus ik denk: mooi, dat is die 100 miljoen euro, daar kunnen we dat mee doen. Maar wat blijkt nu? Die 100 miljoen euro heeft de VVD in de spoorbak te Vught gegooid om daar ongeveer – nou, wat zal het zijn – een honderd gezinnen blijer te maken met een iets beter uitzicht en een hopeloos ingewikkelde ombouw van de N65 mogelijk te maken. Dus ja, wat hebben we aan jullie? Ik hoop dat inderdaad een nieuw kabinet het een stuk beter doet. Evengoed, de PVV zal absoluut instemmen met dit Hooipolder-Plusplan. Uiteraard om een en ander voor de automobilist te verbeteren. En uiteraard staan wij ook achter de motie van de VVD en ook onze eigen motie om te blijven zoeken naar mogelijkheden om het hele verkeersplein verkeerslichtenvrij te krijgen.

De **voorzitter**: Interruptie Burger Dirven. U spreekt over een motie, die heeft u nog niet ingediend, maar dat komt denk ik zo wel. Ja, wel feitelijk, maar nog niet genoemd. De heer Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Even een algemene opmerking. Mijnheer Van den Berg. Ik dacht dat het we hier hadden over Hooipolder, en niet over de spoortunnelbak bij Vught. En ten tweede, kunt u mij vertellen wat de PVV wel heeft bereikt in Brabant op het gebied van infrastructuur en wegen en anderszins?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, bijvoorbeeld om die 100 miljoen euro die voor de N65 is uitgetrokken, die volgens ons lang niet nodig is om dat om te bouwen, om die voor de N65 te blijven inzetten, zodat ook dat derde kruispunt in Vught, dat mensen daar niet op een helling van een meter of 8 hoog, schuin filerijgend, de lucht staan te vervuilen in de file voor het laatste verkeerslicht van Vught. En mogelijk nog andere ongelijkvloerse kruisingen daar mogelijk zijn. Wij hadden willen voorkomen dat in Vught een absurd duur plan gemaakt werd. Wij hadden een 200 miljoen euro goedkoper voorstel. Dat is door u allen afgewezen. Ja, goed, dat is uw keuze. Wij hadden inderdaad veel meer voor elkaar kunnen krijgen. Het is niet anders, maar we hebben wel degelijk een en ander voor elkaar gekregen.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Wat u voor elkaar gekregen heeft, is de snelheid op de N279 verlagen naar 80 km per uur, waar iedereen nu gewoon met 100 km per uur of harder rijdt bijvoorbeeld. Dat zijn uw verdiensten. Wat u voor elkaar gekregen heeft, is het schrappen van de Ruit. Wat u voor elkaar gekregen heeft, is het versmallen van de N279-Zuid.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Wilt u zich weer tot het onderwerp wenden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar het moet gezegd, er is 1,5 miljard euro binnengekomen, maar er is maar liefst 10 miljoen euro gevonden om toch enige verbetering bij Hooipolder aan te brengen en uiteraard ondersteunen wij dat van harte.

De **voorzitter**: Interruptie Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Kijk, in de PVV-droomwereld zijn feiten niet altijd even belangrijk. En dat is ook niet erg hè. Ik bedoel, dat is uw wereld. Daar kan ik niet zoveel aan doen. Maar ik

moet even de bevestiging vragen dat uw fractie in de Tweede Kamer voor het verschuiven van die rijksmiddelen voor de Ruit naar de A67 heeft gestemd. Dat klopt toch hè?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Onze fractie heeft ervoor gezorgd dat die middelen niet naar de algemene pot van Rijkswaterstaat of van de Staat gingen, maar in Brabant bleven. Dat klopt, dat heeft u juist gezien.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Maar voorzitter, ik wil toch even echt een reactie op mijn vraag. Uw fractie heeft dus tegen die Ruit-gelden gestemd hè? Die zijn weg bij de Ruit vanwege uw fractie?

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat klopt niet. Dat klopt gewoon niet, dat kunt u gewoon natellen. Maar anderszijds hebben wij altijd, zowel hier als in de Tweede Kamer, gepleit voor de Ruit om Eindhoven.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van den Berg. Mag ik constateren dat hier sprake is van alternative facts?

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou nee. U kunt het gewoon terugzien.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik had graag een alternatieve regering gehad, de afgelopen jaren. Dan had Hooipolder al lang ongelijkvloers gelegen. Want het ligt aan uw partij dat hier van alles tegengehouden is qua infrastructuur in Brabant. U bent ervoor verantwoordelijk dat die A27 nog steeds niet verbreed is, dat de A58 nog steeds niet verbreed is en dat het nog steeds een puinhoop is.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Uw kennis van het Brabantse wegennet is indrukwekkend. Maar als we vandaag alle wegen gaan noemen, dan gaat het niet goed. Uw betoog graag.

De heer **Van den Berg** (PVV): Samengevat, voorzitter, uiteraard steunen wij dit plan. Ook de 5 miljoen euro voor de alternatieve route te ontlasten. En wij willen vooral iedereen aanmoedigen om bij hun partijen in Den Haag aan te dringen op het volledig ongelijkvloers maken van Hooipolder in de zeer nabije toekomst. Want we zullen zien dat in de logistieke ontwikkelingen, zowel in Midden-Brabant als in de regio Moerdijk, als met de plannen van De Efteling en mogelijk andere toeristische attracties in Midden-Brabant, de verkeersdruk op Hooipolder wel eens dusdanig toe kan nemen dat een snelle aanpak van dit knooppunt echt noodzakelijk wordt.

Motie M2 'Mogelijkheid open houden voor volledig ongelijkvloers knooppunt Hooipolder'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 3 februari 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 02/17 Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen; constaterende dat:

- Provinciale Staten in meerderheid een volledig ongelijkvloers knooppunt Hooipolder wensen; overwegende dat:

- er dankzij grootschalige logistieke ontwikkelingen in Midden-Brabant en de regio Moerdijk een flinke groei in het vrachtverkeer te verwachten is;
- er dankzij de forse groei van De Efteling en mogelijk andere toeristische spelers in Midden-Brabant een flinke groei in het recreatieve verkeer te verwachten is;
- de filedruk door economische groei nu al snel toeneemt op het Nederlandse wegennet;
- daarmee mogelijk al veel sneller een ongelijkvloers knooppunt Hooipolder noodzakelijk is;

roepen het college op:

- bij de uitvoering van de infrastructurele maatregelen uit het Statenvoorstel 02/17 rekening te houden met een latere ombouw tot een volledig ongelijkvloers knooppunt;
- te blijven zoeken naar mogelijkheden om alsnog een constructie te vinden om het knooppunt volledig ongelijkvloers te maken;

en gaan over tot de orde van de dag.

Harry van den Berg: PVV Noord-Brabant"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. Dan de fractie van D66 bij monde van de heer Kutlu nu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Wat onze fractie betreft is vandaag een dag om knopen door te hakken om de bereikbaarheid en leefbaarheid in onze regio te verbeteren. Knooppunt Hooipolder, wie kent het niet? Meestal nummer 1 op de filelijst van de landelijke files. Onze fractie is het helemaal eens met GS dat het belang van knooppunt Hooipolder voor West-Brabant bijzonder groot is. Een snelle aanpak van dagelijkse files en de onveilige verkeerssituatie is noodzakelijk. Hier gaat het om een van de drukste knelpunten in onze regio die al jarenlang dagelijks dag en nacht erg lange files veroorzaakt en daarmee ook de lucht in onze regio erg vervuult. Wist u dat op sommige plekken in Nederland het wonen langs een drukke weg even ongezond is als het meeroken van een half pakje sigaretten per dag? Dit wetend kunnen wij eigenlijk niet langer wachten om de omwonenden langs knooppunt Hooipolder hiervan af te helpen.

Voorzitter. Zoals u waarschijnlijk weet is onlangs een voorstel van D66-Tweede Kamerlid Stientje van Veldhoven in de Tweede Kamer aangenomen, waarin zij de regering verzoekt samen met provincies en gemeenten in 2017 in overleg te gaan met als doel in 2018 te komen met een Nationaal Luchtplan. Dit Nationaal Luchtplan moet zorgen voor gezondere lucht door het aanpakken van de meest vervuilende punten. Dan zal samen met de partners bekeken worden welke maatregelen daarvoor effectief zijn, vanuit zowel gezondheidswinst als kostenperspectief. Onze fractie is van mening dat door het aanpakken van dit knelpunt ook wij onze bijdrage gaan leveren aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, zoals dit in het hierboven vermelde voorstel van het D66-Tweede Kamerlid staat opgenomen. Onze fractie is dan ook erg blij dat GS nu eigen verantwoordelijkheid en initiatieven nemen en nu met een plan van aanpak, het Hooipolder-Plusplan, komen. Juist nu deze regering het zo nadrukkelijk laat afweten. Onze fractie waardeert het dat GS hiervoor de samenwerking hebben gezocht met de hierbij betrokken gemeenten. Door deze werkwijze laten GS zien dat er een breed draagvlak is voor het oplossen van dit probleem. Het is vanuit gezondheidsperspectief jammer dat een betere en duurzame oplossing met een verdiepte ligging en zonder stoplichten niet via deze aanpak kan worden gerealiseerd. Wij begrijpen dan ook niet helemaal waarom de overheid juist op dit onderwerp wil bezuinigen, terwijl zij met de mond wel de ernst van de zaak erkent. Desondanks zijn we blij dat de huidige bereikbaarheidsproblemen hiermee tot 2030 worden opgelost. Maar we weten niet hoe de mobiliteit zich zal ontwikkelen en dus kunnen we er niet gerust op zijn dat deze oplossing ook werkelijk tot 2030 voldoende is.

Voorzitter. Onze fractie blijft zich inzetten op openbaar vervoer wanneer dit ook tot een van de oplossingen behoort bij de aanpak van de fileproblemen. Dat is in dit geval helaas geen reële optie, maar dat wil niet zeggen dat wij dit moeten loslaten. Wij zien in de toekomst wel een spoorlijn tussen Breda en Utrecht komen langs het tracé A27. Daarom wil onze fractie GS erop attenderen dat voorkomen moet worden dat alle voorgenomen maatregelen ter uitvoering van het tracébesluit voor de A27 Houten-Hooipolder een spoorlijn tussen Breda en Utrecht onmogelijk kunnen maken in de toekomst. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu voor zijn bijdrage. De PvdA bij monde van de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Vanuit de PvdA-fractie steunen wij deze investering van 10 miljoen euro in het Hooipolder-Plusplan van harte. Het is uitvoering van het bestuursakkoord en het is ook onze Tweede Kamerfractie geweest die al een aantal jaren in ieder geval twee verschillende moties heeft ingediend om toch te kijken naar volledige verknoping van Hooipolder. Het is helaas niet gelukt. Desalniettemin, de motie die de heer Burger Dirven namens de VVD-fractie heeft ingediend, die hebben wij van harte mee ingediend, omdat wij dat doel gewoon steunen.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Nou, wacht even. Dus de PvdA heeft al twee keer in de Tweede Kamer gepleit voor een volledig ongelijkvloerse Hooipolder? Dan heeft dus de VVD ...

De **voorzitter**: Nee, uw vraag is gesteld. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Mijnheer Van den Berg. Dat klopt. De ene keer was tijdens het vorige kabinet, toen wij in de oppositie zaten. De tweede keer hebben we er tijdens dit kabinet nog extra aandacht voor gevraagd. En op waarom dat dan niet is gelukt, kom ik later in mijn betoog nog terug. U weet dat wel, maar ik ga dat nog even uitleggen.

Ja. Complimenten aan GS dat dit is gelukt. Want we spreken over een rijksweg, een rijksproject waarbij er bij de minister ook nog de wens moet zijn om mee te werken aan onze ambities om 10 miljoen euro, 5 miljoen euro in die extra rijstrook te investeren. Kortom, dat heeft die gedeputeerde knap gedaan. In navolging van de A67 ook hier weer iets voor elkaar gekregen bij het Rijk. Hartstikke mooi.

Ja. We moeten altijd kritisch kijken naar investeringen in rijksinfrastructuur die we doen als provincie. In die zin ben ik het wel eens met mevrouw De Hoon. Waar ik het niet eens ben is het toontje dat mevrouw De Hoon aanslaat van 'het Rijk investeert hier niet'. Nou, mevrouw De Hoon, dit hele project Houten-Hooipolder kost 68 miljoen euro aan rijksgeld. Dat is best veel geld. Het toontje dat het Rijk niks doet vind ik niet gepast. We hadden graag iets meer gezien, maar hier wordt wel degelijk substantieel geïnvesteerd. Verdubbeling van de Merwedebrug kost enorm veel geld.

De **voorzitter**: Interruptie De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Vooruitlopend op verkiezingen op 15 maart en de van de coalitie voorliggende motie is eigenlijk het voorstel voor die 10 miljoen euro toch niet meer nodig, mijnheer Smeulders?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja. Dank u wel, voorzitter. Er komen verkiezingen aan. En het kenmerk van verkiezingen is dat de uitslag ongewis is. Ik kan u niet garanderen dat de VVD, de SP, D66 en de PvdA na de verkiezingen een meerderheid halen. Als dat wel zo is kunnen we natuurlijk zaken doen in Den Haag.

De **voorzitter**: De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Wat vindt u ervan dat bij de technische toelichting op die 10 miljoen euro er geen enkele onderbouwing was voor die twee voorstellen? Eerst beleid en dan geld.

De **voorzitter**: Dat weten we. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Eerst beleid en dan geld. Het interessante is dat we hier dus op een rijdende trein springen. Die rijdende trein heet een MIRT-project van het Rijk, waar wij nu een extra bijdrage aan kunnen leveren. Dus het is heel erg lastig om dan te zeggen: we gaan eerst beleid maken en daarna kijken we wel een keer of we betalen. Dat gaat hem niet worden.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Smeets, u heeft twee keer geïnterrupteerd. Nee nee. Mevrouw De Hoon was geloof ik als eerste. Mevrouw De Hoon, interruptie.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Die toon verbaast mij. Want we begonnen met 2 miljard euro. Wij hebben u altijd gesteund. De VVD en D66 niet. Eens toch? Ik vind het heel jammer dat u het niet met mij eens bent dat u beter met ons kunt samenwerken.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Daar laat ik me wijselijk niet over uit. En ik voel me ook niet geroepen om een uitspraak te doen over de komende coalitie op rijksniveau.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg leek een andere interesse te hebben, maar het is toch een interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik hoor net de heer Smeulders zeggen dat ze, als de VVD, D66, de PvdA en de SP in een volgende regering wel een meerderheid hebben, misschien wel zaken kunnen doen. Hoe is het nou? Volgens mij zitten we daar op twee derde meerderheid. U kunt de Grondwet er bijna voor veranderen. Waarom heeft u geen zaken gedaan?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ik kom daar dadelijk nog op. Kijk, weet u waarom het om draait? Uiteindelijk heeft het allemaal te maken met een integrale afweging, die op rijksniveau gemaakt moet worden. Er zijn natuurlijk heel veel regio's en provincies net als wij in Nederland, die vinden dat hun problemen het grootste zijn en altijd prioriteit behoeven. Daar kom je natuurlijk niet uit in Den Haag als je daar geen goede systematiek tegenaan zet. En die systematiek heet NMCA en MIRT. Daar worden dingen afgewogen. Als je daar objectief naar kijkt, dan is dit een effectieve en efficiënte oplossing voor het probleem, in ieder geval tot 2030. Ik begrijp dus heel goed waarom het tot nu toe niet gelukt is om die volledige verknoping te realiseren, omdat er ook andere problemen in Nederland zijn. Ook wel in Brabant, waarin we dat geld ook en zinvoller kunnen investeren. Wat nu interessant is – en daar moet ik de heer Burger Dirven van de VVD-fractie toch wel een compliment geven – is dat de kosten van die verknoping wel eens lager zouden kunnen zijn dan eerder werd gedacht in Den Haag. Nou goed, dat maakt het interessant om te kijken of we toch nog iets extra's kunnen doen rondom die volledige verknoping. Plus we hebben het voor elkaar gekregen om bij de A67 – een compliment aan de gedeputeerde – af te wijken van die MIRT-spelregels. Dat we daar toch in ieder geval een stap kunnen zetten, terwijl er daar ook geen knelpunt ligt volgens de systematieken. Kortom, er liggen twee haakjes om te kijken hoever we kunnen komen. Dat is de reden dat wij nu de motie van de heer Burger Dirven van de VVD-fractie van harte ondersteunen.

De **voorzitter**: Kunt u afronden?

De heer **Smeulders** (PvdA): Jazeker, voorzitter. Ik denk dat ik mijn bijdrage op deze manier inderdaad kan beëindigen. Ons verhaal is helder. Wij wensen de gedeputeerde veel succes bij zijn lobby in Den Haag.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. Dan de fractie van GroenLinks, de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Een duurzame, groene en conflictvrije oplossing zonder verkeerslichten is nodig voor knooppunt Hooipolder. In het verleden heeft onze fractie samen met de ChristenUnie daarvoor een motie ingediend. Ik heb daarstraks al gezegd: eerst beleid en dan geld. Of het nu gaat om 10.000 euro, 5 miljoen euro of 10 miljoen euro, dat is voor ons een belangrijk principe. Als wij dan kijken naar het voorstel voor de aanvullende financiering, dan zien we dat er 5 miljoen euro extra beschikbaar gesteld wordt voor het oplossen van een rijksprobleem, een derde rijstrook op de A59, zonder onderbouwing. En daarnaast nog eens 5 miljoen euro extra voor een bijdrage aan de parallelroute midden door de polder. Is dit wel rechtmatig en waar is de onderbouwing van die bedragen? Bij de technische vragenronde kregen we alleen te horen: het is een maximum van 5 miljoen euro per onderdeel. De fractie van GroenLinks is echter ook realistisch en begrijpt ook dat verkeerslichten op een rijksweg niet meer van deze tijd zijn. Nog los van de verkeersveiligheid, als het nogal druk is rond de spijtijden bij dit knooppunt. En ik kan u wel vermelden, als ik laat terugkom richting Oosterhout, wil ik toch tegen de heer Van den Berg zeggen, dan zijn er weinig files bij het knooppunt. In het verleden hebben we dus aangedrongen op een duurzame en conflictvrije oplossing. Een oplossing die ook ondersteund wordt door de regio West-Brabant. Wij missen in het voorstel ook andere duurzame mobiliteitsoplossingen, zoals dezelfde fietsroutes of, zoals ook door D66 wordt aangehaald, oplossingen op het gebied van het openbaar vervoer op het oost-westtracé en op de noord-zuidverbindingen. Want wat is het grootste probleem? Dat zijn de afritten en de veiligheid in de dorpen naast de A59. De overlast van zwaar verkeer in die dorpen is zeer belastend. Ten aanzien van de parallelroute denken wij dat ook gekeken kan worden naar andere oplossingen. We willen de gedeputeerde dan ook vragen om te kijken naar andere oplossingen dan de parallelroute. Daar zijn we op tegen, want het gaat dwars door de polder, natuur en landschap heen. We willen de gedeputeerde vragen om samen met de gemeenten Geertruidenberg, Breda, Oosterhout en Waalwijk te kijken naar andere vervoersopties.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Klopt het dat u in dezelfde polder ongeveer een heel setje windturbines wilt neerzetten bij de Amer?

De **voorzitter**: De heer Smeets. Het onderwerp van de beraadslaging is bekend.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Ik ben gewend om me te beperken tot het onderwerp waar ik nu over spreek en waar ik iets van af weet.

Voorzitter. De route door de polder is dus voor ons niet bespreekbaar. Wel willen we later tot het eind van het jaar laten verkennen of er andere mogelijkheden zijn dan die route door de polder om ervoor te zorgen dat dat verkeer toch nog goed terecht kan komen.

Er wordt een bestuursovereenkomst, hebben wij begrepen, opgesteld tussen de provincie en de gemeente Geertruidenberg. En we willen dan ook bekijken of de gedeputeerde bereid is om in die bestuursovereenkomst te gaan kijken naar andere alternatieven dan de parallelroute.

Voorzitter. Wat belangrijk is hebben de sprekers vanmiddag vanuit Raamsdonk aangegeven, dat is natuurlijk de situatie in de omliggende gemeenten van de A59.

De **voorzitter**: Interruptie Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Smeets. U zegt zojuist: de route door de polder is wat uw fractie betreft onbespreekbaar. Maar stel dat dat dadelijk wel een goede optie is, wat dan?

De **voorzitter**: De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Het is geen goede optie, ook als je kijkt naar de reacties, omdat die dwars door de polder gaat, het natuur en landschap. Wat wij willen, is gaan kijken naar andere alternatieve oplossingen dan die route dwars door de polder heen.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u, voorzitter. Dus u sluit hem gewoon per definitie helemaal uit?

De **voorzitter**: De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dat is juist.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Wat we hebben gezien, ook in het filmpje van de belangenvereniging uit Raamsdonk, is dat de verkeersveiligheid nu al in het geding is. Ook voor de voetgangers is er beperkte ruimte door de grote overlast. Dus waarom het in dit kader gaat is niet alleen die oplossing van dit knooppunt, waarvan iedereen terecht zegt dat het een keer structureel aangepakt moet worden, maar ook om te kijken naar de overlast voor de omwonenden in de dorpen naast de A59.

Als laatste, voorzitter. Ik heb gekeken naar de onderliggende cijfers. En de vraag is of we met deze oplossing nou een duurzame, groene en conflictvrije oplossing, ook op termijn, voorhanden hebben. In 2030 zouden er geen files meer zijn. Als je nu naar de cijfers kijkt, dan wordt dat tegengesproken. Dus ik wil de gedeputeerde ook vragen om te kijken naar alternatieve scenario's en de haalbaarheid van deze oplossing. Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Dan is nu de fractie van 50PLUS aan het woord, de heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u, voorzitter. De discussie beluisterend bekruipt mij het spreekwoord van beter een vogel in de hand dan tien in de lucht. Dan wel beter een half ei dan een lege dop. Iedereen in Brabant kent Hooipolder als een groot struikelblok, hetzij als je van links naar rechts of van boven naar beneden wilt gaan. En als we zien dat we door het beschikbaar stellen van 10 miljoen euro nu minstens voor een deel daarvoor een oplossing kunnen bieden, dan moeten we daarbij niet al te lang stilstaan en dat snel doen. Dat sluit helemaal niet uit dat er in het vervolg of tijdens de procedure nog verbeteringen kunnen worden aangebracht. Maar de provincie moet ook laten zien dat het ze ernst is en dat overtuigt niet bij het Rijk als je steeds met lege handen komt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld. De heer Vreugdenhil van de fractie ChristenUnie/SGP dan nu.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Nog niet zo lang geleden kon ik met mijn kinderen naar het Automobielmuseum in Raamsdonksveer gaan. En volgens mij kent iedereen dat gebouw wel. Zo'n prachtig rond gebouw waar allemaal van die heel oude autootjes in staan. Schitterend om daar eens rond te lopen. En als je dan weggrijdt is er niks mooiers om dan eens een ritje te maken over Hooipolder en dan kun je je kinderen nog een keer uitleggen hoe men vroeger, heel lang geleden, op snelwegen reed. En als men een kruispunt op een snelweg moest passeren, zette men stoplichten neer waardoor je moest stoppen en vervolgens een andere koers kon gaan. Voorzitter. In heel Brabant en Nederland zijn deze knelpunten al lange tijd opgelost, behalve bij Hooipolder. En dat er noodzaak is. Minister Schultz praat er nog wel eens wat badinerend over. Die heeft het er vaak over dat de veiligheid niet in het geding is. Je moet eens op de A27 de afslag willen nemen en dan geconfronteerd worden met auto's die op de snelweg stilstaan, omdat ze de afslag willen nemen en het volledig vol staat: levensgevaarlijke

situaties. Voorzitter. Daarom is het ook van groot belang dat dit knelpunt daadwerkelijk opgelost wordt. En niet op zijn minst voor de knelpunten die er op het onderliggend wegennetwerk zijn. Want ga er maar eens rijden als er files staan, waardoor de dorpen in de omgeving volledig vastgelopen zijn. Voorzitter. En daarom is het ook goed, en daartoe hebben wij samen met de GroenLinks-fractie ook eerder opgeroepen, om daadwerkelijk werk te gaan maken van de aanpak van Hooipolder. En ik moet zeggen dat het voorliggende voorstel een forse verbetering is. Maar het is wel een halve oplossing. En ook dat is vaak hier aangegeven en hier moeten wij niet mee tevreden zijn. Daarom ben ik het met een passage uit het Statenvoorstel volledig niet eens. De gedeputeerde geeft aan dat hij met dit voorstel uitvoering geeft aan motie 11 van de ChristenUnie- en GroenLinks-fractie, die vraagt om een structurele en duurzame oplossing met een stoplichtenvrij Hooipolder. Voorzitter. Dit is niet de uitvoering van de motie, maar wel een goede eerste stap. Dus wat ons betreft blijft deze motie nog volledig overeind staan, ook in de komende periode. En ik hoop ook dat deze motie ook bij de kabinetsformatie van belang gaat worden. En wij vragen de gedeputeerde dan ook niet stil te blijven staan bij de oplossing die we hier nu hebben, maar samen te blijven zoeken naar en te vechten voor het volledig stoplichtvrij maken van Hooipolder, want dat kan echt niet meer in een modern wegennetwerk, zoals we dat hier in Brabant hebben. En het kan ook echt niet meer, gezien de veiligheid die zeker in het geding is.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant, dan nu.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Jullie kennen mij waarschijnlijk wel als iemand die kort van stof is achter het kathedraal. Ook in dit geval. Wij zijn hartstikke voor dit plan. Of het nou een halve maatregel is of niet. De eerste aanzet is er. Vooral doorgaan. En ik ben heel erg benieuwd hoe snel de gedeputeerde zegt: overnemen die motie van de VVD, D66, de PvdA en de SP. Mij lijkt het dat deze motie al in de plannen opgenomen had kunnen worden. Ik vind eigenlijk dat deze motie overbodig is.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman. Dan is nu het einde van de eerste termijn van de zijde van uw Staten. De gedeputeerde is in staat en bereid om de beantwoording meteen ter hand te nemen. Aan hem het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Laat ik dan meteen maar reageren op de heer Heijman, hoe snel ik kan aangeven wat ik vind van de moties. Volgens mij zijn ze niet overbodig, omdat ze mij expliciet vragen een misverstand uit de wereld te helpen dat die 200 miljoen euro tot 250 miljoen euro sec voor de ombouw van Hooipolder zou zijn. Ik zou eigenlijk, als er toch hier zo samengezind wordt gedacht en gesproken, de indieners van de twee moties willen vragen die tot een motie te 'mergen', zodat ik in de tweede termijn daar 'geen bezwaar' tegen kan zeggen en dat jullie mij weer met een vervolgoedracht de wei in kunnen sturen.

Dames en heren. Hooipolder zorgt al jarenlang voor heel veel leed, zowel als het gaat om sluipverkeer, maar natuurlijk ook als het gaat om de files. De heer Van den Berg, maar ook anderen, zeggen dat het voor de logistieke sector in de regio, voor de economie van Brabant en West-Brabant, enorm belangrijk is dat we nu een stap gaan zetten en de files wel gaan oplossen. Dus als de heer Vreugdenhil zegt nog geen volledig recht te doen aan de motie, dan is dat uiteraard een kwalificatie geheel voor zijn rekening. Ik wil daarnaast zeggen dat het hier voorliggende voorstel wel gewoon de files tot en met 2030 oplost. En daar gaat het uiteindelijk volgens mij toch om. En dat is ook de reden dat het bestuursakkoord, maar ook de moties mij hebben aangemoedigd om te kijken wat we gewoon voor elkaar kunnen krijgen. En ik hoop dat u die stijl inmiddels een beetje van mij gewend bent. Dan gaan we kijken wat de mogelijkheden en belangen in het veld zijn. Ook dank aan de heren van het platform dat ze vandaag weer de moeite hebben genomen. We hebben in het voortraject ook met elkaar gesproken om te kijken hoe we toch binnen de mogelijkheden die er zijn vanuit de provincie tot een goede oplossing kunnen komen. Ik heb het initiatief genomen om samen met gemeenten, maar ook met partijen als de BZW, een plan te maken dat gewoon haalbaar is. En er is een cruciaal moment geweest in die lobby die we met elkaar hebben gevoerd. Je kunt namelijk het pad kiezen door te zeggen een totale ombouw te willen en je weet dat je die niet gaat realiseren, omdat daar gewoon het geld nu niet beschikbaar is aan rijkszijde. Je kunt dan blijven hangen in je gelijk. Je kunt dan zeggen

strijdend ten onder te gaan en in ieder geval te hebben geprobeerd die volledige ombouw nu te realiseren, maar uiteindelijk is het resultaat nul. Dat was optie 1. Ik ben heel erg blij dat wij als gezamenlijke partijen gewoon met elkaar de handen ineen hebben geslagen en hebben gezegd dan te kijken wat wel mogelijk is, wat we op de korte termijn, binnen het proces dat de minister nu loopt, toch aan Brabantse belangen kunnen inbrengen. En daarin zijn we geslaagd, want we hebben een doelmatige en goede oplossing bedacht, die dat leed van de files ons tot en met 2030 daadwerkelijk bij Hooipolder daadwerkelijk gaat besparen. En tegelijkertijd, omdat afslag 34 verdwijnt, gaat er meer verkeer binnendoor naar de kern van Raamsdonksveer. En dat verkeer gaan we op een betere manier begeleiden.

Beste leden van de Staten. Ik kom bij een aantal vragen en moties van uw kant. In de richting van de heer Burger Dirven en andere partijen zou ik graag willen zeggen: de motie geen bezwaar. Ik zie dat het overleg al is gestart. Kunt u misschien even kijken of die moties samen te voegen zijn, want dat scheelt misschien weer wat werk in de administratie? Ik wil er wel graag een opmerking bij maken: een ontkoppeling tussen uw motie en de realisatie van dit plan.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voor daar verder op door te gaan, ik zal motie 2 intrekken en dien motie 1 mede in. Dus dat verhaal van mijn motie kunt u nu laten vallen.

De **voorzitter**: Oké. Motie 2 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. En motie 1 wordt geacht ook door de PVV te zijn ondertekend. Dat betekent dat het door de gedeputeerde toegezegde oordeel in tweede termijn wellicht al in de eerste termijn kan geschieden. De gedeputeerde heeft het woord. Ware het niet dat er nog een interruptie is van de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Ja, dank voor de toelichting, gedeputeerde. Die ene motie blijft nu overeind om het kabinet te verzoeken etc. Betekent dat niet dat die 5 miljoen euro extra, die wij investeren in de rijkstaak, dan gewoon van tafel zou kunnen? Want het zijn al snel verkiezingen en we kunnen snel stappen maken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Nee. Dat was precies ook de opmerking die ik nog bij de motie wilde maken: geen bezwaar, met dien verstande – dat staat er niet zo letterlijk – dat er een ontkoppeling zit tussen enerzijds het besluit dat u als Staten gaat nemen om de 5 miljoen euro te reserveren voor het SIF voor de oplossing sec Hooipolder en daarmee aan de slag te gaan. Dat gezegd hebbende, dus ontkoppeling, gaan we meteen door met de vervolglobby, zoals we ook in het Statenvoorstel hebben opgenomen, om te kijken of we op termijn daadwerkelijk tot een volledige ombouw kunnen komen. Dus nee, die 5 miljoen euro kan niet van tafel, die moeten we gewoon nu investeren om de economie van West-Brabant en het sluipverkeer in de regio te verminderen.

Dan kom ik bij de opmerkingen van mevrouw De Hoon, het CDA. Misschien dan toch even voor ons gezamenlijke historische besef, de credits voor de investeringen van InnovA58 komen echt toe aan deze Staten. Dat was niet de vorige periode. Daar is inderdaad toen een voortraject gelopen en er was nog een gat van rentederving van 20 miljoen euro. En het zijn uiteindelijk deze Staten geweest met het besluit van SmartwayZ, het totaalprogramma, waarin u het daadwerkelijke budget en de totaaldeal van de A67 en de A58 mogelijk heeft gemaakt. Dus die credits komen echt naar u toe en niet naar de vorige periode.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Hier maak ik bezwaar tegen. De uitbouw van de A58 is naar achteren bezuinigd door het huidige kabinet in een bezuinigingsronde. En dat geldt ook voor de A67. Het

kabinet heeft de lolly van ons als klein kind afgepakt en daarna half afgelikt weer teruggegeven van 'kijk eens hoe aardig wij zijn'. Daar komt het eindelijk op neer.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik wil de gedeputeerde hier echt op corrigeren, dat het naar achteren bezuinigen van de A58 echt aan dit kabinet te danken is. En dat bijvoorbeeld de versnelling bij Breda van InnovA58 te danken is aan een motie van mijn collega Madlener van de PVV in de Tweede Kamer, dat weer naar voren gehaald is. Dus ere wie ere toekomt, zou ik zeggen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind het bijzonder dat de heer Van den Berg mij wil corrigeren op iets dat ik helemaal niet heb gezegd. Het ging mij namelijk om het debatje van mevrouw De Hoon en de heer Smeulders, waarin mevrouw De Hoon zegt dat in de vorige periode de besluitvorming rondom InnovA58 zich heeft voltrokken. En dat is gewoon niet aan de orde. Dat is namelijk gewoon in deze periode gebeurd. Sterker nog, als u niet het lef had gehad om het totaalprogramma van SmartwayZ te realiseren, dan was die A58 nooit naar voren gehaald. Dus dank aan deze Staten daarvoor.

Dan kom ik bij wat mevrouw De Hoon en de heer Smeets hebben gevraagd als het gaat over de meerkosten van het paralleldossier. Wij zijn samen opgetrokken met uw collega, de GroenLinks-wethouder uit Geertruidenberg, en ik ben heel blij dat we in goede samenhang een afspraak hebben kunnen maken als het gaat om het oplossen van het sluipverkeer. We hebben gezamenlijk drie studies gedaan. Eentje was goedkoper dan 5 miljoen euro, eentje was duurder dan 5 miljoen euro en eentje was 5 miljoen euro. U zegt nu al: ik ben klip en klaar tegen de variant die door de polder gaat. Maar dat is helemaal aan gemeenten, want er zijn nog allerlei studies, en de gemeenten moeten samen nog kijken op welke manier ze daadwerkelijk invulling geven aan het accommoderen van het sluipverkeer. Ja, en dan is het een beetje het moment pakken. De reguliere lijn is eigenlijk dat er geen enkel miljoen naar de gemeenten toe gaat. Wij hebben gezegd het een dusdanige opgave te vinden dat wij de gemeenten niet alleen willen laten opdraaien, omdat Hooipolder wordt aangepakt en omdat afslag 34 verdwijnt en omdat er dus meer sluipverkeer komt. Wij hebben daarom gezegd onze verantwoordelijkheid te nemen, net als dat we die verantwoordelijkheid nemen naar het knooppunt zelf. En mijn voorstel is dan dat wij zeggen: laten wij die gemeenten helpen, het reguliere verhaal is nul, maar we stellen toch 5 miljoen euro beschikbaar. En inderdaad, de meerkosten, als er toch nog allerlei on-topambities zijn, dan kunnen de gemeenten daarvoor de keuzen maken, maar dan zullen ze daar inderdaad ook de financiering voor moeten organiseren.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Stel nu dat die 5 miljoen euro van die extra derde rijstrook niet nodig is, maar echt gaat naar ondersteunende maatregelen. Gezien de nodige 5 miljoen euro in de regio, dan vraag ik me af of dat, gezien de financiële positie van betrokken gemeenten, allemaal mogelijk is. We hebben ook nog geen plannen. Is het mogelijk om te kijken naar het schrappen van die 5 miljoen euro? Want het is toch eigenlijk een rijkstaak om dat in te vullen en dat verder uit te onderhandelen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde. De vraag is duidelijk.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Kijk, veel is mogelijk, maar dat is niet het voorstel. Het voorstel is dat we A, de files oplossen bij Hooipolder. Daarom die 5 miljoen euro, dat gaan we doen. U heeft ooit een motie ingediend, waarin u mij heeft opgeroepen om met een goed voorstel te komen. Nou, dat ligt er nu. Ik zou het heel erg jammer vinden als u nu niet zegt: wij willen inderdaad de files bij Hooipolder oplossen. En het tweede is eigenlijk, wij willen het sluipverkeer oplossen. En daarvoor hebben wij met de gemeente, met uw collega-GroenLinks-wethouder, een goede afspraak gemaakt en staan we op het punt om een

bestuursovereenkomst te tekenen. U kunt zeggen dat geen goed idee te vinden. U kunt zeggen het sluisverkeer niet te willen oplossen. Dat is een keuze, maar het voorstel is om het sluisverkeer wel op te lossen.

De **voorzitter**: De heer Smeets? Nee. Dan vervolgt de gedeputeerde zijn betoog.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): De derde opmerking van mevrouw De Hoon ging erover wat nu het stappenplan is. U refereerde even aan een toezegging die ik over het totaalplan gedaan zou hebben. Ik heb een toezegging gedaan om te kijken wat ik binnen deze bestuursperiode gewoon aan maximaal resultaat kan halen om de files op te lossen en een oplossing te leveren voor het sluisverkeer. Dat is dit plan. Als er nog andere toezeggingen zouden zijn, dit is het plan dat ik heb toegezegd. En wat is dan de eerste stap? Die geeft u mij nu eigenlijk als huiswerk mee, als ik zo even de koppen tel, na afloop van deze vergadering. En dat is inderdaad toch even iets verder aanscherpen van de daadwerkelijke kosten die ermee zijn gemoeid als het gaat om de ombouw van Hooipolder sec. Het plan dat nu voorligt lost de files op tot 2030. Dus alles zal erop zijn gericht om bij iedere kans die voorbijkomt alsnog weer opnieuw te pleiten voor de volledige ombouw. Dat ik en wellicht anderen die zullen gaan aangrijpen om te realiseren.

Dan kom ik bij de opmerkingen van mevrouw Arts. Haar vraag was onder andere de 5 miljoen euro aan btw. Dat is inderdaad zonder btw. En de gemeenten hebben de mogelijkheid om het allemaal via het compensatiefonds te organiseren.

Duidelijkheid over de parallelweg, ook in de richting van de heer Smeets. De gemeenten gaan nu met elkaar de kar trekken. Er komt inspraak op. Er is nog geen tracé. Er is nu een richting voor een oplossing afgesproken. Daarvoor zeggen wij nu: wij geven jullie een steun in de rug. En het vervolgproces wordt nu volledig door de gemeenten gevoerd om daar echt tot een goede oplossing te komen met elkaar.

De heer Kutlu van D66 vroeg of wij daadwerkelijk de files tot 2030 oplossen. Onze berekeningen zijn gemaakt door Flow, een adviesbureau dat bij de hele A27 heeft geadviseerd. En zij hebben het met steun van Rijkswaterstaat doorerekend – die onderschrijven ook de cijfers – dat we inderdaad hier nu deze stap kunnen zetten.

Over de spoorlijn hadden we eerder al afgesproken dat het gaat om een goede mobiliteitsoplossing. In het debat, volgens mij bij de begroting, hebben we ook gezegd ook vooral te kijken welke kansen er bij de A27 zijn als het bijvoorbeeld echt toekomstgericht gaat. Dat hoeft dan niet per se een spoorlijn te zijn. Misschien zijn zelfrijdende bussen in de toekomst wel veel interessanter. Dat staat op mijn vizier en daar blijf ik mij inderdaad voor inspannen om te kijken welke kansen op dat punt voorbijkomen.

Dan kijk ik nog even of ik nog iets heb gemist. Iemand zegt nee, dus laat ik me daar maar bij aansluiten.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording, stel vast dat motie 2 is ingetrokken, nogmaals, en motie 1 als 1a straks opnieuw er zal zijn, met medeondertekening van de fractie van de PVV. In die wetenschap vraag ik of er behoefte is aan een tweede termijn. De VVD-fractie? Ja. De heer Burger Dirven.

Motie M1a 'Hooipolder Verkeerslichtenvrij'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 3 februari 2017 behandelend het Statenvoorstel en Ontwerpbesluit 02/17 Hooipolder-Plusplan;
constaterende dat:

- knooppunt Hooipolder het enige rijkswegknooppunt is in Nederland voorzien van verkeerslichten. Dit leidt niet alleen tot filevorming en vertraging, maar ook tot (levens)gevaarlijke verkeerssituaties;
- het einddoel van het Rijk, de provincie Noord-Brabant en de omliggende gemeentes is om knooppunt Hooipolder verkeerslichtenvrij te maken;
- het Rijk op dit moment niet bereid is tot volledige ombouw van Hooipolder en de provincie Noord-Brabant daarom het Hooipolder Plusplan heeft opgesteld waarbij de verkeerslichten niet verdwijnen;

- het Rijk heeft aangegeven dat met een volledige ombouw van Hooipolder een bedrag is gemoeid van 200 miljoen euro en dat investeren in dit knooppunt geen prioriteit heeft omdat de A59 niet voorkomt in de file top 50;
- het Rijk een onjuist bedrag (200 miljoen euro) als uitgangspunt voor een volledige ombouw van Hooipolder heeft aangehouden omdat dit, naast Hooipolder, óók gelden betreft voor de verlegging van de A27 naar een nieuw tracé;

overwegende dat:

- het nu of nooit is om richting Den Haag te pleiten om Hooipolder verkeerslichtenvrij te maken in het belang van doorstroming, verkeersveiligheid, milieu en economie;
- er nieuwe feiten op tafel liggen om hierover in gesprek te gaan met het Rijk: de A59 staat inmiddels wel in de file top 50 en het benodigde bedrag voor verkeerslichtenvrij Hooipolder is aanzienlijk lager dan het bedrag van 200 miljoen euro;
- een nieuw tracé van de A27 niet nodig is om Hooipolder verkeerslichtenvrij te maken;

verzoekt:

- aan GS om, met het doel voor het verkeerslichtenvrij maken van Hooipolder, door Rijkswaterstaat of anders door de provincie zelf een nieuwe berekening van de meerkosten bovenop het Hooipolder-Plusplan te laten maken, waarbij de A27 niet wordt verlegd naar een nieuw tracé;
- en bij het nieuwe kabinet, welke gevormd zal worden na de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017, met deze nieuwe berekening in gesprek te gaan en te pleiten voor het verkeerslichtenvrij maken van knooppunt Hooipolder;

en gaan over tot de orde van de dag.

VVD: Karel Burger Dirven

D66: Suat Kutlu

PvdA: Stijn Smeulders

SP: Willemieke Arts

CDA: Ankie de Hoon

PVV: Harry van den Berg

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, er is veel gezegd en gesproken. Dank voor ieders inbreng. En bij dezen wil ik deze gelegenheid toch aangrijpen om ook deze motie M1a Statenbreed aangenomen te krijgen. De gedeputeerde heeft zelf ook gezegd dat die hem veel steun geeft richting verder lobbywerk en ook nadat de berekeningen definitief zijn. Dus ik wil u ook allen oproepen, ook Lokaal Brabant, steun deze motie van harte, omdat u eerder aangaf dat u daar twijfel over had. Het is hard nodig. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Burger Dirven. De fractie van het CDA, behoefte aan een tweede termijn? Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Dank je wel, gedeputeerde, voor de beantwoording. Eens, het is een prima plan, het is een goed vinkje in het bestuursakkoord. Dus de echte lobby gaat ook dan pas echt beginnen. En we geven graag de steun in de motie, die is opgesteld. Het had misschien al eerder kunnen gebeuren, zoals gezegd. Maar goed, prima, je moet ergens beginnen. Dat is eerlijk.

Ik kan het niet laten. Over lobbykwaliteiten. Natuurlijk gaan de credits altijd naar de lintjesknipper en dat gunnen we iedereen ook van harte. Maar we weten hier met zijn allen hoe het werkt. En gelukkig komen er verkiezingen aan, dus dat biedt ook weer kansen voor iedereen. Dus in die zin positief gestemd.

Het CDA heeft alleen nog één specifieke vraag en toch nog wel een beetje zorg voor die regio. Daar hebben we heel veel respect voor. En u zegt dat ze die meerkosten aan kunnen, aan willen en dat ze daarvoor willen tekenen. Maar ik wil zo meteen toch nog even heel specifiek van u horen dat het ook echt

zo is en wat dat zou inhouden, want eigenlijk moet het daar binnen kunnen, in onze ogen. Dus dat is nog een klein puntje, gewoon uit respect. Dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. De fractie van de SP behoefte aan een tweede termijn? De fractie van de PVV? De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. En ook de PVV hoopt dat de motie Statenbreed wordt aangenomen als heel duidelijk signaal richting Den Haag. Het zou heel mooi zijn.

Ik had nog geen antwoord op een vraag gehad. Die ging erom dat ik had gemeld dat we in de afgelopen zes jaar dat we hier zitten er bijna 1,5 miljard euro aan opcenten door automobilisten is betaald. En dat u kennelijk vanuit dat geld die 10 miljoen euro nog niet had kunnen vinden. En dat dit vanuit het spaar- en investeringsfonds komt. Daaraan gekoppeld een vraag. Er is vorig jaar 10 miljoen euro bezuinigd op maatregelen op de weg tussen Oss en Grave, de N324. Waar is die 10 miljoen euro gebleven, want die kan ik ook nergens terugvinden? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg. De heer Kutlu, D66, behoefte aan een tweede termijn? Dat lijkt het geval.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik kan heel kort zijn. In ieder geval dank voor de heldere toelichting van de gedeputeerde op onze vragen, zorgen en toezeggingen. Zorgen met betrekking tot de fileproblemen tot 2030, dat die zich in ieder geval niet in de huidige vorm zullen herhalen of opnieuw voordoen. En vervolgens dat de gedeputeerde toezegt en onze vraag ondersteunt bij het zoeken naar alternatieve oplossingen, zoals een spoorlijn tussen Breda en Utrecht of een buslijn. In ieder geval dat wij ons blijven inzetten voor alternatieve vervoersmiddelen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu. De fractie van de PvdA? Geen behoefte tweede termijn. GroenLinks? De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, heel kort. De heer Vreugdenhil gaf het al aan, de motie die wij samen met de ChristenUnie hebben ingediend, sprak over een structurele duurzame oplossing. En dit is een eerste stap.

Waar ik nog een vraag over had is die 5 miljoen euro voor die derde rijstrook. Stel dat die geschrapt wordt, ook in het onderhandelingsproces moet het natuurlijk mogelijk zijn om nog wat creatieve varianten te bekijken voor het sluipverkeer en voor de overlast in de omliggende gemeenten. En ik zou de gedeputeerde gewoon willen vragen of het mogelijk is om daarnaar te kijken en ook wat opties open te houden, zodat we ook daar kunnen ondersteunen. Maar dan wel met voorstellen voor PS die onderbouwd zijn. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. Dan kijk ik naar de fractie van 50PLUS. Niet. De heer Vreugdenhil? Ook niet. De heer Heijman? Ook niet. Dan wil ik de gedeputeerde vragen op deze laatste punten nog even kort in te gaan. Aan hem het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Mevrouw De Hoon vroeg mij nog even in te gaan op de afspraak die we maken met de betrokken gemeenten, of zij meer kosten kunnen dragen. Ja, daar gaan zij natuurlijk altijd zelf over. Het gesprek dat ik heb gevoerd en waarover ik binnenkort in een bestuursovereenkomst afspraken ga maken, is dat wij drie studies hebben gedaan. Eentje was goedkoper dan 5 miljoen euro, eentje was ongeveer 5 miljoen euro en eentje was er duurder dan 5 miljoen euro. En we hebben gewoon in redelijkheid en billijkheid gezegd dat 5 miljoen euro een bedrag is waarmee gemeenten blij zijn. Mijn kwalificatie, maar die twinkeling zag ik in de ogen. Het is nu geheel aan de gemeenten zelf om daarbinnen een keuze te maken. En voor 5 miljoen euro kunnen ze altijd een keuze maken, die gewoon een doelmatige oplossing biedt voor het afhandelen van het sluipverkeer. Daarom denk ik dat we daarmee een goede afspraak met ze kunnen maken.

De heer Van den Berg vroeg mij nog naar de SIF. Die discussie komt eigenlijk altijd terug. Als de PVV het hier voor het zeggen krijgt, dan ontstaat er een koppeling tussen de opcentenheffing en de investeringen in de infrastructuur. De afgelopen decennia is die keuze niet gemaakt. Het zou zomaar kunnen zijn dat het nog wel even op die manier blijft.

De heer Kutlu noemde een aantal keer het woord 'toezeggingen'. Dan ben ik even alert. Ik heb inderdaad gezegd dat ik me blijf inspannen voor de afspraken als het gaat om een mobiliteitsoplossing Breda-Utrecht. Ik heb geen toezegging gedaan in de zin dat ik nu iets anders met u heb afgesproken als dat we hadden afgesproken. Dus dat even voor de helderheid. En ook de toezegging van het oplossen van de files is natuurlijk met de informatie en kennis van nu. Stel dat er ineens enorme nieuwe ontwikkelingen komen, de economie trekt nog harder aan dan dat die al doet, dan weet je nooit hoe het gaat. Maar met de cijfers van nu kan ik u zeggen dat daaruit inderdaad blijkt dat we tot 2030 een goede maatregel hebben.

De heer Smeets kon ik niet helemaal volgen, want hij zegt 'het schrappen van een derde strook'. Dat is nu juist niet het idee. Het hele idee is nu succes te gaan boeken, omdat u hopelijk zegt: 'ga die overeenkomst met de minister sluiten en koop voor maximaal 5 miljoen euro een filevrij knooppunt in'. Nou, dat gaan we doen en daar zit dus ook geen verbinding met eventuele vervolgstudies. Sterker nog, het hele punt is nu dat we snel moeten handelen en dat ik graag uw 'go' krijg om de files op te gaan lossen.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voor de helderheid, gedeputeerde. Er vindt nu een proces plaats, waarbij gemeenten samen met belanghebbenden – Raamsdonk, Waspik, verschillende gemeenten – aan de slag gaan tot het einde van het jaar om te gaan kijken naar alternatieven om het sluipverkeer tegen te gaan en de logistiek van de verkeersoplossingen goed door te nemen. Ik vind dat we nu te veel bezig zijn met jumping to conclusions. Over de parallelroute hebben wij gezegd daarop tegen te zijn. De derde rijstrook wordt nu door de provincie gesponsord, terwijl het eigenlijk een rijkstaak is.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Smeets** (GL): De vraag van mij was – dank u wel, voorzitter, dat u mij scherp houdt – kunnen wij ruimte krijgen waarbij u in het proces kunt zeggen met die gemeenten in gesprek te gaan en er andere oplossingen komen die wij nu nog niet kennen? En we komen daarop terug en dan kunnen we ook naar het budget voor die oplossing gaan kijken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Ja, toch een aantal reacties op uw inbreng. Ten eerste zou ik het echt heel jammer vinden als u als een van de aanstichtsters van mijn lobby-inspanning 'ga aan de slag voor een goed Hooipolder, ga aan de slag om tegen de mensen van het platform Raamsdonk te zeggen we gaan het sluipverkeer oplossen' dat u nu de partij zou zijn, terwijl ik zo goed met een GroenLinks-wethouder lokaal heb samengewerkt, die zegt: laat het sluipverkeer maar zitten. Uw conclusie is een beetje aan de vroege kant. Gemeenten gaan nu kijken wat de optimale route is om het sluipverkeer te accommoderen. En u voert nu een discussie die nog niet aan de orde is. Dat moeten ze nog allemaal uitwerken, er komt nog participatie, inspraak. En gemeenten gaan naar een goede oplossing kijken.

Het tweede punt als reactie op uw inbreng is dat u een koppeling wilt leggen tussen de ene en de andere maatregel. En ik snap dat, omdat ze allebei misschien in hetzelfde plan zitten. Maar in de uitwerking zijn het gewoon twee totaal verschillende zaken. Dus de ruimte die u zoekt kan ik u in ieder geval niet geven. Maar wellicht als u toch nog eens met uw GroenLinks-wethouder lokaal gaat spreken, dat daar nog wel mogelijkheden zijn, want daar zit de variatie in het vervolg van het proces.

De **voorzitter**: Mijnheer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voor de duidelijkheid, gisteren heb ik met die collega een goed gesprek gevoerd. Eergisteren is er een goed gesprek gevoerd met de fractie. En dat was de uitkomst ook van wat ik net heb ingebracht. Dus de rijen bij GroenLinks zijn gesloten. Dank u.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan zijn wij nu aan het einde van de beraadslagingen gekomen. Ik stel voor die te sluiten. Wij zullen straks aan het einde van de vergadering over dit voorstel stemmen. De bedoeling is om dat omstreeks vijven te doen. Maar het zal een beetje van het verloop van de vergadering afhangen. Dan bedoel ik de behandeling van de andere twee besprekstukken, die hier nog voorliggen. Bij wijze van ordevoorstel was dit voorstel naar voren gehaald.

101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020

De **voorzitter**: We zijn nu dan bij het voorstel, bij u bekend onder 101/16. Betreft een begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020. Ik wil de fractie van de VVD vragen de ouverture te verzorgen. Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): En voorzitter, of moet ik zeggen dirigent ...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor ons ligt een begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland voor de periode 2017 tot en met 2020. De gedeputeerde stelt voor de begroting te wijzigen ten laste van de vrije ruimte ter hoogte van 2 miljoen euro voor het jaar 2017. Daarnaast vraagt de gedeputeerde in te stemmen met de meerjarige effecten van 6 miljoen euro in de raming van de jaren 2018 en verder. In het bestuursakkoord hebben we afgesproken en ik citeer: "We vertrouwen erop dat de Philharmonie de komende periode haar meerwaarde bewijst als vitaal onderdeel van het Brabantse culturele ecosysteem. Op basis daarvan bekijken we de mogelijkheden om het orkest te ondersteunen." De vraag is dus, voorzitter, of de Philharmonie haar meerwaarde heeft bewezen. De VVD is hierover gereserveerd. De gevraagde fusie tussen de orkesten Limburg en Brabant lijkt ons voornamelijk op papier te staan. Daarnaast wil ik vermelden dat de gedeputeerde Cultuur uit de vorige bestuursperiode de subsidie aan de Philharmonie heeft geormerkt als een incidenteel middel en dus eindig. De VVD was en is het hiermee eens. Aan de gedeputeerde heeft de VVD dan ook de volgende drie vragen. De Philharmonie krijgt veel geld vanuit diverse hoeken: het Rijk, de provincie Brabant, de provincie Limburg, gemeente Eindhoven. De partners van BrabantStad willen zich profileren op cultuur. Wil de gedeputeerde onderzoek doen of BrabantStad meer geld wil investeren in de Philharmonie en dit in het voorstel meenemen? En dan denk ik bijvoorbeeld aan samsam, ieder 1 miljoen euro.

Twee. Is de gedeputeerde het met ons eens dat de Philharmonie, indien zij winst maakt of geld overhoudt, het geld van de provincie Brabant retour dient te laten stromen?

En de laatste vraag voor de gedeputeerde. Bent u van mening dat eventuele vervolgstun voor het jaar 2018 voorgelegd dient te worden aan Provinciale Staten? De VVD zal voor nu instemmen met het toekennen van 2 miljoen euro in het huidige jaar. De toekomst dient uit te wijzen of we de volgende jaren ook subsidie zullen verstrekken en in welke vorm. Voor de VVD is het dus geen uitgemaakte zaak dat er provinciale steun komt voor 2018 en/of verder.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, toch even een vraag via u. U stelt in het begin van uw betoog terecht dat er gevraagd wordt voor dit jaar 2 miljoen euro ter beschikking te stellen en ervoor ruimte te maken in de meerjarenbegroting. Dus er wordt nu een begrotingswijziging voorgelegd, die strekt over de komende vier jaar. En dan zegt u vervolgens aan het einde van uw betoog: gaat het college het besluit over een jaar aan Provinciale Staten voorleggen? Maar dan zegt u eigenlijk dat u vandaag niet gaat instemmen met het voorstel, want anders hoeft u dat niet meer voor te leggen aan Provinciale Staten?

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voorzitter. Ik lees het iets anders dan de heer Heijmans van de SP. Er staat in beschreven dat er nu 2 miljoen euro beschikbaar wordt gesteld voor de Philharmonie. Daarvan zeggen we: oké, dat is goed. Ik kom dadelijk nog even iets verder over welke voordelen we zien. Vervolgens vind ik het goed dat die andere 6 miljoen euro gereserveerd is, maar nog niet bestemd. Dus dat we over een jaar alsnog kunnen besluiten om te kijken of wij die miljoenen gaan investeren, ja of nee. Dus daar kunnen wij mee instemmen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Maar bent u het niet met mij eens, als wij vandaag dit besluit nemen, dat u een mandaat geeft aan het college om daar over een jaar over te besluiten?

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Ik verstond u niet goed.

De heer **Heijmans** (SP): Bent u het niet met mij eens dat als we vandaag instemmen met dit besluit, we hiermee het mandaat neerleggen bij het college?

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller

Mevrouw **Schüller** (VVD): Nee, daar ben ik het niet mee eens. Ik vind het belangrijk dat we in 2018 opnieuw bij elkaar komen om het hierover te hebben.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank je wel, voorzitter. Ik heb even een vraagje aan de heer Heijmans. Want de 6 miljoen euro staat dadelijk wel gereserveerd, maar er kan heel wat gaan veranderen. De Philharmonie Zuidnederland kan zo meteen gaan kiezen voor een vestiging in Maastricht. Is de SP het er dan nog steeds mee eens dat er 6 miljoen euro naar de Philharmonie Zuidnederland gaat?

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de heer Heijmans kan antwoorden.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, ik ben het ook helemaal met u eens dat deze Staten over een jaar zeggen – laat ik het maar even bot zeggen – we stoppen met de subsidiëring van het filharmonisch orkest. De vraag is alleen of er over een jaar door Provinciale Staten een besluit genomen moet worden als wij van zins zijn ermee door te gaan. Het is een vrij formele discussie. Want ik ben het met u eens dat op basis van dit voorstel dat kan betekenen dat als deze Staten en dit college – en ik zou toch vooral de prioriteit bij dit college neer willen leggen – over een jaar zeggen niet tevreden te zijn over het plan waarmee de Philharmonie komt, dat er dan geen sprake meer is van de voortzetting van de subsidie van 2 miljoen euro. Ja, natuurlijk, ik denk dat we dat allemaal weten, mijnheer Bakker, dat dat de inzet is.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Ja, voorzitter, ik vind dit wel een bijzondere situatie, want ik zie dat twee coalitiepartijen het besluit toch anders lezen. De VVD zegt dat we ieder jaar het lot van de Philharmonie mogen bepalen. En de SP zegt dat we dat nu in één keer bepalen en het dan vervolgens aan de gedeputeerde is. Dus eigenlijk zou ik ook, namens u mevrouw Schüller, aan de gedeputeerde willen vragen: welke lezing leest u en welke coalitiepartij gaat hier dan gelijk krijgen? Want ik vind dit toch wel een heel erg belangrijk punt in dit hele verhaal.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde komt straks aan het woord. Nu is mevrouw Schüller uitgenodigd haar betoog te vervolgen.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Ja, ik weet niet of ik hier antwoord op moet geven. We zitten in een coalitie, de SP is helaas geen VVD, maar we kunnen goed samenwerken. Maar natuurlijk hebben we ook onze verschillen.

Ik ga verder met mijn betoog. De VVD wil minimaal van de Philharmonie zien dat zij een goede planontwikkeling laat zien, met de daarbij horende genomen stappen ten aanzien van het vergroten van het publieksbereik en het samensmelten naar één orkest op één locatie, met als resultaat dat de Philharmonie niet afhankelijk blijft van subsidie van de provincie Brabant en op eigen benen kan staan.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Ja, nog even een vraag naar aanleiding van de vorige. Gaat u, als de gedeputeerde zo dadelijk aangeeft dat u hem daadwerkelijk wel een soort volmacht geeft voor de subsidie voor de komende jaren, daar dan een amendement op indienen? Of gaat u er dan iets mee doen? En dat is eigenlijk meteen ook een vraag aan de SP. Stel dat die uitleg nou anders is, komt er dan ook een motie of amendement van de SP om dat te wijzigen? Daar ben ik erg benieuwd naar.

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller heeft het woord.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voorzitter. In het stuk van de gedeputeerde staat vermeld dat er een scenario-onderzoek gedaan gaat worden. En ik vind het heel belangrijk om die scenario's goed te kennen. Pas als we de scenario's kennen vinden wij als VVD dat we op dat moment goed een besluit kunnen nemen over die 6 miljoen euro. En we vinden het nu te prematuur om te zeggen: joh, we hebben hier 8 miljoen euro, doe er de komende jaren wat mee.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou goed, dan gaan we zien of er een actie van uw kant komt. En misschien van de SP.

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Daarnaast verwachten we dat de Philharmonie in 2017 een significante verbetering laat zien op het gebied van de innovatie en de internationalisering, zoals ook in het stuk beschreven staat, naast natuurlijk talentontwikkeling en educatie. Voorzitter. Conclusie, de Philharmonie is wat de VVD betreft aan zet om haar meerwaarde te laten zien en wij blijven dit dossier kritisch volgen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Schüller. De fractie van het CDA, mevrouw Van der Sloot, dan nu.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel, voorzitter. De dag die je wist dat zou komen, is eindelijk hier. Dat is niet zo'n groot muzikaal hoogstandje, maar we hebben wel heel lang gewacht eer we dit voorstel over de Philharmonie konden bespreken in de Staten. Het zou eerst voor de zomer komen, toen na de zomer, bij de begroting hebben we het als PM-post aangemerkt en nu krijgen we eindelijk een doorkijk naar de toekomst. Als CDA zien we dat het orkest de laatste jaren veel heeft laten zien, zoals de verbinding met de amateurkunst, de verbinding in het veld en natuurlijk ook de educatieve taak. Maar laten we duidelijk zijn, voorzitter, ook het CDA had graag gezien dat het het orkest beter was gelukt om haar eigen broek op te houden in de afgelopen tijd. Het is moeilijk voor orkesten om externe middelen binnen te halen. Dat hebben we ook gelezen. Zeker in een tijd van crisis en landelijke culturele kaalslag. En ja, wij hebben ook de afweging gemaakt of dat iets zou betekenen voor onze afweging met betrekking tot het orkest. Wij zijn als CDA tot de conclusie gekomen dat het orkest een grote meerwaarde heeft voor onze provincie en dat we graag zien dat ze extern het geld ophalen. En laten we nou eerlijk zijn, waar kan dat nou beter dan in Brainport? En we zien ook vooral de grote meerwaarde van een groots orkest voor onze provincie. Als voorbeeld voor de talenten voor de toekomst en als publiekstrekker in ons geweldige Muziekgebouw. Wat dat betreft zijn we blij met het voorstel om voor 2017 het bedrag vrij te maken met een positieve insteek voor de periode 2018 tot en met 2020. Waarbij we wel een paar vragen hebben aan de gedeputeerde. Want hoe wil hij nu gaan meten of het orkest bijdraagt aan de leefbaarheid van Brainport? Wat is dat? Hoe meet je dat en wanneer hebben we nou aan die voorwaarde voldaan? Dat lijkt me voor het orkest ook een belangrijke vraag. Maar belangrijker vinden we nog de toekomst, want Brabant en Limburg hebben samen een onderzoek besteld. En mijn collega, mevrouw Schüller, verwees er al naar. In dat onderzoek gaan we kijken hoe we verder omgaan met alle verplichtingen uit Den Haag. Maar dat onderzoek kan ook leiden tot één locatie en één standplaats en die kan dus ook in Limburg zijn. En nu ken ik mijn pappenheimers uit Limburg, die hebben niks liever. Maar dan zitten wij hier toch met een probleem, gedeputeerde. Want wij als CDA willen juist zien dat wij het orkest in Brabant kunnen behouden.

De **voorzitter**: Interruptie Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voorzitter. U haalde het al even aan hè. De huidige CDA-gedeputeerde in Limburg van Cultuur geeft aan: wat het ook mag kosten, we willen het in Maastricht behouden. Ik zie hier in social media van CDA Brabant: wij willen het hier in Eindhoven vestigen. Is het CDA bereid, ongeacht wat het kost, de Philharmonie hier te houden?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, u kent onze collega in Limburg. Die ken ik ook, en als hij iets in zijn hoofd heeft, dan moet je daar ook een stevig weerwoord tegen hebben. En wat wij als CDA willen, en dat is ook de reden dat ik hier een motie wil indienen, is Eindhoven als standplaats voor de Philharmonie te behouden. Dat betekent dat al die scenario's altijd Eindhoven in het onderzoek moeten hebben. Dus dat we altijd kunnen uitgaan van Eindhoven. Dan gaat u de vraag stellen: wat betekent dat dan? Zou het dan ook kunnen dat het alleen in Eindhoven zou kunnen komen en niet in Limburg? Een ding weet ik zeker, dat laten de Limburgers niet over hun kant gaan. En als de situatie is zoals u schetst, dan moeten we met elkaar eens kijken. Dan moeten we kijken naar die externe middelen. En daarbij heb ik ook de jaarrekeningen van de Philharmonie uitgepluisd. De efficiencyvoordelen zijn dan minimaal 300.000 euro enkel en alleen op de vervoerskosten. Als we dat verder zouden uitrekenen, denk ik dat we daar ook grote slagen kunnen maken. Maar nogmaals, het is niet mijn droomscenario. Mijn droomscenario is wel Eindhoven.

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Ik begrijp dus dat er een derby ontstaat tussen CDA Limburg en Brabant, heel interessant. Noemt u dit uit uw trilogie duidelijk en degelijk?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, mevrouw Schüller, dit is vooral dichtbij.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, voorzitter. Ik zou mevrouw Van der Sloot willen vragen of zij niet op dit moment de deur te snel dichtgooit voor wat meer creatievere oplossingen. Ik vind het een beetje eng bekrompen denken om nu al in een soort strijd tussen Maastricht en Eindhoven te komen, terwijl er misschien nog heel mooie oplossingen zijn. Zo'n strijd leidt er meestal toe dat of iedereen met lege handen staat of zelfs misschien zelfs een derde met het been ervandoor gaat.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, we zullen goed op de provincie Zeeland passen. Maar ik ben zeer voor creatieve oplossingen, laat dat duidelijk zijn. Maar ik wil deze gedeputeerde ook juist een middel in handen geven met deze motie om ook richting de Limburgers een signaal te geven van 'Onze Staten staan ook achter ons muziekgebouw in Eindhoven en wat we daar hebben'. En let wel, dat is een van de mooiste muziekgebouwen in het land, misschien wel van Europa.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dat laatste ben ik met u eens, dus daarom vind ik het niet zo nodig om een statement te maken met een motie, waar we aan de voorkant dus al een aantal uitkomsten uitsluiten. Uitkomsten die ik ook niet ken. Maar ik zou juist willen dat we eens wat creatiever in dit land gaan denken met dit soort vraagstukken.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): En mijn motie – en dan sluit ik ook af, mijnheer de voorzitter – gaat er juist om dat we Eindhoven in alle scenario's, hoe creatief die ook zijn, meenemen. Want als we daar al niet mee beginnen, dan hebben we de wedstrijd op voorhand verloren. Dus behoud Eindhoven als standplaats voor de Philharmonie Zuidnederland. Die motie heb ik al ingediend. Dank u wel, voorzitter.

Motie M3 'Behoud Eindhoven als standplaats Philharmonie Zuidnederland'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 3 februari 2017;

behandelend het Statenvoorstel begrotingswijziging 101/16 Besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020;

constaterende dat:

- Philharmonie Zuidnederland door het ministerie van OCW is gevraagd om een plan te maken om via integratie van twee orkestkernen tot één orkest te komen, inclusief het maken van modellen voor de geografische vestiging (standplaats);
- de Philharmonie Zuidnederland op dit moment twee standplaatsen kent: Eindhoven en Maastricht;
- GS Noord-Brabant een actieve rol willen spelen in het toetsen van verschillende standplaatsmodellen van de Philharmonie Zuidnederland;

overwegende dat:

- de plannen over de standplaats kunnen leiden tot één standplaats, die mogelijk niet in Brabant is;
- het Muziekgebouw Eindhoven volgens kenners één van de beste concertzalen in het land is en

- een sterke relatie heeft met de Philharmonie Zuidnederland;
- het van groot belang is het orkest op een centrale en goed bereikbare plaats te huisvesten;
- Eindhoven een centrale locatie is tussen West-Brabant en Zuid-Limburg;
- de standplaats van de Philharmonie Zuidnederland relevant is voor de bekendheid en de borging van de culturele doelen;
- de Brainportregio een interessante regio is met veel bedrijvigheid, waarin de kansen op bijdragen vanuit het bedrijfsleven groter zijn;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

Brabant, in het bijzonder Eindhoven, als standplaats van de Philharmonie Zuidnederland te behouden; en gaan over tot de orde van de dag.

Marianne van der Sloot: CDA Brabant

Patricia Brunklaus: GroenLinks

Jan Heijman: Lokaal Brabant

Wim van Overveld: 50PLUS

De **voorzitter**: De motie is onder stuknummer 3 deel van de beraadslagingen. De fractie van de SP dan. De heer Spapens heeft nu het woord.

De heer **Spapens** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Afgelopen jaar mocht ik als gast het openingscarnavalsconcert in het Chassé Theater bijwonen, gegeven door het Philharmonisch Orkest. En ik moet u zeggen, hoewel het niet geheel mijn ding is om dat soort avonden te bezoeken, ik heb uitermate genoten van dat concert. Het volk, de burgers, de mensen waar het om gaat in de breedheid van de discussie, die stonden bij wijze van spreken op de tafels te dansen. Er waren alleen geen tafels, dus ze deden het met de stoelen. Hoge kwaliteit muziek gekoppeld aan het publiek, dat zoals ik al zei, op de tafels aan het walsen was. Het was in de kern de moeite waard en waar het om gaat, nogmaals: laagdrempelig, toegankelijk en begrijpelijk. Als wij als Noord-Brabant het belangrijk vinden om een orkest te hebben, dan moeten we ze ook de ruimte bieden om goed te landen. Het Philharmonisch Orkest heeft een unieke kans om met steun van Noord-Brabant haar basis in Brabant te versterken. Ze kan door heel Brabant, maar ook daarbuiten, haar werk doen. In de kunst wordt er immers binnen, maar juist buiten de grenzen of grensoverschrijdend gewerkt, gedacht en gedaan.

Voorzitter. De SP constateert dat het Philharmonisch Orkest als enig professioneel symfonisch orkest deel uitmaakt van de Brabantse culturele infrastructuur. Wij vertrouwen erop dat het Philharmonisch Orkest haar meerwaarde in dit ecosysteem de komende jaren bewijst. Dat is ook zo in het bestuursakkoord vastgelegd. En dit voorstel sluit daarop aan, voorzitter. De SP constateert dat het voorstel de ruimte biedt om op basis van de plannen die het Philharmonisch Orkest dit najaar uiterlijk aanlevert tot een afweging te komen over verdere subsidie. Dit overigens ook in opdracht van het ministerie en de Raad voor Cultuur. Bij die afweging, voorzitter, zal de SP-fractie de plannen van Philharmonisch Orkest vooral beoordelen op de bijdrage van het orkest.

De **voorzitter**: Ik wil nu een punt laten zetten en die staat er nu. Mevrouw Brunklaus, interruptie.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik stond op bij de opmerking dat het in het bestuursakkoord is vastgelegd dat wij het Philharmonisch Orkest ondersteunen. Wat vindt u nu zelf van die opmerking van de VVD, dat zij niet zeker weet of ze de komende jaren subsidie willen geven aan het Philharmonisch Orkest?

De **voorzitter**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Volgens mij heeft de VVD daar het antwoord al op gegeven en daar sluit ik me helemaal bij aan. Wij kunnen op verschillende manieren ergens tegenaan kijken, maar ondertussen laten we de gedeputeerde zijn werk doen. En de uitkomsten, afhankelijk van wat het orkest gaat bieden, zullen in het

volgende debat een dialoog opleveren. Zo niet, in alle bijeenkomsten die ik heb bijgewoond, heeft de gedeputeerde aangegeven dat hij altijd bereid is terug te keren. En desgewenst kunnen wij verzoeken aan de gedeputeerde alvast een themabijeenkomst te beleggen om onze bemerkingen en dingen te geven. Dus in die zin, er kan verschil van mening zijn of nuance, maar wij scharen ons unaniem achter het akkoord en van daaruit opereren wij.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Blij om dat te horen, want ik schrik daar wel een beetje van. Ik denk dat u het bestuursakkoord samen heeft getekend en daar staat dit in. En vervolgens zegt een van de coalitiepartners: ja, wij weten niet of we dat willen. En ik vraag me ook af, wilt u echt tot het uiterste gaan om uw beloften uit het bestuursakkoord na te komen?

De **voorzitter**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Ik schrik niet zo snel als u, dus in die zin verschillen we daarin van mening. De gedeputeerde is hard aan de slag, ik heb daar alle vertrouwen in. We gaan een discussie voeren. Dit gaat over van nu tot het komend jaar. Het orkest is nog aan de slag, er kan nog van alles gebeuren. Dus laten we gewoon rustig wachten en ondertussen nogmaals, nuanceverschillen, zeker in coalitieverband, moeten er gewoon zijn. Wij zijn de SP, u bent GroenLinks, daar is de VVD.

De **voorzitter**: Ik weet niet wie als eerste was. Mevrouw Brunklaus in ieder geval niet meer. Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Ja, aan mevrouw Brunklaus. Ik merk dat u probeert de SP en de VVD uit elkaar te drijven door het bestuursakkoord aan te halen. Dan moet u het bestuursakkoord echt goed lezen. Daar is geen besluit in genomen en daar kunnen we nog alle kanten op. Het gaat erom of de meerwaarde wordt bereikt.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Wie moet ik nou geloven? Kijk, ik kan het bestuursakkoord er wel weer bij gaan halen. Maar de SP zegt net: het staat in het bestuursakkoord, zo gaan we het doen; we trekken alles uit de kast om het voor elkaar te krijgen. En de VVD zegt: ik weet het niet, als de plannen niet goed genoeg zijn, dan stoppen we er gewoon mee komend jaar.

De **voorzitter**: Mevrouw Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Ja, u kunt nu tweespalt zaaien, u moet doen wat u wilt. Ik denk dat we hier nu te veel in detail gaan discussiëren. Laten we het hebben over waar het over gaat en laten we doorgaan met deze vergadering. Dank u.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat doen we zeker. Ik mag twee keer.

De **voorzitter**: Ja, maar het was geen interruptie. U heeft een vraag gesteld.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Maar daar mag ik toch twee keer op reageren?

De **voorzitter**: Nee, maar dat is geen interruptie. Ze heeft een vraag gesteld. Die heeft u beantwoord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dan mag ik daar toch een keer een reactie op geven?

De **voorzitter**: Ze heeft geen nieuwe vraag gesteld. Nou, ik vond eigenlijk dat, gezien het debatje tot nu toe ... Er is een vraag aan u gesteld. Die heeft u beantwoord. En er staan meerdere collega's van u te wachten.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Nee, want zij geeft een ontkennend antwoord. En ik heb toch wel het recht om daar nog een reactie op te geven?

De **voorzitter**: Nou, allee.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Heel kort.

De **voorzitter**: Ik geef u nog een keer kort het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Heel kort. Het gaat mij er niet om een wig te drijven tussen de beide partijen. Waar het mij om gaat is dat we duidelijkheid krijgen voor de Philharmonie Zuidnederland. Daar gaat het om.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. En dan hoop ik dat mevrouw Brunklaus niet wegloopt, want ik heb toch wel erg veel behoefte, mevrouw Brunklaus, om op u te reageren. Wat u nu suggereert is dat de Philharmonie van ons een soort carte blanche heeft: met wat voor plan zij op het eind van het jaar ook komt, welke vestigingsplaats zij ook kiest, hoe groot het orkest ook gaat worden, wij zullen het te allen tijde steunen. Dat is wat u suggereert en dat is wat in het bestuursakkoord absoluut niet gesuggereerd wordt. Aan het eind van dit jaar gaan wij samen met GS aan de hand van een voorstel van GS kijken wat de Philharmonie ons gaat leveren, qua vestigingsplaats, qua rol die zij denkt te gaan spelen in onze infrastructuur. En op grond daarvan gaan wij gezamenlijk als Staten, en wat mij betreft hoeft dat niet in Provinciale Staten maar in een themacommissie, of door met subsidie aan de Philharmonie – maar niet te allen tijde en ten koste van alles, want ook mevrouw Van der Sloot zegt hier in feite: goh, orkest, vraag maar 6 miljoen euro, als je in Eindhoven gaat zitten, van ons krijg je het.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. Het is wel een heftige reactie van de SP. Ik heb gewoon een vraag gesteld over de inbreng van de SP hier zojuist. Ik wil gewoon duidelijkheid. De enige vraag die ik stel is of de SP, en daarmee ook de hele coalitie, alles uit de kast gaat trekken om dat te doen wat nodig is voor de Philharmonie Zuidnederland. En in mijn eigen inbreng zal ik verder daar nog wel op terugkomen.

De **voorzitter**: Mij lijkt het inderdaad ook wijs om nu de eerste termijn van de zijde van de Staten wat ordentelijker te gaan volgen. Mevrouw Van der Sloot krijgt van mij nog het woord en dan geef ik de heer Spapens de gelegenheid om zijn betoog af te ronden. Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Wat ik wel bijzonder vind in deze discussie is, dat ik de SP aan het begin van de discussie hoor zeggen: dit besluit nemen we in de Staten en vervolgens is het aan GS. En als de VVD dan een beetje zwaar en moeilijk gaat doen in de vergadering, wordt er ineens gezegd: ja, maar volgend jaar gaan we er nog als PS over spreken. Dus het lijkt me toch dat er toch een beetje aan de hand van de VVD wordt meegelopen. Ik ben in ieder geval ook geïnteresseerd hoe de andere coalitiepartijen erin staan.

De **voorzitter**: U heeft de heer Heijmans uitgedaagd. Hij mag reageren.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik vind dit echt kwalijk, want mevrouw Van der Sloot weet heel goed dat ik niet gezegd heb dat we hier in PS over gaan besluiten, maar dat ik nadrukkelijk heb gezegd dat het college hiermee naar een themacommissie komt, voorlegt wat het plan van de Philharmonie is en dat het aan ons is om aan GS te vragen dit vervolgens in PS te behandelen. Maar in principe besluiten wij vandaag voor vier jaar een subsidie beschikbaar te stellen en hebben wij de kans om over een jaar in te grijpen. Overigens hebben we dat elk jaar. Bij elke begrotingsbehandeling kunnen wij elke subsidie stoppen.

De **voorzitter**: Goed. Ik merk op dat het debat in ieder geval leidt tot felle duetten, die we nog kennen van Opera Zuid als het orkest optreedt. Dat is misschien een mooi idee voor een script, maar de heer Spapens leidt nu zijn betoog verder tot de afronding.

De heer **Spapens** (SP): Dank u wel, voorzitter. De heer Spapens trok alles uit de kast, letterlijk een stropdas aan. Als u hem kent weet u dat hij dit onderwerp zeer belangrijk vindt, anders doet hij dat niet. Ik was net gebleven bij dat de SP constateert dat het voorstel ruimte biedt om op basis van de plannen die het orkest dit najaar aanlevert tot een afweging te komen voor de verdere subsidie. Die moet natuurlijk van tevoren gereserveerd worden, anders kun je geen afweging maken. En zoals ik al zei, ook in opdracht van het ministerie voor de Raad voor Cultuur. Voor die afweging is voor ons belangrijk dat het orkest aan de culturele diversiteit in de breedte en de kwaliteit van het aanbod in Brabant bijdraagt, versterkt etc. Dat zij zorgen voor een goede verbinding van het orkest met Brabant, zowel binnen de culturele infrastructuur als daarbuiten met andere sectoren. En het Philharmonisch Orkest zorgt voor een efficiënter organisatie, zo ook een kostenreductie. Voorzitter. De SP snapt dat de dynamiek rondom het orkest – het mag duidelijk zijn gezien het debat – met betrekking tot de drie subsidiegevers Den Haag, Brabant en Limburg dynamisch is. Waar veel diversiteit en verschillende meningen en dynamiek in te vinden zijn.

Afsluitend, voorzitter, worden wij graag door de gedeputeerde betrokken bij de verdere besluitvorming. Dat heb ik net al gevraagd, zoals aangegeven. Over uiterlijk een jaar vragen wij nadrukkelijk om ons te informeren. Plus dat gedeputeerde Swinkels in een themabijeenkomst desgewenst naar ons komt om onze bedenkingen en eventueel onze bemerkingen, die we daar zullen uiten, mee te nemen in de verdere overwegingen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Spapens voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van de PVV, de heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Nee, dat gaat niet lukken. Het zal de leeftijd wel zijn denk ik, dat hij niet omhooggaat. Voorzitter. Vandaag op deze vrijdag muziek in de Staten. We gaan wat harde noten kraken over de Philharmonie Zuidnederland. Aan de ene kant staat er een zeer ijverig, goed, zelfverzekerd en kwalitatief hoogstaande filharmonische muziekvoorziening. Aan de andere kant zien we een zwaar op overheidssteun leunende organisatie, die volgens het jaarverslag van 2015 8 euro binnenhaalde uit de verkoop van cd's, of liever gezegd één cd. Ja, maar een cd is ouderwets, tegenwoordig luisteren we streamingaudio, dat in de cloud staat, hoor ik u zeggen. Klopt, het aantal luisteraars via Spotify naar de Philharmonie Zuidnederland ligt ook een stuk hoger dan de cd-verkoop. Maar liefst 142 luisteraars in de maand weten ons orkest aldaar te vinden. Ter vergelijking, hobbyzanger Bart van der Stelt uit Dussen heeft er 7000. Wat betreft YouTube, alwaar Philharmonie Zuidnederland toch leuke dingen laat zien, zoals de vele kleuren van Prokofjev met tubanist Joost Smeets, valt het aantal abonnees tegen, welgeteld 34. Nee, er is nog geen breed miljoenenpubliek voor het Zuid-Nederlandse miljoenenorkest. Daarop voortbordurend, waarom werd er de afgelopen zomer gekozen voor een gezamenlijk project met de Amerikaanse technodeejay Jeff Mills? Ik kende die man niet. Waarom niet een Brabantse deejay? Dat had vast en zeker meer PR gegeven, voor een grotere groep mensen gezorgd en aangesproken en wellicht ook wel meer sponsors. De PVV is benieuwd of het orkest in haar door het ministerie van OCW gevraagde uitgewerkte strategie voor een groter publieksbereik in de toekomst deze tip mee gaat nemen. Want wat is er eigenlijk Brabants aan de Philharmonie Zuidnederland? De chef-dirigent in ieder geval niet. Deze Rus staat de komende jaren minimaal tien weken per seizoen voor dit orkest. Kan de gedeputeerde de Brabantse burger garanderen dat de beloning, zijn gage, vergoeding oftewel zijn loon, voor deze tien weken per jaar de Brabantnorm niet overstijgt?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, ik hoor de heer Bakker vragen stellen over de internationaliteit van het Brabants Orkest. Meent u nu werkelijk dat in het Brabants Orkest – zo heet het niet eens meer, het heet Philharmonie Zuidnederland – alleen maar Brabanders en Limburgers moeten zitten? Of Nederlanders? Dat kunt u mij toch niet wijs maken dat u dat meent?

De **voorzitter**: De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Nee. Dat vraag ik niet. Ik vraag alleen aan de gedeputeerde hoe Brabants het orkest is. Dat vraag ik alleen. Daar suggereer ik niet mee dat de musici in het orkest allemaal Brabanders moeten zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Daar ben ik blij om, om dat te horen. Maar het is natuurlijk een Brabants orkest, als het in Brabant speelt, als het een standplaats heeft in Brabant, of in Limburg, in Zuid-Nederland. Dan is het van ons.

De **voorzitter**: De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Ja. Dat klopt. Daar heeft u ook gelijk in. Maar het was voor mij als een soort voorspel op hetgeen ik wilde vragen: waarom een Amerikaanse technodeejay en waarom pakken we niet iemand uit de Dance top 100, daar staan vier Brabanders in?

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Een korte, heel simpele vraag. Hoe Brabants of on-Brabants is PSV volgens u?

De **voorzitter**: De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dat denk ik niet. Dat heeft er niks mee te maken. Dat staat hier vandaag ook niet op de agenda, PSV volgens mij.

De **voorzitter**: U rondt uw betoog dan verder af.

De heer **Bakker** (PVV): Is goed. Even kijken. Over de Brabantnorm besproken, voldoet de bezoldiging van de uit Osnabrück afkomstige orkestdirecteur hier wel aan?

Voorzitter. Met de beweringen als dat een hoogwaardige symfonische muziekvoorziening bijdraagt aan de allure van de Brabantse steden en de regio kan de PVV niet veel. Dit wordt tenietgedaan als Philharmonie Zuidnederland toch gaat kiezen voor Maastricht als haar enige vestigingsplaats. Wellicht zou de gedeputeerde in dat geval de commerciële symfonische muziekvoorziening van André Rieu kunnen verleiden om Maastricht te verruilen voor Eindhoven. Een heel gunstige ruil voor de Brabantse belastingbetaler, want deze muziekvoorziening is zelfvoorzienend.

Tot slot, voorzitter, de PVV heeft echt wel waardering voor de Philharmonie Zuidnederland. We zien hoe hard de mensen aldaar werken. We zien ook de goede dingen van hen met de amateurmusici in onze provincie. We vinden alleen dat het tijd wordt om de provinciale bijdrage aan het orkest te gaan stoppen. Een filharmonisch orkest is geen provinciale taak. We kunnen daar heel kort en duidelijk over zijn. En tot zover mijn bijdrage.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bakker. De fractie van D66, de heer Hageman, dan nu het woord.

De heer **Hageman** (D66): Dank je wel, voorzitter. We bespreken een voorstel over de Philharmonie Zuidnederland. Een voorstel dat wat betreft D66 zowel hoop geeft, maar ook irritatie oproept. We zullen eerste even op de onvrede ingaan, zodat we in ieder geval positief onze bijdrage kunnen afsluiten. Het gaat over de subsidie voor de Philharmonie Zuidnederland voor dit en de komende drie jaar. En dat levert voor ons in ieder geval een irritatiepunt op. We zitten al in 2018 en nu pas bespreken we het voorstel. D66 wil graag van de gedeputeerde weten wat de oorzaak is van dit late voorstel. Terwijl begin 2016, of eigenlijk vier jaar geleden, toch al duidelijk was dat de oude regeling afliep en begin 2016 het activiteitenplan van het orkest al gemaakt was.

D66 heeft zich gestoord en stoort zich ook nog steeds aan de houding van het orkest. Er lag een dubbele taakstelling voor het orkest vanuit het Rijk en vanuit de provincie. Vanuit het Rijk was er de taak om te komen tot één orkest. En vanuit de provincie was daaraan toegevoegd dat het vanaf 2017 zonder provinciale subsidie verder zou moeten kunnen. Daarvoor heeft het Rijk een forse frictievergoeding gegeven en heeft de provincie vier jaar transitiegeld gegeven. De Raad voor Cultuur heeft aangegeven dat er in feite nog sprake is van twee orkestkernen en constateert tegelijkertijd dat een groot deel van het frictiegeld niet besteed is. En het voorliggende voorstel maakt in ieder geval duidelijk dat aan de provinciale eisen ook niet voldaan is. We hebben begrip voor de forse uitdagingen, die de intendant – hier ook aanwezig – had bij het inhoudelijk en artistiek samenbrengen van de twee orkesten, maar wij plaatsen wel vraagtekens bij de rol die de raad van toezicht heeft gespeeld. Het is hun taak om te bewaken dat aan de gestelde eisen werd voldaan en dat is dus overduidelijk niet gebeurd. En dan kun je daarna als orkest een bescheiden houding aannemen, een evaluatie maken waaruit duidelijk wordt waardoor het niet mogelijk was om in de afgelopen periode aan de gestelde eisen te voldoen en in een concreet plan de volksvertegenwoordigers, die formeel het besluit moeten nemen, aan te geven hoe en in welke mate en snelheid wel naar de gevraagde situatie kan worden toegroeid. En voorzitter, om die evaluatie en dat plan had D66 in een gesprek nog wel gevraagd. We waarderen het op zich zeer dat de intendant, de heer Rosu, het gesprek heeft gezocht, maar we verwachten dan wel dat signalen die wij meegeven ook worden opgepakt. Want de irritatie die D66 hier ventileert is voor de zomer ook met de heer Rosu gedeeld. Maar het orkest heeft dus niet de bescheiden houding aangenomen, maar ogenschijnlijk behaaglijk achterover geleund tot de provincies Limburg en Brabant tegen elkaar gingen opbieden. En dan vraag ik me trouwens af waar Zeeland blijft. Misschien dat dit wel werkt in bestuurlijke kringen, maar wat D66 betreft niet in politieke kringen. De onvrede van D66 betreft trouwens niet alleen het orkest, maar geldt ook voor de provincie. Allereerst de vraag aan de gedeputeerde hoe het komt dat de afspraak met het orkest dat zij na vier jaar zonder provinciale subsidie verder zou kunnen, niet is gehaald. Hoe duidelijk is de afspraak eigenlijk vastgelegd in de vorige periode? En hoe heeft de provincie bewaakt dat het orkest die beweging heeft gemaakt?

Verder vindt D66 het voorstel van een matig niveau. Wij hadden verwacht dat ook de afdeling Cultuur de omslag had gemaakt van denken in instellingen naar denken in toegevoegde waarde. Van generieke exploitatiesubsidie naar vormen van projectsubsidies. Een richting die je bij andere culturele instellingen al wel ziet en die we nu ook vragen van organisaties in het sociale domein. Maar waar het orkest vier jaar geleden al een status aparte had, waartegen D66 toentertijd al ageerde, lijkt dat nu niet veel veranderd. En bij die afgezonderde positie heeft de Brabantse adviescommissie Kunsten in haar jongste advies ook nog behoorlijk kritische kanttekeningen geplaatst. Een vraag aan de gedeputeerde. Gaat de ambitie van de provincie nu echt niet verder dan knippen en plakken van de voorgestelde prestaties uit het beleidsplan van het orkest? Verder had D66 verwacht dat de onderbouwing zou zijn gebaseerd op het eigen model van functieketens en cultuursystemen. Een gemiste kans dus. Maar het belangrijkste gemis vinden wij de transparantie in de financiën, een eenduidig antwoord op de vraag wat aan de gewone exploitatie van het orkest wordt betaald. Het start eigenlijk met de basisvraag waar maar hardnekkig geen antwoord op komt: hoeveel uitvoeringen en hoeveel educatieprojecten mogen we verwachten op basis van de landelijke subsidie van 7 miljoen euro? En wat zijn extra diensten? Hoe noodzakelijk is het dat juist de Philharmonie die diensten verricht? Hoe willen we die extra diensten op de begroting van het orkest zien? Een paar voorbeelden. Als er om niet begeleiding moet worden verzorgd aan Opera Zuid is er dus eigenlijk geen

sprake van subsidie aan de Philharmonie Zuid, maar eigenlijk sprake van subsidie aan Opera Zuid. Waarom zetten we die daar ook niet gewoon neer? En als ook duidelijk wordt dat educatieactiviteiten van het orkest verlieslatend zijn, wat heeft de provincie eigenlijk over voor educatie? En ook een vraag. En als we tonnen of vele tonnen subsidie geven en er wordt trots gemeld dat we daarvoor enkele gratis uitvoeringen krijgen, dan zou ik willen zeggen dat ik me goedkopere gratis uitvoeringen kan indenken. D66 had in het informele wandelcircuit en in het gesprek met de intendant aangegeven dat een uitsplitsing van deze zaken de discussie van wat scherpe randjes kon verlossen. Want, voorzitter, dat was en is wel de insteek van D66: een discussie, niet over de Philharmonie, maar over de culturele toegevoegde waarde van de Philharmonie. Maar wij hebben de indruk dat de positie van Provinciale Staten wat licht is beoordeeld. Daarom wil D66 van de gedeputeerde weten – en andere partijen hebben daar ook al naar gevraagd – hoe hij PS gaat betrekken bij het vervolgtraject voor de jaren na 2017. En wij gaan ervan uit dat de discussie vandaag duidelijk maakt welke elementen D66 in de toekomst geborgd wil zien: een evaluatie van de afgelopen vier jaar, transparantie in de financiën, een concreet plan voor het komen tot één vestigingsplaats en één orkestkern en een plan om te komen tot meer eigen inkomsten. En vooral aangeven hoe bewaking van de voortgang van de afspraken wordt geborgd.

Voorzitter. D66 heeft een kritische bijdrage geleverd, maar goede vrienden moeten elkaar de waarheid durven zeggen. Want zoals u van D66 mag verwachten, denken wij niet alleen aan de toegevoegde waarde van het orkest, maar wegen we de financiële bijdrage ook af tegen onze bijdrage aan andere culturele instellingen. We zijn ons zeer bewust van de financiële noden in andere sectoren, waar kunstenaars werken voor nauwelijks minimumlonen, waar organisaties stoppen of waar grote potenties niet benut kunnen worden. Ook zijn wij ons bewust van de grote administratieve druk die organisaties ervaren om uit diverse potjes geld te krijgen. Ons uitgangspunt is gelijke kansen voor iedereen.

D66 ziet de grote potentie van het orkest en we zien gelukkig ook dat er goede beweging is, bijvoorbeeld ook met de nieuwe dirigent. In het bestuursakkoord staat terecht dat wij vertrouwen hebben dat het orkest zijn meerwaarde bewijst, maar zij heeft dat bewijs op dit moment nog onvoldoende geleverd. We zijn tevreden over de voorwaarden die het college nu benoemt en vertrouwen erop dat het orkest met een goed voorstel komt. D66 wil het orkest van ganzer harte uitnodigen om meer deel te gaan uitmaken van het Brabantse culturele veld. Aan het orkest: wees een orkest van lef, houd een hoog spelniveau in stand en word een vernieuwend voorbeeld van symfonische muziek. Brabant is een omgeving van experimenten. En wij dagen het orkest uit mee te experimenteren en mee te groeien. Wij zien deze aanvraag als een matige generale repetitie, maar we hopen op een magistrale uitvoering. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman. De fractie van de PvdA, mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. In het Bestuursakkoord 2015-2019 hebben we de intentie uitgesproken om Philharmonie Zuidnederland te steunen onder voorwaarde dat het meerwaarde oplevert voor het cultureel ecosysteem in Brabant. In 2012 zijn onder voorwaarden miljoenen toegezegd en niet aan alle voorwaarden is voldaan. Ik kom er zo dadelijk nog op terug. Ook nu stellen we eisen aan het orkest en dat is terecht. We steunen GS in de aanpak en vinden het goed dat de afspraken, daar waar mogelijk, concreter zijn gemaakt dan voorheen. Op deze manier is prestatiesturing ook echt mogelijk. Concrete afspraken, waaruit blijkt dat het orkest een bijdrage levert aan de versterking van talent en cultuurontwikkeling en de educatieve opdracht invulling geeft.

In 2012 hebben we als provincie aan financiering de voorwaarde verbonden dat het orkest na de transitie zonder regionale financiering zou kunnen. Dat zou mooi zijn geweest, maar is onrealistisch gebleken. De PvdA steunt de gedeputeerde ook met het feit dat deze voorwaarde niet opnieuw wordt herhaald. Immers, wij denken dat een toporkest in onze provincie altijd financiële steun nodig zal blijven houden. Zoals de gehele culturele sector niet zonder onze steun kan en wij, om een aantrekkelijke regio te kunnen zijn, niet zonder hen. Wij vertrouwen op de scherpe sturing vanuit GS, zodat het orkest scherp blijft en moet blijven op efficiënte bedrijfsvoering en op maximaal publiek bereik. Transparante verantwoording en bewijzen van meerwaarde horen daarbij. Ook wachten wij het onderzoek naar efficiënte bedrijfsvoering af. De huidige situatie met twee vestigingsplaatsen lijkt immers op voorhand niet echt efficiënt. Een positie in Brabant is voor ons vestigingsklimaat echter van belang. U hoort, voorzitter, dat wij GS steunen in het plan. We hebben

echter nog een aandachtspunt dat wat ons betreft steviger meegenomen zou moeten worden. Misschien zit het er impliciet in. Zo ja, dan horen we het graag en verzoeken we het expliciet te maken. En dat betreft wat ons betreft het volgende. Orkestuitvoeringen zijn duur. En voor veel inwoners van Brabant zelfs te duur. En tegenover onze langjarige steun past het om te sturen op een aantal financieel laagdrempelige uitvoeringen per jaar, in de vorm van laaggeprijsde familieconcerten bijvoorbeeld of gratis te luisteren tijdens openbare festivals. De PvdA verzoekt GS ook dit deel mee te nemen en in de prestatiesturing expliciet te maken. We denken aan ten minste drie uitvoeringen, die financieel laagdrempelig zijn voor de inwoners van Brabant. Graag uw toezegging op dat punt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Knoet. Dan nu de fractie van GroenLinks, mevrouw Brunklaus het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Brabant verdient een orkest. Brabant verdient topcultuur en dat is de reden waarom GroenLinks het belangrijk vindt dat de Philharmonie een goede kans krijgt om in Brabant te kunnen blijven opereren. Zoals mijn voorgangers van de PvdA en D66 al zeiden, cultuur kost gewoon geld en we weten dat dat niet iets is dat zichzelf kan bedruipen, tenminste voor 100%. Er zal altijd geld bij moeten. Het klopt, zoals collega Knoet zei, dat in 2012 de Philharmonie zomaar 2 miljoen euro kreeg. En dat werd eigenlijk gedaan zonder dat veel tegenprestaties werden geëist. Wat er nu gebeurt – en ik wil toch een pluim geven aan de gedeputeerde – is dat er een oplossing wordt gezocht voor de langere termijn door te kijken hoe de Philharmonie zijn eigen broek zou kunnen ophouden. Ik wil daarop kritisch bevragen. Wij zeggen: we geven ze subsidie, maar daarvoor – en dat staat ook in het Statenvoorstel – eisen wij een hele lijst van tegenprestaties. En daar voegde de PvdA daarnet nog een prestatie bij. Bij de technische vragenronde heb ik de vraag gesteld wat het kost om deze prestaties te leveren. Is het nou zo dat de filosofie van de gedeputeerde is dat de Philharmonie voor 2 miljoen aan prestaties zal moeten gaan leveren om die 2 miljoen euro te krijgen? Want dan denk ik dat we een verkeerde weg inslaan. GroenLinks vindt het heel goed dat de Philharmonie zich meer verbindt aan de samenleving. En wij hopen ook veel meer cross-overs met rappers, deejays en ga zo maar door, want het is prachtig als dat zich gaat ontwikkelen. Maar stel daarbij dan wel de vraag wat dat voor het inhoudelijke niveau van het orkest betekent. Want wij willen alles: we willen dat ze prestaties leveren, wij willen dat ze een toporkest zijn, we willen dat ze talenten kunnen kweken en ga zo maar door. Maar je kunt niet alles doen, dus er moeten duidelijke keuzen gemaakt worden.

We hebben het al uitgebreid gehad over wat dit betekent voor de financiering van de komende jaren. GroenLinks steunt dit plan, maar wenst ook de gedeputeerde heel veel wijsheid toe. Wij vinden het belangrijk dat het Brabants Orkest een standplaats houdt in Brabant. Wij vinden echt dat Eindhoven Brainport een dergelijk orkest verdient. Vandaar dat we ook de motie van het CDA mee hebben ingediend. Hartelijk dank.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. Ik kijk dan naar de fractie van 50PLUS, de heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voorzitter. Wij hebben de motie van het CDA mee ondertekend. Daarmee is aangegeven hoe wij ten opzichte van dit onderwerp staan.

De **voorzitter**: En daar blijft het wat betreft de woordvoering nu bij. Waarvan akte. Ik heb geen andere woordmeldingen, dus ik wil vragen of de gedeputeerde in staat en bereid is om de beantwoording meteen ter hand te nemen. Aan hem het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Ik zal niet proberen dit apparaat omhoog te krijgen. Dus spreek ik zo'n beetje gewoon in de microfoon.

Laat ik allereerst beginnen dat er veel gezegd is over de waarde of meerwaarde van het orkest. Volgens mij mogen we als Brabant trots zijn op de Philharmonie als enige professionele filharmonische voorziening, die in ieder geval ook Brabant bedient. En natuurlijk kunnen we van mening verschillen over wat het ons waard is. Daar kunnen persoonlijke beelden bij bestaan. Degenen die niet van symfonische muziek houden zullen

het minder waard vinden dan degenen die daar juist wel een liefhebber van zijn. Maar laten we in ieder geval constateren dat het feit dat er ook een filharmonische voorziening in Brabant aanwezig is het veld versterkt.

Ik ga proberen alle vragen, voor zover ik ze allemaal goed bij heb kunnen houden, goed te beantwoorden en ook iets te zeggen over de motie. De vragen van de VVD. Veel geld uit verschillende hoeken en zou BrabantStad zich daardoor niet meer geroepen moeten voelen om een bijdrage te leveren aan zo'n voorziening die tenslotte toch in heel Brabant landt? Wat graag, zou ik zeggen. En we zijn natuurlijk in BrabantStad-verband bezig om juist in de komende periode met elkaar tot een andere regie over de culturele infrastructuur te komen. De komende periode is door de Raad voor Cultuur daarvoor eigenlijk aangemerkt. Hoe we wat meer de regie kunnen nemen vanuit de stadsregio en in dit geval BrabantStad. En dat zou zeker ook bepleiten dat in dat verband gekeken wordt naar de positie en de plek van een Philharmonie. Maar ik moet ook wel meteen aan enigszins verwachttingsmanagement doen, want dat zijn niet zaken die wij zomaar even met de knop om vandaag geregeld hebben. Er zijn natuurlijk meerdere voorzieningen, die soms nu in één stad zitten. Ik noem maar het Zuidelijk Toneel, dat ook subsidie krijgt vanuit Tilburg, maar wel in heel Brabant, sterker: in heel Nederland, speelt. En zo zullen we toch met elkaar de match moeten maken en kijken welke bijdrage, ook vanuit BrabantStad, we in dat verband kunnen krijgen. En misschien moeten we speciaal nog even noemen de bijdrage die Eindhoven daarin kan spelen. Als de Philharmonie in Eindhoven gevestigd blijft, mag daar misschien meerwaarde voor de stad worden ontleend.

Of nu winst of overgehouden middelen ook retour moeten. Wij verlenen een subsidie en die kent verordeningen. Als je niet aan de afspraken voldoet bestaat daarmee ook de mogelijkheid om de subsidie terug te vorderen. Dus dat maakt deel uit van het instrumentarium. Wat daarbij wel nodig is, en daarmee beantwoord ik volgens mij een aantal vragen tegelijkertijd, is dat we ook aan de voorkant scherper formuleren wat we precies verwachten van de subsidieverlening. En tot nu toe moest ik constateren dat het eigenlijk in een wat algemeen verhaal zat. Daardoor was wat moeilijker te constateren of als op onderdelen wel gepresteerd was en andere niet, wat dat dan voor effecten op die subsidie had. En wat we met dit plan hebben geprobeerd, is om veel uitdrukkelijker en scherper te maken wat we dan verwachten. En dat is ook aan de Philharmonie gevraagd om daar dan budgetten aan te koppelen. Zodat we scherper kunnen sturen als we zien dat een van de onderdelen van de uitvraag die wij nu doen onverhoopt niet gerealiseerd wordt. Dat kan een reden zijn om op zijn minst te kijken of dat gevolgen heeft voor de subsidie die we uiteindelijk achteraf vastzetten.

Het voorleggen aan PS is door verschillende fracties benadrukt. Laat het helder zijn dat we hier een besluit vaststellen. Dat besluit gaat over een toekenning voor 2017 en een reservering in de begroting over de andere jaren. Ik heb in dit stuk ook aan u uitgelegd dat we er als GS verstandig aan doen om u mee te nemen in de besluitvorming. Op het moment dat het scenario-onderzoek dit voorjaar klaar is krijgt u dat. Daarmee beschikt u over de scenario's die door de onderzoekers van buitenaf zijn vastgesteld, waaruit de Philharmonie zelf uiteindelijk keuzen zal maken. En ik kom natuurlijk met u te spreken op het moment dat wij tot resultaat met de Philharmonie proberen te komen en de tussenstappen die wij wellicht daarin maken. Op het moment dat ik denk dat het me heel verstandig lijkt om dit eens met u als Provinciale Staten te verhouden om te kijken of we op de goede weg zitten, dan zal ik dat doen door middel van een themabijeenkomst. En als wij als GS met een definitief besluit komen heeft u altijd de mogelijkheid om te zeggen dat dat gevolgen heeft die wij in de begroting willen vertalen. En als het niet past in het besluit dat we nu nemen, dan staat u daar natuurlijk als laatste aan de lat.

En natuurlijk bied ik daartoe alle gelegenheid om kritisch te blijven volgen. En misschien allemaal uw keuzen, met welke waarde u toedicht aan het orkest en hoeveel het u waard is daar daarbij met mij te delen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Maar dan begrijp ik, mijnheer de gedeputeerde, dat wij in beginsel vandaag een besluit nemen tot aan 2020, tenzij er heel rare scenario's voor komen liggen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Precies. U besluit nu voor de gehele periode om een reservering te doen, maar u kijkt mee naar de planning. Dus u krijgt eigenlijk de gelegenheid bij de knip dit najaar om daar weer opnieuw iets over te zeggen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Maar dan vind ik hem wel weer onduidelijk. Gaan we nu voor een jaar besluiten? Komt er een go/no-go-moment bij de knip die u bedoelt en besluiten we dan verder? Of besluiten we nu daadwerkelijk tot 2020? Want ik denk wel dat het ook belangrijk is voor het orkest om daar duidelijkheid over te hebben.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik ga er zomaar van uit dat ik met een fantastisch voorstel naar u toe kom als Provinciale Staten, waarbij ik u in de themabijeenkomst vertel hoe het zit. En dat u zegt: applaus gedeputeerde, zo gaan we verder. En dan kunnen we ook verder. Mocht het zo zijn dat u daar meedeelt: 'op deze manier krijgt u niet voldoende draagvlak', dan zal ik teruggaan naar de Philharmonie en zeggen: ik heb waarschijnlijk niet voldoende draagvlak, ik kom met u opnieuw te spreken. En als ultimo blijkt dat er in uw Staten te weinig draagvlak blijkt te bestaan voor het besluit waarmee GS komen, dan heeft u altijd nog de begroting om daar een ander besluit over te gaan nemen. Maar u neemt nu het besluit voor vier jaar.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Het CDA met de duidelijke uitspraak over dat het in ieder geval de meerwaarde onderkent van de Philharmonie, maar het vraagt zich wel af hoe wij nu precies de bijdrage aan leefbaarheid gaan meten. En ik kan natuurlijk zeggen dat dat ook niet in heel scherpe cijfers te verwoorden is. Er zijn eerder wel pogingen gedaan om duidelijk te maken wat bijvoorbeeld de aanwezigheid van een voorziening als een filharmonisch orkest aan leefbaarheid bijdraagt. En het wordt daarin wel algemeen onderkend dat bijvoorbeeld dat iets zegt over hoe graag mensen daar dan willen wonen en hoezeer ze het prettig vinden om dat dus in de buurt te hebben en dat te kunnen bezoeken. Het zegt ook iets over het feit dat als zo'n filharmonische voorziening in de buurt is dat heel vaak muzikdocenten oplevert van een hoge kwaliteit, waardoor mensen het ook weer prettig vinden die muzikdocenten te kunnen vinden als zij een instrument willen leren bespelen. Dus het heeft direct en indirect veel effecten, die zich wat moeilijk laten vertalen in heel directe cijfers, maar die desalniettemin wel het hele palet in beeld kunnen brengen. En daarom is het ook van belang dat we nou juist die scenario's uitzoeken. En dat ook van buitenaf die scenario's geschetst worden. Want die geven ons handvatten over hoe daar in de toekomst naar te kijken.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel voor uw beantwoording. Ik merk dat ik het toch nog een beetje vaag vind. Stel dat ik nou het orkest ben, dan zou ik nog steeds niet zo goed weten waar ik aan moest voldoen om dat leefklimaat te verbeteren aan de hand van de criteria die u nu aangeeft. Dus ik zou er echt voor pleiten om daar straks ook heel heldere afspraken te maken, zodat wij dat ook als Staten kunnen controleren.

De **voorzitter**: Uw punt is helder.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Eén punt nog. Wat me wel opvalt is dat u een groot strijder bent voor de muziekscholen in Brabant. En dan wil ik toch graag eigenlijk iets in die criteria opgenomen zien over die

muziekscholen, juist om dat leefklimaat te verbeteren. En dat er een daadwerkelijke inzet was vanuit het orkest. Want ik denk dat dat juist ook het leefklimaat helpt en ook de meerwaarde biedt.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter, het zit er natuurlijk wel in. Ook in de afspraken die we nu al met de Philharmonie maken is er bijdrage aan cultuureducatie. Waarbij ik overigens kan melden dat de Philharmonie dat als een van de beste doet van alle orkesten in Nederland en daardoor ook geroemd en geprezen wordt. Dus zij leveren hun bijdrage. Maar dat valt natuurlijk ook uiteindelijk met elkaar gewoon vast te stellen door de mate waarin zij die docentschappen invullen en hun cultuurprogramma draaien.

De PVV. De heer Bakker had het over veel. Laat ik het zo maar zeggen. Ik zal er een paar dingen uitlichten. PSV is ook met een musical bezig, de PSV-musical. Waarschijnlijk een groot succes voor de vele supporters aldaar. Maar dit terzijde. Ook PSV weet de muziek dus inmiddels al te vinden, dat moge bekend zijn. Maar een groot publieksbereik, waar u ook voor pleit, is precies ook de opdracht die vanuit het ministerie wordt gegeven om dat in de plannen te betrekken. En het orkest is daarmee ook druk bezig om ook in de plannen die zij ons 1 juli zullen aanleveren, dus ook een uitspraak te doen over hoe zij een groter publieksbereik gaan leveren.

Hoe Brabants is dan het orkest? Nou, volgens mij is het Brabants Orkest zo Brabants als dat het zich weet te verbinden met onze Brabantse partners. Niet alleen overigens binnen het culturele veld, dat mag ook veel breder. En op het moment dat het zich weet te verbinden aan Brabant, bijvoorbeeld door zich te vestigen in Eindhoven, heeft dat natuurlijk een meerwaarde en een grotere waarde dan dat het buiten Brabant gevestigd is. Dat moge helder zijn. Wij zullen dus ook met elkaar de intentie hebben om te kijken hoe wij het orkest voor Brabant willen behouden. Daarmee maken we meteen maar het uitstapje naar de motie. Die intentie delen wij dus wel, maar ik wil hem toch niet onderschrijven en dus ontraden. Alleen om te zorgen dat we straks ook daadwerkelijk alle scenario's naast elkaar kunnen leggen en op basis van al die scenario's met elkaar de juiste afweging mogen maken.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dat begrijp ik toch niet zo goed, gedeputeerde. Dus u gaat ook een scenario uitwerken waarin het orkest zich alleen maar in Limburg bevindt? Terwijl wij allemaal met elkaar, zoals we hier zitten en u voorop, willen dat het in Brabant komt. Waarom gaan we dan onze energie steken in zo'n scenario? En waarom geven we nou juist niet nu vandaag met elkaar als Staten, met u voorop, een krachtig signaal dat wij de Philharmonie voor Brabant willen behouden? En zeker voor Eindhoven.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ik leg het net uit. Volgens mij hebben wij met elkaar de intentie om het voor Brabant te behouden en daarmee ook een vestigingsplaats in Brabant te gunnen. Maar ik hoor uw Staten goed. Er zijn vele ideeën en beelden over hoe dat vorm moet krijgen. En volgens mij is het dan gewoon goed dat we daadwerkelijk alle scenario's naast elkaar hebben om met elkaar de juiste afweging te kunnen maken.

De **voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ik had eigenlijk een vraag aan mevrouw Van der Sloot, want u wekt nou de suggestie alsof een vestiging in Maastricht inhoudt dat wij in Brabant niks meer hebben. Maar bent u het niet met mij eens dat vanuit de landelijke subsidie de Philharmonie gewoon een taakstelling heeft voor heel Zuid-Nederland, inclusief Brabant?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, dan wil ik eigenlijk wel meteen een wedervraag stellen aan D66. Want stel dat het orkest daadwerkelijk in Maastricht gevestigd wordt als standplaats, bent u dan bereid om nog subsidie aan het orkest te geven?

De **voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): De discussie die wij altijd proberen te voeren is weg van de instelling Philharmonie Zuidnederland en dat we gewoon praten over toegevoegde waarde. Hoe kan het orkest op een goede manier de grootst mogelijke toegevoegde waarde voor het culturele klimaat in Brabant hebben? Dat is voor ons de vraagstelling. En als je gelijk gaat zitten op scenario's, dan beperk je de discussie, die naar mijn idee niet ten goede komt aan de discussie over de kwaliteit.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dus ik begrijp dat het voor D66 niet uitmaakt waar het orkest zich vestigt. En dat als het in Limburg gevestigd wordt, wij dan ook nog steeds het volledige bedrag bijbetalen. Wat ons betreft gaan we echt voor Eindhoven, om zo'n scenario in ieder geval niet voor ons te krijgen. Dus nogmaals de oproep aan de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Wij zien ook een grotere toegevoegde waarde als het in Eindhoven is gevestigd, maar uiteindelijk is het de verantwoordelijkheid van de Philharmonie om haar eigen toekomst te gaan onderzoeken. En wij zijn in ieder geval niet van de carte blanche, dat wil zeggen 2 miljoen euro voor welk scenario dan ook. We kijken daar waar het meeste toegevoegde waarde zit en waar de grootste bijdrage voor de provincie zit.

De **voorzitter**: De heer Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Ook een vraag voor het CDA op basis van haar motie. Stel dat die motie, waar u nu zo duidelijk voor aan het strijden bent, het niet haalt, waar staat u dan als CDA Brabant?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, dan hebben wij minimaal een duidelijk signaal afgegeven dat deze vier partijen, dus het CDA, GroenLinks, Lokaal Brabant en 50PLUS, een groot voorstander zijn van de standplaats Eindhoven.

De **voorzitter**: Spapens.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): En die zullen we naar buiten brengen.

De heer **Spapens** (SP): Dat standpunt was mij al duidelijk, maar waar staat u als dat standpunt het niet haalt? Gaat u dan vrolijk met uw maatje in Limburg mee, of schaart u zich aan de zijde van het debat en de discussie die we nu voeren om te kijken waar dat orkest in Brabant, zoals ik daarstraks al zei, kan landen? Dus wat gaat u dan doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot. De vraag is duidelijk.

Mevrouw **Van der Sloom** (CDA): De vraag is mij niet helemaal duidelijk. Volgens mij vraagt u als het alleen in Limburg komt. Bedoelt u dat?

De **voorzitter**: Ja. Spapens herhaling.

De heer **Spapens** (SP): Ik zal mijn vraag nog een keer herhalen. Als het dus alleen in Limburg landt, bent u dan voor de subsidie in Limburg? Of als het in Brabant landt, wat gaat u doen in Brabant, tenzij behalve wat u niet wilt, in Eindhoven niet meer aan de orde is? Waar staat u? Nogmaals.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloom.

Mevrouw **Van der Sloom** (CDA): Ik denk dat als de Philharmonie Zuidnederland geen vestigingsplaats of standplaats meer in Brabant heeft, dat wij dan eens heel goed met elkaar moeten nadenken hier in deze Staten hoe wij dat verder zien. En daarom ook nogmaals deze oproep.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja. Een vraag aan de heer Hageman, die alweer is gaan zitten natuurlijk. Dat snap ik ook. Ik hoor de heer Hageman zeggen, als ik hem goed gehoord heb en dat zei u ook in uw verhaal, dat de Philharmonie eigenlijk veel beter had moeten doen. Die had meer zelfkritisch moeten zijn, beter op haar tellen moeten passen, moeten zorgen dat ze meer openstond voor de kritiek die er was en zichzelf moeten verbeteren. Samengevat.

De **voorzitter**: Ja. En uw vraag is?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Hoor ik u nu zeggen dat als dat niet verbetert, u niet langer van plan bent langer subsidie te geven aan het Philharmonie Zuidnederland? En wat betekent dat dan in uw ogen voor de topcultuur, de toptalenten hier in Zuid-Nederland?

De **voorzitter**: De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Ja, voorzitter, met alle respect even een klein stukje naar het verleden toe. Vier jaar geleden hadden we een discussie met de gedeputeerde over de Philharmonie Zuidnederland. En toen heeft D66 geageerd tegen de afzonderlijke positie, alsof ze geen onderdeel van het culturele klimaat was. Toen had ik eigenlijk in die discussie één grote medestander. Dat was GroenLinks, die ook eigenlijk erin zat dat we niet praten over de Philharmonie, toen nog het Brabants Orkest, maar over de toegevoegde waarde. Nou, laten we die discussie ook als zodanig voeren. U brengt elke keer de discussie terug of we de 2 miljoen euro moeten vastzetten, ongeacht de inhoud. Nee, wij gaan het over de inhoud hebben. En ik vind dat wij als volwassen provinciale organisatie in staat zijn om een passende financiële bijdrage te leveren voor de meerwaarde die de Philharmonie ons gaat bieden.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik denk dat we niet ver uit elkaar liggen, alleen we komen er anders. Wij waren destijds medestanders en nog steeds. Wij vinden dat natuurlijk de prestatie van de Philharmonie Zuid goed moet zijn. Maar de vraag is hoe je tot een goede omvorming komt, zodat ze daar kunnen komen en wat daar tegenover staat. Wat dat betreft hoor ik u zeggen dat u eigenlijk vindt dat onze gedeputeerde alles uit de kast moet halen, zodat de Philharmonie op deze manier het bewijs kan leveren dat ze een bestaan heeft.

De **voorzitter**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Om te zeggen wat er allemaal uit de kast moet komen, vind ik een wat moeilijke vraag aan mij gesteld.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Halen, zei ik. Dat is iets anders.

De heer **Hageman** (D66): Het is niet eens vrijwillig. Er moet gehaald worden.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Daar heb ik geen ervaring mee.

De heer **Hageman** (D66): Ik denk dat we de discussie over de inhoud moeten voeren. En ik heb er vertrouwen in dat die discussie ook gevoerd gaat worden. De kritiek die ik heb geleverd, gaat er eigenlijk over dat ik zeg dat Provinciale Staten in ieder geval op een volwassen manier ook in die discussie betrokken worden. En dat we afhankelijk van de inhoud gewoon alsnog gaan bepalen hoe die toekomst eruitziet.

De **voorzitter**: Oké. Uw punt is duidelijk. Ik verzoek de gedeputeerde nu het woord weer te nemen en zo mogelijk tot afronding van zijn betoog te komen.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik ga mijn best doen. Ik zie ook dat ons publieksbereik vermindert, dus we moeten daar iets aan doen, zie ik.

Van een aantal vragen die door D66 gesteld zijn, heb ik er volgens mij impliciet een aantal beantwoord. Maar misschien de meest prangende nog even. Hoe doe je dat nou precies, het onderscheid maken tussen het orkest vanuit zijn landelijke betekenis ten opzichte van wat we dan aan Brabant toevoegen? Dat blijkt ook best een moeilijke. Want het gaat eigenlijk over of je de taken heel dik of dun doet. Vanuit de Philharmonie heb ik wel begrepen dat zij, omdat zij juist een groot orkest zijn, veel kunnen doen. Onder andere daarmee een heel breed educatieprogramma kunnen draaien en daardoor ook veel op scholen en bij onze muziekverenigingen te zien en te vinden zijn. Maar we hebben juist in deze setting, hoe we nu de voorwaarden hebben geformuleerd, explicieter weten te benoemen wat wij dan precies zien als taak, die specifiek voor Brabant gaat gelden. En dat is een exercitie die we in de komende periode moeten proberen te versterken. Dus een eerste belangrijke stap, want we kwamen vanuit een heel algemeen programma.

De gratis concerten, enerzijds bepleit door de PvdA. Er zijn er een aantal. We hebben onze Nieuwjaarsconcerten, die voor een groot publiek toegankelijk zijn. Namelijk gratis, mits zij maar tijdig de kaarten hebben. We hebben ze ook nog in verband met Opera Zuid, Opera op De Parade. Ik denk goede initiatieven, maar we bedenken meteen, en dat is een heel terechte opmerking die D66 maakte, op het moment dat we die via deze plannen mogelijk maken financieren we ze dus eigenlijk ook op een andere manier. En dat betekent ook meteen een moeilijker opgave voor het orkest zelf om weer aan haar eigen inkomsten te gaan werken. Dus zo zie je door aan verschillende knoppen te draaien dat we het orkest soms ook wat moeilijker maken om aan het andere belang, waaraan we ook hechten, tegemoet te komen. En dit tekent nou precies waarom het niet eenvoudig is en we met elkaar nog een hele exercitie moeten doormaken om wel scherper aan de wind te kunnen gaan zeilen. Want volgens mij hebben we met elkaar door dat we geen carte blanche willen geven. We willen kritisch mee kunnen kijken naar wat wij van dit orkest willen en mogen verwachten en welke meerwaarde wij er dus aan toedichten.

De **voorzitter**: Interruptie Hageman.

De heer **Hageman** (D66): En als ik dit zo hoor van de gedeputeerde, toch proberen een uitsplitsing te maken, houdt dat ook in dat hij die stappen kan maken om te gaan denken in de functieketens? Dus we praten niet meer over het orkest, maar over educatie, taakstelling, talentontwikkeling enzovoort.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter. Precies. Volgens mij gaat het over de functie van de Philharmonie in de Brabantse culturele ecosystemen. En daarbij hanteren we nu juist hun functie bij cultuureducatie, talentontwikkeling, aansluiting bij andere evenementen en festivals. En je verbinden met de totale talentenhub die we aan het organiseren zijn. Dus juist daarom ook nu in de voorwaarden opgenomen die verbintenis. En ik ben overigens blij met D66 die daarna wel zegt grote potentie te zien, te vertrouwen in de meerwaarde, tevredenheid te hebben over de voorwaarden en het orkest oproept om lef te tonen. Volgens mij past dat helemaal bij Brabant.

Impliciet heb ik volgens mij meteen het aandachtspunt van de PvdA daarmee beantwoord. En GroenLinks bekrachtigde nogmaals de standplaats in Brabant. Volgens mij heb ik daar net het een en ander over gezegd.

En over de motie heb ik mij al uitgesproken, voorzitter, dus volgens mij kan ik de eerste termijn hiermee afronden.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan kijk ik of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik begin dan met de fractie van de VVD. Geen behoefte. De fractie van het CDA ook niet. De fractie van de SP ook niet. De heer Bakker van de PVV wel. Dan heeft hij het woord. De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Ik dank u, voorzitter. Een paar kleinigheidjes. Ik had geen antwoord gekregen op mijn vragen over de Brabantnorm. Of dat de beloning van de chef-dirigent daaraan voldoet. En of het salaris van de directeur binnen de Brabantnorm valt.

De motie van het CDA. Eigenlijk is dat een vraag aan het CDA over die vestiging in Eindhoven. Is dat tegen elke prijs? Is het CDA niet bang dat je zo meteen een ratrace krijgt, wie het meeste biedt krijgt de vestigingsplaats? Daar ben ik toch wel huiverig voor.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): De motie, mijnheer Bakker, is vooral bedoeld om Eindhoven in alle scenario's mee te nemen. Met alle pracht die dat muziekgebouw ook heeft. Dus ik zie geen ratrace to the bottom. Ik zie juist iets waar we trots op kunnen zijn en wat we dan ook in die scenario's mee moeten kunnen nemen.

De **voorzitter**: De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Uiteraard zou ik dat ook heel graag willen, maar is dat tegen elke prijs? Dat is eigenlijk mijn grote vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nee, dat lijkt mij niet. Maar ik denk als wij als Brabant niet dit al als uitgangspunt nemen, dat we dan echt de weg kwijt zijn. Dus niet tegen elke prijs, maar toch wel als heel belangrijk uitgangspunt.

De **voorzitter**: De heer Bakker. Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Bakker** (PVV): Ja. Dan nog over de PvdA over de gratis concerten. Ik wil de PvdA meegeven dat bij een concertkaartje van € 27,40 de belastingbetaler € 72,60 bijbetaalt. Dus wat dat betreft, over gratis, er wordt al heel veel belastinggeld in een concertkaartje gestopt. Dus het lijkt me niet verstandig om nog meer geld daarin te steken. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bakker voor zijn bijdrage. Ik kijk dan naar de fractie van D66. Ziet af. Mevrouw Knoet? Ook niet. Mevrouw Brunklaus dan, tweede termijn. Aan haar het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Ik maak gebruik van de tweede termijn, omdat ik toch eigenlijk geen antwoord heb gekregen op mijn vraag aan de gedeputeerde. Ik heb in de eerste termijn gezegd dat er bij cultuur altijd geld bij moet. Dat weten we en dat zal nooit anders zijn. En GroenLinks vindt het prima dat het zo is. Maar onze provincie gaat een subsidie beschikbaar te stellen van 2 miljoen euro. En ik zit op de lijn van de heer Hageman. En daar wordt een heel grote tegenprestatie voor terugverwacht. In de technische vragenronde heb ik de vraag gesteld wat het het orkest nu kost om die tegenprestatie te leveren. Het orkest is er om muziek te maken en daarnaast moet ze een heleboel andere dingen doen. En wij als Brabant gaan eigenlijk geen geld geven om muziek te maken, maar om al die andere dingen te doen. Maar ik ben op zoek naar de verhouding voor hoeveel geld waarvoor een tegenprestatie wordt geleverd en hoeveel subsidie er gegeven wordt om het orkest te ondersteunen om muziek te maken. Die vraag is denk ik niet zo ingewikkeld, maar ik heb het antwoord niet gekregen. Dat antwoord is denk ik essentieel om te kijken hoe de toekomst van het orkest eruit moet zien. Moet ze voor een deel het culturele systeem in Brabant en Limburg mee helpen ontwikkelen? U begrijpt waar ik naartoe wil.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Dank u wel. Misschien niet over hetgeen u zegt, mevrouw Brunklaus. Maar omdat uw logo en handtekening onder de moties over de standplaats staat. De motie draagt GS op Eindhoven tot standplaats te kiezen. En dan begrijp ik hieruit dat het einde subsidie is als Eindhoven niet de standplaats wordt. Ja, nee, u draagt GS op Eindhoven standplaats te maken. Een andere mogelijkheid laat deze motie niet open. En dan begrijp ik dat u zegt dat er geen sprake meer is van subsidie als dat niet gebeurt.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat staat niet in de motie. Wij willen gewoon dat het Brabants Orkest ook in Brabant een standplaats heeft. Ik vind eigenlijk dat ze twee standplaatsen moet houden. Want volgens mij moet je helemaal niet willen dat het op één plek zit. Dat zegt deze motie.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, u draagt in de motie GS op in het bijzonder Eindhoven als standplaats van de Philharmonie Zuidnederland te behouden. Dus als dit college straks aan het eind van het jaar komt met een scenario waarin Eindhoven niet als standplaats staat, ook niet als gedeeltelijke standplaats, heeft het college niet voldaan aan deze motie en moet zij dat dus onacceptabel vinden.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Volgens mij hebben we dan een nieuwe situatie en hebben we ook een probleem. Want dan hebben we een orkest in Maastricht zitten, waar Brabant wel een beroep op kan doen, maar dan wordt de situatie gewoon heel anders. En volgens mij krijgen we dat precies te horen in die scenario's die aan ons voorgelegd worden.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Ja. Een verheldering daar nog op. Er staat om Eindhoven als standplaats te behouden. Er staat niet in dat wij Maastricht daarnaast, of Goes of verzin maar een andere plek, als standplaats willen zien. We willen Eindhoven als standplaats behouden. En als dat niet het geval is, dat heeft mevrouw Brunklaus ook aangegeven, dan hebben we een nieuwe situatie. En dan gaan we met elkaar daarover spreken. Maar dat lijkt mij niet de beste optie voor Brabant.

De **voorzitter**: Dat is helder. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Nogmaals, deze motie draagt GS op iets te doen en dat is Eindhoven als standplaats behouden. Ja? Volgens mij is de bedoeling van een overgrote meerderheid van deze Staten: laat alle scenario's die er mogelijk zijn ons zien. En laat ons zien wat de keuze van GS wordt. En vervolgens beslissen wij of die al of niet acceptabel is. En u sluit nu al een scenario uit op grond van deze motie. Want een scenario waarin Eindhoven geen standplaats is, daar mag dit college van u niet mee naar de Staten komen, want het heeft dan de motie niet uitgevoerd.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Nou, dat heeft u goed gezien.

De **voorzitter**: De heer Hageman.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Als ik met elkaar hier naar de Staten kijk, en iedereen diep in zijn hart kijk, dan willen we allemaal dat het gewoon in Brabant blijft en ook in Eindhoven blijft. Dus waarom zouden we dat dan ook niet onderschrijven met elkaar? Waarom zouden we dat niet uitspreken?

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De heer Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Dat zouden we niet onderschrijven, omdat we gewoon het orkest niet in de steek willen laten op het moment dat ze op basis van haar eigen professionaliteit eigen keuzes maakt.

De **voorzitter**: De gedachten lijken me wel gewisseld. Mevrouw Brunklaus rondt haar betoog af.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat ga ik doen. Nog even als laatste over die standplaats. We hebben deze motie ook bedoeld als een steun in de rug van gedeputeerde Swinkels om toch het orkest, de Philharmonie Zuid, in Brabant te kunnen blijven behouden en misschien ook in Maastricht.

Nog even de opmerking over de tegenprestaties. Ik zou ook aan u willen vragen, als het zo is dat voor 50% van die 2 miljoen euro tegenprestaties worden geleverd, hebben we het dan eigenlijk niet over een inkooprelatie en geen normale subsidierelatie?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. Ik kijk naar de fractie van 50PLUS. Geen behoefte aan een tweede termijn. Ook anderen niet meer. Dan wil ik even de gedeputeerde vragen of hij in staat en bereid is kort en krachtig deze laatste punten nog even te adresseren. Dat is het geval. Aan hem het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Met betrekking tot de Brabantnorm. De Brabantnorm is geldig als wij meer dan 50% bijdragen aan een organisatie. Ik heb zo niet paraat in hoeverre hier de Brabantnorm geldt, terwijl die niet van toepassing is. Ik zal de technische gegevens daarover nog even uitzoeken en u daarvan op de hoogte brengen. Maar weet dus dat de Brabantnorm hier formeel niet geldt.

De vraag van GroenLinks die nog openstaat over of nu eigenlijk 2 miljoen euro aan projecten is benoemd. En financieren wij dan eigenlijk niet meer het muziek maken? De exercitie die we de afgelopen periode juist hebben doorlopen, geeft aan dat het vooral om muziek maken gaat. Het is niet zo dat een orkest stopt met muziek maken op het moment dat zij met bijvoorbeeld educatie aan de gang gaat, docentschappen verzorgt of in samenwerking met muziekverenigingen projecten opzet. Natuurlijk zit dat altijd verworven. Dat is het impliciete aan het feit dat het een orkest is. En dat betekent ook meteen dat het niet altijd eenvoudig te scheiden is. Het moge helder zijn dat het een rijksorkest is. Ook met rijksfinanciering zal het blijven spelen, maar de Brabantse plus als het ware is dat het meer, uitgebreider en exclusiever in Brabant kan landen.

De **voorzitter**: De heer Bakker, interruptie.

De heer **Bakker** (PVV): Voorzitter. Via u. Ik hoor, als het goed is, de gedeputeerde zeggen dat de Brabantnorm niet geldt voor de Philharmonie Zuid. Dat klopt toch hè?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Ik zei net dat alleen bij organisaties die wij meer dan 50% financieren, de Brabantnorm expliciet geldt, ja.

De **voorzitter**: De heer Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Dan kan misschien de Brabantnorm wel niet gelden. Maar mijn vraag was eigenlijk: zitten de chef-dirigent en de directeur van het orkest met hun salaris boven of onder de Brabantnorm?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Voorzitter. Omdat er dus geen Brabantnorm geldt heb ik die gegevens niet meteen paraat. En ik heb aangegeven dat ik die gegevens schriftelijk zal aanleveren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde rondt af.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Volgens mij heb ik daarmee ook de vraag van GroenLinks zo goed mogelijk proberen te beantwoorden. De vraag is nog of we een inkoop- of subsidierelatie aangaan. Juist door deze algehele setting, zoals ik het net zeg, dat het niet alleen maar een paar producten zijn, maar uiteindelijk ook het mede mogelijk maken van de Philharmonie Zuidnederland in al zijn facetten, is er sprake van een subsidierelatie. Dan houd ik het hierbij voor de tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en stel voor de beraadslagingen nu te sluiten. Ik dank eenieder voor de bijdrage en ga dan over naar het volgende agendapunt. Ik kondig nogmaals aan dat we over dit besluit straks zullen stemmen. Mag ik stilte in de zaal?

86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen

De **voorzitter**: Mag ik uw aandacht vragen voor het laatste onderwerp, dat vandaag op de agenda staat? Dat is een onderwerp dat u kent als 86/16, de evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen. Ik wijs u erop dat er in december uitvoerig de mogelijkheid is geweest om de meer technische zaken van dit onderwerp te behandelen. En dat wij vandaag louter spreken over de manier waarop we die samenwerkingsrelaties met verbonden partijen inrichten en geëvalueerd hebben. Dus niet de verbonden partijen zelf op enigerlei wijze met inhoudelijke nota's hier vandaag aan de orde zijn. In die geest geef ik graag het woord aan de fractie van de VVD als eerste. De heer Hubert Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, voorzitter. Nederland heeft weer de wind in de zeilen. Er is sprake van herstel na een diepe economische crisis. Er is een groot aantal vacatures, de werkloosheid daalt en er zijn weer kansen voor mensen die iets van hun toekomst willen maken. Voor velen van ons is het geen verrassing dat Brabant aan kop gaat als het gaat om deze groei. Volgens de VVD is dit te danken aan het economisch beleid dat door onze provincie en in onze provincie de afgelopen jaren is gevoerd. Een beleid van innovatie, het verbinden van de vier o's en investeren in Brabant. Dat investeren in Brabant, mijnheer de voorzitter, is onder meer gedaan middels de zogenaamde verbonden partijen, die zoals we hebben afgesproken bij de vaststelling van de nota hierover in februari 2015, vandaag worden geëvalueerd. En het is niet altijd voor de wind gegaan bij alle deelnemingen en partijen waar we verbonden mee zijn. De

meeste, en toch zeker de partijen waarin we de grootste belangen hebben, zijn daardoor veelvuldig aan de orde geweest in de Staten. Wat betreft die individuele verbonden partijen wil ik me namens de VVD beperken en slechts opmerken dat het helder is dat we bijvoorbeeld bij de TOM en in de Ruimte voor Ruimte bv anticyclisch hebben geïnvesteerd. Nu de economie aantrekt kan dat ons nog heel wat opleveren. In de tuinbouw en overigens de hele agrofoodsector zien we bijvoorbeeld weer groei. Nederland en Brabant staan ook hier aan kop en ook wordt er weer veel meer gebouwd dan de afgelopen jaren. En ook bij de BOM, we zagen het onlangs in de pers, hebben we mooie resultaten gezien. Participaties gedaan tijdens de crisis, die zich nu uitbetalen, en het aantrekken van buitenlandse bedrijven die in Brabant investeren en zo veel werk opleveren. Dit zijn zeer mooie resultaten. Tussen het gereedkomen van dit Statenvoorstel en de behandeling vandaag hebben we over een aantal verbonden partijen gesproken en mededelingen ontvangen. Ik denk aan onder meer de Waterschapsbank en Pivot Park. Om die reden is de informatie in de evaluatie inmiddels hier en daar wel wat gedateerd. Maar wat wil je met een bestuursakkoord dat heet 'Beweging in Brabant'?

Een paar zaken met betrekking tot het afwegingsproces met betrekking tot de verbonden partijen wil de VVD wel aan de orde stellen. Allereerst complimenten aan GS en de ambtenaren voor het heldere en open stuk. Dit geeft ons een goed inzicht van wat er speelt. Bijvoorbeeld is er een afwegingskader met een aantal te doorlopen stappen. Maar nu lezen we dat niet altijd deze stappen op de juiste wijze worden gevolgd, doordat soms aan het eind de vragen worden beantwoord. Schuilt daarin niet een risico, mijnheer de voorzitter? Het risico van het zoeken naar een rechtvaardiging achteraf. Hoe wordt geborgd dat dit niet het geval is?

De opsomming van afwegingen die in de afgelopen periode – die gaat dan over 2015 en 2016 – zijn bekeken, laat een aantal belangwekkende projecten zien. Het valt de VVD op dat voor een aantal van deze projecten met ogenschijnlijk veel potentieel de procedure nog loopt. U kent de VVD als een partij die vooruit wil, gas op de plank, en daarom de vraag of er voldoende snelheid in deze processen zit, opdat we geen kansen laten glijpen. Juist nu er sprake is van opleving is het goed aan de slag te kunnen voor en met de Brabanders.

En wat betreft de voorgestelde wijzigingen in de nota heeft de VVD niet echt bezwaar, hoogstens de vraag aan GS om nog eens toe te lichten waarom het nu handiger is om de agenda van aandeelhouderscommissies niet te agenderen in GS. En wat betreft de monitoring, die twee keer per jaar uitgevoerd wordt, dat is akkoord. Echter een tweetal vragen. Zijn de jaarrekening en de begroting de juiste instrumenten om over verbonden partijen te rapporteren, of zou dat bijvoorbeeld in plaats daarvan beter bij de bestuursrapportage en de jaarrekening kunnen zijn? Verder hebben we gemerkt dat voor een aantal verbonden partijen ons de jaarrekening te vroeg komt. Dan is er niet in alle gevallen een afgerond proces van jaarrapportage van deze deelnemingen. We hebben er reeds over gesproken en GS hebben toegezegd bij partijen waar we veel zeggenschap hebben erop aan te dringen de zaken tijdig op orde te hebben. Echter, er zullen er altijd zijn waarbij dit niet lukt. Kunnen GS ervoor zorgen dat waar rapportage niet actueel kan worden opgenomen in de instrumenten voor de monitoring, de informatie op een later tijdstip met PS wordt gedeeld? Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets voor zijn bijdrage. Dan de heer Bahar, fractie CDA. Mochten er overigens door een van u, dat kan ik niet zien, moties of amendementen worden ingediend, dan verzoek ik u die nu al bij de voorzitterstafel in te dienen, zodat we straks snel kunnen schakelen. De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Het aantal deelnemingen aan verbonden partijen is zowel in aantal als in complexiteit sterk toegenomen. Dit geldt ook voor de financiële en risico's. Constateringen die het CDA geregeld onder de aandacht heeft gebracht. In recente brieven vanuit de accountant en het ministerie worden deze zorgen nogmaals onderstreept. Een evaluatie komt dan ook wat ons betreft geen moment te vroeg.

Voorzitter. Graag sta ik met u stil bij de volgende drie onderwerpen: de evaluatie van deelnemingen en verbonden partijen, het agenderen van de stukken voor de aandeelhouderscommissie en de monitoring via de p&c-cyclus en evaluatie van het beleidskader.

Voorzitter. Om te beginnen met de voorliggende evaluatie. Voorzitter. Wij hadden hooggespannen verwachtingen van deze evaluatie. Hoewel het makkelijk wegleeft laat het toch op onderdelen te veel ruimte voor interpretatie. Bij een nota die een beroep doet op onze controlerende taak als Staten hadden wij graag een scherpere duiding en analyse gezien met vergelijkbare structuren en duidelijke maatstaven. Simpel gezegd, wat gaat er goed en wat moeten we nog verbeteren? Voorzitter. Zonder tekort te willen doen aan de ambtelijke inspanningen, zien we hier toch voldoende ruimte voor verbetering. Graag stellen wij daarom de volgende vragen aan de gedeputeerde. Kan de gedeputeerde op basis van de voorliggende evaluatie concluderen dat we de basis op orde hebben? Dit was immers een van de belangrijkste leerpunten vanuit het ZRK-rapport in Limburg. En kan de gedeputeerde aangeven wat de belangrijkste leerpunten uit deze evaluatie zijn? Waar moeten we nog mee aan de slag?

Voorzitter. Dan het voorstel om de stukken voor de aandeelhouderscommissie niet meer standaard te agenderen voor GS en over te laten aan de portefeuillehouder. Voorzitter. Hier kunnen we de redenering niet volgen. Wat is het beoogde resultaat dan wel nadeel dat men nu ervaart? Er is immers slechts bij drie participaties sprake van een aandeelhouderscommissie. Als argument wordt gesteld dat definitieve besluitvorming altijd via de ava's en hiermee dus via GS zal gaan. In het geval van Enexis gaat dit al niet op, omdat bepaalde bevoegdheden juist vanuit de ava zijn toegekend aan de aandeelhouderscommissie. Een commissie waarvan de provincie nota bene voorzitter is. Dit argument houdt hier dus wat ons betreft niet stand. In de evaluatie wordt verder aangegeven dat het nu al praktijk is dat de portefeuillehouder bepaalt. Wordt hiermee dan gezegd dat het beleidskader niet wordt gevolgd? Voorzitter. Samengevat zien wij nog geen overtuigende argumenten voor dit voorstel. Als de gedeputeerde hier nog toevoegingen op heeft, dan horen wij dat graag.

Voorzitter. Dan als laatste het voorstel om de monitoring twee keer per jaar via de p&c-cyclus te doen en de evaluatie van het beleidskader een keer in de vier jaar. Voorzitter. De inrichting van de monitoring via de p&c-cyclus is een van de elementen om de basis op orde te hebben. Het zogenaamde stoplichtenmodel met toelichting helpt bij het verkrijgen van grip op deze complexe materie. Graag doen wij nog wel een oproep aan de gedeputeerde om naast de vraag of financiële risico's voldoende afgedekt zijn door voorzieningen duidelijker in de rapportage te zijn of de financiële risico's ook voldoende beheerst worden. De financiële belangen zijn immers groot en wij leiden toch liever met een korte 'ei' dan met een lange 'ij', ook al hebben we de middelen als provincie om dat risico af te dekken.

Voorzitter. In dit kader vinden wij het daarom ook belangrijk dat naast de monitoring in de p&c-cyclus toch iedere vier jaar een grondige evaluatie en doorlichting plaatsvindt van de deelnemingen en verbonden partijen. Alleen een vinger aan de pols houden via de p&c-cyclus is onvoldoende. Als we het voorstel aannemen, dan vindt er alleen een evaluatie plaats van het beleidskader en niet meer van de individuele deelnemingen en verbonden partijen een keer in de vier jaar. Graag een reactie van de gedeputeerde of dit mogelijk een onbedoeld effect is van het voorstel, of is de gedeputeerde inderdaad van mening dat twee keer per jaar via de p&c-cyclus voldoende is?

Voorzitter. Ik ga afronden. Voorzitter. Samengevat hadden wij als CDA-fractie graag een evaluatie gezien waarin zowel het signalerend als lerend vermogen van de provincie tot uiting zou komen in concretere acties en verbeterpunten. De financiële belangen en risico's zijn immers groot en de complexiteit nog groter. Alleen door kritisch te zijn kunnen we blijven leren en stappen maken. Brabant verdient immers het beste. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar voor zijn bijdrage. De heer Heijmans van de SP is niet in de zaal.

De heer **Van der Staak** (PS): Ja, voorzitter. Ik kan u melden dat de heer Heijmans afziet van zijn spreektijd.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Dan de fractie van de PVV. Mevrouw Van der Kammen, die ziek is, wordt vervangen door haar fractievoorzitter. Aan hem het woord. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, over de evaluatie samenwerkingsrelaties en verbonden partijen. Voorzitter. Aan de orde is hier vandaag een evaluatie over de implementatie van de nota

Samenwerkingsrelaties uit 2014. Een nota waarin de kaders, criteria en regels voor het aangaan van samenwerkingsrelaties, waaronder deelnemingen en andere verbonden partijen, zijn vastgesteld. Voorzitter. De procesmatige evaluatie van die implementatie met daarbij tevens voorstellen voor twee aanpassingen, wordt hier als het belangrijkste onderwerp van dit voorstel gepresenteerd. Daarbij raken echter twee zeer belangrijke zaken ondergesneeuwd. Ten eerste zou de belangrijkste vraag bij de evaluatie van de nota niet moeten zijn of het implementatieproces goed is doorlopen, maar of de knelpunten en problemen, die de aanleiding vormden om tot de nota te komen, zijn opgelost. Op dat vraagstuk zien we helaas geen antwoorden.

En ten tweede, voorzitter, de grondige inhoudelijke evaluatie van de verbonden partijen, die elke vier jaar moet plaatsvinden, voor het laatst in 2012, die wordt in dit Statenvoorstel slechts zeer beperkt afgedaan in een min of meer technische paragraaf, waarin vooral de wijzigingen in de lijst van deelnemingen als belangrijkste punt wordt gepresenteerd. De cruciale inhoudelijke evaluatie, waarvan je zou mogen verwachten dat het college daar kritisch bij stilstaat, is als een bijlage bijgevoegd. Maar waar zijn daarbij de daadwerkelijke bevindingen en conclusies? De vraag aan het college is dan ook waarom die belangrijkste vraagstukken zo weinig aandacht krijgen. Voorzitter. De PVV wil wel ingaan op die vraagstukken.

Allereerst, wat betreft de aanleiding voor de nota Samenwerking. De PVV zou graag van het college willen weten of en in hoeverre de in de nota uit 2014 genoemde aanleidingen, gesignaleerde knelpunten en problemen ook daadwerkelijk zijn opgelost met het nieuwe kader. En op welke wijze is dat vastgesteld? En is het college inmiddels beter in staat om op ontwikkelingen en kansen in te spelen? Waaruit blijkt dat en kunt u er eens een aantal noemen die hiervan het gevolg zijn? Is het college inmiddels in staat om in het concept van netwerksturing flexibel te kunnen opereren, zodat het kunnen aangaan van verschillende vormen van samenwerking de effectiviteit wordt verhoogd? Waaruit blijkt dat en hoe is dat vastgesteld? Kan het college eens wat voorbeelden hiervan noemen? En hoeveel verzoeken uit de samenleving van burgers aan de provincie om deel te nemen in een samenwerking zijn er inmiddels geweest? En waaruit blijkt dat de provincie daarop effectief kan inspelen?

Dan de evaluatie per deelneming, die belangrijke bijlage. Voorzitter. We hebben het hier reeds eerder aangekaart. De PVV zou graag eens van het college willen weten wanneer zijn eens iets gaat ondernemen tegen de schandelijke beloning van de bestuurders van de Bank Nederlandse Gemeenten. En met daadwerkelijk iets doen bedoelen wij niet een praatclubje getiteld 'bijzondere aandeelhouderscommissie' installeren en dan jarenlang gaan praten. De voorzitter van de raad van bestuur casht per jaar verschillig 6 ton salaris. Het is inmiddels zelfs de PvdA als regentenpartij pur sang hun Kamerleden en raadsleden te gortig. Het zou dit college met een overwegend socialistische stempel en met partijen die zich daarmee zorgen maken over ongelijkheid en zogenaamde tweedeling in de samenleving toch een doorn in het oog moeten zijn dat een bank die zegt het maatschappelijk verantwoord ondernemen zo hoog in het vaandel te hebben staan de bestuurder een salaris geeft waar wel tien verpleegkundigen, politieagenten of docenten van zouden kunnen worden betaald. Voorzitter. Hetzelfde verhaal is ook van toepassing op de deelneming van de Nederlandse Waterschapsbank.

Dan, voorzitter, bij de vorige evaluatie van de deelnemingen in 2012 waren er zeven evaluatiecriteria. En in de voorliggende zijn het er vier. Drie criteria uit de vorige evaluatie van de deelnemingen ontbreken in de huidige. Dat betreft ten eerste de vraag of de deelneming financieel gezond is en of er in dat kader nog aandachtspunten te noemen zijn. Ten tweede welke risico's bij de deelneming mogelijk aan de orde zijn en hoe die zijn afgedekt. En ten derde de vraag wat de financiële opbrengsten voor de provincie zijn. Voorzitter. Kan het college aangeven waarom dit geen specifiek genoemde evaluatiecriteria meer zijn?

Bij de vorige evaluatie kregen PS uniforme informatie per deelneming in een helder format. Nu moeten wij het doen met evaluaties die per deelneming telkens weer anders van opzet zijn. En er worden aspecten soms wel en soms niet geadresseerd. Zo kunnen wij bijvoorbeeld nergens uit afleiden of de Schoonmaak Coöperatie wat beloningsbeleid betreft aan de Wnt-norm voldoet. Kan het college die vraag hier alsnog beantwoorden over het beloningsbeleid?

In enkele gevallen is de informatie in de conclusieslotnoot per deelneming rooskleuriger weergegeven dan mag worden verwacht op basis van de eerdere paragrafen. Al met al wekt dit weinig vertrouwen in de mate waarin het college kritisch heeft beoordeeld, met name gezien de financiële kosten en baten en de risico's of voortzetting wel aan de orde is. Zo valt in de evaluatie van de Green Chemistry Campus de stelling op dat

deze financieel niet gezond is, maar dat die uitermate relevante bevinding in de conclusieparagraaf vervolgens ontbreekt. Bij Havenschap Moerdijk lezen we over de provinciale doelen ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nog een klein stukje, voorzitter. Voor de bevordering van de werkgelegenheid in West-Brabant. In de tekst lezen we daarbij vervolgens: "De resultaten van de vp voldoen daaraan." De vraag aan het college is wat hier nou in feite wordt gezegd en hoe zit het met de bereikte resultaten.

De evaluatie van de OLSP wordt met één zin afgedaan, terwijl we daar pas nog uitgebreid bij hebben stilgestaan. En zo kunnen we nog wel even doorgaan.

De **voorzitter**: Maar nu niet meer, want uw spreektijd is om.

De heer **Van Hattem** (PVV): Kort de conclusie nog, voorzitter. Dat de huidige evaluatie, wat betreft transparantie, duidelijkheid, eenduidigheid en kritisch vermogen onder de maat is. En de PVV vraagt u dan ook om de evaluatie nog voor de zomer actueel en helder opnieuw te presenteren, met alle criteria consistent toe te passen.

Tot slot nog het laatste punt van de jaarcijfers.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem. Ik ben gehouden de spreektijd te bewaken. En u bent er nu echt overheen. Ik heb u al enige ruimte gegeven, omdat u natuurlijk het betoog van uw collega moest voorlezen. Waarvoor dank. En voor het inspringen. Maar het is ook wel mijn taak om de spreektijden te handhaven.

Dan zijn we nu bij de fractie van GroenLinks, de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Allereerst vanuit onze fractie complimenten voor het document. Het is een wat ons betreft transparant en open document. Duidelijk hoe de nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen doorwerkt in de huidige werkwijze. En het pleit ook voor de heer Pauli dat hij vooraf tegen mij nog zei dat mijn voorganger collega Theo Bouwman zich hard heeft gemaakt voor de nota Samenwerkingsrelaties en verbonden partijen. Dus dat is mooi, dank daarvoor. En in die werkwijze zien we dat er wordt gewerkt met een afwegingskader, dat er meer systematisch aan sturing en risicoanalyse wordt gedaan en gemonitord wordt. Dat is mooi. En het derde punt, daar gaan we als fractie van uit, er lijkt voldoende grip te zijn op de verschillende verbonden partijen.

Maar, voorzitter, er zijn wat ons betreft ook een aantal verbeterpunten, eigenlijk op alle drie de punten. Ik ga ze even na. Het afwegingskader bestaat uit zes stappen. En er is ook al aan gerefereerd door de VVD. Zes vragen zitten er in. De kern is, is er sprake van een publiek belang? Zo ja, welke rol spelen we dan als provincie? En welke juridische kaders horen hier dan bij? En wat dan in de praktijk eigenlijk blijkt, is dat het afwegingskader eigenlijk min of meer willekeurig wordt doorlopen. Sterker nog, pas aan het einde van het proces, zo lijkt, wordt het kader ingevuld. En zo wordt het afwegingskader eigenlijk vooraf niet echt gebruikt en is het een soort checklist achteraf. En dat is volgens ons toch niet de bedoeling. En de vraag is dan ook, wat gaan GS doen om het afwegingskader strakker te gebruiken en meer vooraf te hanteren? Hoe voorkomen we, met andere woorden, een stuk willekeur op dit punt?

Dan naar het punt van sturing en monitoring. Dat verwijst ook naar het eerste besluit om eigenlijk het college meer op afstand te plaatsen. En belangrijk is, ook gegeven die meerdere sturingsrelaties die gehanteerd worden ten aanzien van een aantal verbonden partijen, dat er een scheiding is tussen rollen, bestuurlijk en ook ambtelijk. En eigenlijk een vraag aan het college is hoe GS waarborgen dat de onafhankelijkheid van het team verbonden partijen intern, en daarbij met name de controlfunctie, op een juiste manier is gewaarborgd. Wij hebben daar toch een vraag bij.

En dan als laatste, voorzitter, kijken we even naar de bredere effecten van de implementatie van de nota Samenwerkingsrelaties en verbonden partijen. Als het college zich nu een cijfer moet geven tussen 0 en 10, waar staan we dan nu? Hebben we echt de basis op orde? En waar zouden we eigenlijk aan het einde van

deze collegeperiode willen staan? Welk cijfer zouden we dan willen halen? Nou, daar zijn we heel erg benieuwd naar.

Wij zien dit als een eerste stap, goed op weg, complimenten daarvoor. Maar we hechten als GroenLinks echt aan een goede sturing op de verbonden partijen en wij zien daarom de antwoorden met belangstelling tegemoet. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet en kijk naar de fractie van 50PLUS, de heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voorzitter. Er zijn zoveel vragen gesteld en wij hebben daar niks aan toe te voegen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld. De heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant. Is niet in de zaal en derhalve niet in staat het woord te voeren, althans niet hier. Dan geef ik het woord aan de gedeputeerde. De gedeputeerde Pauli heeft het woord.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank u wel. Verwachtingen managen is moeilijk. Dat blijkt hier ook wel. Een aantal van u is zeer enthousiast over dit stuk. En anderen hebben, en een groot aantal terecht, nog kritische opmerkingen over hoe het nog beter kan. Laat ik op voorhand zeggen dat GS altijd openstaan voor verbeteringen. En als u denkt dat er nog verbeteringen mogelijk zijn, dat we cijfermatig nog tot betere presentaties kunnen komen, of tot een beter onderzoek van de zaken die we voorgesteld hebben, dan staan GS daar open voor en we zullen kijken hoe we dat kunnen organiseren, zodat de eerstvolgende notitie die er over vier jaar komt voldoet aan de uitgangspunten.

Het uitgangspunt is hier geweest de notitie die in 2014 is vastgesteld. En ere wie ere toekomt, de heer Theo Bouwman was toen een van de initiatiefnemers. En met name waar het gaat om het voorkomen van dubbele petten en zaken intern goed organiseren. Al dat soort zaken meer is gerealiseerd bij al onze verbonden partijen. En ik denk dat we daar trots op mogen zijn, dat het intern goed georganiseerd is met hoor en wederhoor, een grote betrokkenheid, met vooral ook borging van de kritieken die verschillende gremia moeten leren dat verschillende gedeputeerden er enerzijds in de rol van portefeuillehouder en aandeelhouder bij betrokken zijn. We mogen ook eens koesteren dat we bij al onze deelnemingen hooggekwalificeerde commissarissen hebben zitten. Niet zij die in het verleden wethouder, burgemeester of anderszins waren, daarmee geef ik geen kwaliteitsoordeel, maar die gewoon op basis van hun kennis en kunde, hun specifieke vakkennis op hun gebied, ons als commissaris bij die bedrijven, verbonden partijen dienen. En daar mogen we trots op zijn.

Laat ik beginnen met de vragen van de heer Koevoets. Waarom stappen we in rechtvaardiging achteraf? Dat heeft te maken met onze twee andere ladders. We beginnen vaak met een beleidstraject, dat soms twee jaar duurt, waarin we sowieso proberen dingen te realiseren zonder welke financiële betrokkenheid van de provincie. Als dat niet kan dan doen we het via de bestaande instrumenten, OP-Zuid-programma's en dat soort zaken meer. Dus we zijn er a priori helemaal niet op uit om iedere nieuwe beleidsactiviteit te laten uitmonden in een verbonden partij. Integendeel zelfs. Als we het kunnen voorkomen, zullen we het doen, tenzij het veel effectiever is om het te gebruiken. Maar onze specialisten van financiën van verbonden partijen zitten natuurlijk vanaf dag 1 wel bij die stuurgroepen en werkgroepen hier intern in huis. Dus we houden er wel rekening mee, maar pas op het moment dat we daadwerkelijk zien dat het niet anders kan of het veel effectiever is om een verbonden partij te gaan ontwikkelen, dan pas gaan we die criteria toetsen en gaan we daarmee dus aan de slag.

Hebben we voldoende snelheid? Ja, maar de eerlijkheid gebiedt natuurlijk te zeggen dat we heel veel verbonden partijen hebben waar we slechts een minimaal belang hebben. Soms nog minder dan 1%. En daar is natuurlijk de zeggenschap van de provincie veel kleiner.

De toelichting van ahc's. Laat ik het u toelichten. Het gaat om drie dingen: Brabant Water, Enexis en we hebben nog een paar kleine spv'tjes die allemaal de komende maanden of uiterlijk in 2018 worden afgerond. Die hebben te maken met de verkoop van Enexis in het verleden. Daarop zitten nog wat cross boarder leases in Amerika of juridische schillen die afgewerkt moeten worden en dat soort zaken meer. In die ahc's wordt eigenlijk louter alleen informatie verstrekt. Daar wordt geen besluit genomen. Of misschien in

een enkel voorkomend geval als de ava het besloten heeft, omdat ze vindt dat het onderwerp zo van mineur belang is dat het aan de ahc is gemandateerd. De provincie Noord-Brabant is de enige in de ahc die de stukken nog vooraf via GS laat passeren. Dat betekent dat de andere leden van die ahc's zeggen: Ik zit hier zonder mandaat. Dus ik besluit hier niet, want ik mag niet besluiten, ik praat op persoonlijke titel. Ik kan pas tot besluitvorming komen in de komende ava. Dus het mandaat dat een bestuurder van Noord-Brabant in die ahc heeft, heeft geen enkele waarde, want er vindt geen besluitvorming plaats. En dat is de reden dat we pragmatisch hebben gezegd dat het dan bij Brabant er ook af gaat. Maar mocht het, zoals de heer Van Hattem terecht zei, zo zijn dat de ava uitdrukkelijk over een bepaald klein onderwerpje heeft gezegd dat aan de ahc te mandateren, dan signaleert de desbetreffende gedeputeerde – dat vindt u terug in het stuk – zelf de gevoeligheid en laat dat passeren via de vergadering van GS.

De belangrijkste verbonden partijen zijn nu zover dat daar louter en alleen overheidsaandeelhouders bij zitten. We hebben in de afgelopen jaren er naar toegewerkt – en dat kunnen we in 95% van de gevallen waarmaken – dat de jaarrekeningen bijtijds beschikbaar zijn. Dat betekent dat een uitgebreide monitoring wordt meegenomen in zowel de jaarrekening en de begroting die u krijgt. Dat doen we om u beter te kunnen bedienen met een betere monitoring. En ook daarvoor geldt, als er specifieke wensen zijn, dan horen we dat graag en gaan we er met u over in gesprek om die verbeteringen door te voeren. Daar waar het niet zou kunnen, dat kan in een enkel voorkomend geval als we maar een heel kleine aandeelhouder zijn, dan kunnen we het niet opleggen, dan kunnen we het op een later moment aan u aanreiken. Ik zal dat met mijn college, verantwoordelijk voor financiën, afstemmen.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het bijtijds beschikbaar zijn van jaarrekeningen. De vraag is eigenlijk wat is bijtijds. Het is nu vaak zo dat nu we in 2017 zitten we de stukken van 2015 nu pas krijgen. Kunnen we dus nu al de stukken van 2016 krijgen? Dat we die systematiek krijgen en dat we niet pas het jaar daarop een stuk krijgen. Dat daar harde afspraken over kunnen worden gemaakt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat ben ik met u eens, mijnheer Van Hattem. Bijtijds is bijtijds. Dat betekent dat als u de jaarrekening over 2016 krijgt, dan moeten daar in principe ook de jaarrekeningen van de deelnemingen over 2016 bij zitten. En we zullen dat lijstje nog eens een keer haarfijn analyseren, zodat u precies weet ... Maar het is echt de intentie van dit college om u zo tijdig, actueel en uitgebreid mogelijk bij de p&c-cyclus te informeren.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel. Maar worden daar ook harde afspraken gemaakt met die deelnemingen en die verbonden partijen daarover? Want dat is ook wat de accountant heeft aanbevolen in de laatste cyclus.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het antwoord is ja, maar er zit ook een verbonden partij bij waar we 0,2% van de aandelen hebben. U zult begrijpen dat je dan niet zoveel te vertellen hebt. Dan kun je wel met heel veel bravoure binnenkomen en zeggen dat je 0,2% van de aandelen hebt en wilt opleggen dat de jaarrekening er voortaan twee maanden eerder ligt. Ja, het onmogelijke is niet te bereiken. Maar waar het maar enigszins mogelijk is, we kennen de noodzaak. Het is bovendien een prachtig besturingsinstrument, niet alleen voor u als PS, maar ook voor ons als GS. Wij sturen aan op tijdigheid.

Voorzitter. De heer Bahar vroeg of de basis op orde is. Het antwoord is ja. Het belangrijkste leerpunt is dat het echt werkt dat we nu die gescheiden petten hebben. Geen dubbele petten meer. Het werkt echt dat er

hier intern ambtelijk een brede onafhankelijke commissie is, die kijkt naar de kwaliteit van de jaarrekeningen en begrotingen. Die let ook tevens op de punten hoe het is met het weerstandsvermogen van het bedrijf. Die nemen we dus in de monitoring mee. Is het bedrijf financieel gezond? Zijn alle risico's afgedekt, waar uiteindelijk natuurlijk de accountant op let? En natuurlijk hoe het zit met de rendementsverwachting, de realisatie en dat soort zaken meer. Dus die fase is verschoven naar de monitor.

De redenering ahc heb ik dacht ik verteld. Risico's afgedekt en beheerst, ja. Onderdeel van de monitoring. En nogmaals, op het moment dat u suggesties heeft voor verbeteringen, dan hoor ik dat graag.

De heer Van Hattem had graag een andere evaluatie gezien, waarin nog wat meer en duidelijker naar de knelpunten was gekeken. Ja, als er knelpunten van strategische aard zijn, langdurig, dan hadden ze in de evaluatie moeten staan. En dat is niet het geval. Incidentele knelpunten, omdat zich een incident of anderszins voordoet, vindt u bij de monitoring terug.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar. Nog een poging. Hier zijn magische krachten aan het werk. Spreekt u maar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Om dan wel even de klokken met elkaar gelijk te zetten, want kennelijk hebben we een mismatch in de verwachtingen. Met welke bril heeft de gedeputeerde dan deze evaluatie doorgenomen, ervan kennisgenomen of voorgelegd? Want voor mij was het inderdaad sowieso af en toe heel erg verwarrend. Vandaar dat ik ook naar een structuur zoek van: wat willen we precies met deze evaluatie?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voor het college was de richtsnoer echt de zeer uitgebreide nota Samenwerkingsrelaties en verbonden partijen, waaraan toen ook de Zuidelijke Rekenkamer bijgedragen heeft en die unaniem hier door uw Staten is vastgesteld. En waar toen ook de accountant naar gekeken heeft. Dat is voor ons de basis geweest voor deze evaluatie. En daarvan zeg ik: alle punten die daarin staan, zijn gerealiseerd en doorgevoerd. Ik begrijp van u en van de PVV dat er nog meerdere wensen zijn. En ik herhaal dat dit college graag wil faciliteren wat Statenleden willen, want het is een belangrijk instrument. Komt u met die wensen en die zullen we bespreken en kijken of ze implementeerbaar zijn. En die verwerken we in de volgende notitie.

De **voorzitter**: Oké. Bahar. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik ga even kijken naar het lijstje van de heer Van Hattem. Zijn er nog verzoeken geweest van burgerinitiatieven, die zo concreet waren dat ze zouden kunnen leiden tot verbonden partijen? Voor zover ik weet – en ik heb dat even nagecheckt – is dat niet het geval.

De beloning van de BNG en de Nederlandse Waterschapsbank. Ik heb u verteld dat we daar zo'n minimaal aandeeltje in hebben. Mijn collega heeft wel getracht een lobby op te zetten, maar het is schier onmogelijk om alle aandeelhouders op dat punt mee te krijgen. Voor het overige het mooie nieuws dat al onze deelnemingen echt voldoen aan de Wnt en de Brabantnorm. Met één kleine uitzondering, die te maken heeft met het tussentijds extra aanscherpen van de Wnt-norm. Dat is bij de BOM. Omdat bij de Wnt-norm in het tweede geval ook de pensioenpremie voor rekening van de werkgevers meetelt. Er is daar een heel kleine overschrijding, maar die wordt de komende drie jaar hersteld, omdat met de directie en de raad van commissarissen is afgesproken dat er in dat desbetreffende individuele geval de komende jaren geen looninflatie wordt doorberekend. En dat betekent dat binnen nu en drie jaar gewoon ook daar aan alle normen wordt voldaan.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dat roept meteen de vraag op: waarom pas na drie jaar en niet al in een eerdere fase? Maar daarbij ook de volgende vraag. Ik hoorde straks een discussie over de Brabantnorm, dat daar een drempel zit van 50%, maar volgens mij is de ASV daar duidelijk over met 25%. Misschien dat er ook nog even duidelijkheid over kan komen hoe dat die wordt getoetst.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Helder.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat kan, dat zullen we schriftelijk doen, omdat als u over asv's gaat praten, subsidies, we dan onderscheid krijgen tussen exploitatie- en projectsubsidies. Hier praat je over deelnemingen, dat is toch wat anders.

Nog even terugkomend op de situatie bij de BOM. Ik heb die proberen uit te leggen. De directeur is een groot aantal jaren in dienst, nog voordat er überhaupt sprake was van welke normering dan ook. En vervolgens is eerst de Wet normering topinkomens 1 vastgesteld, aanpassing heeft plaatsgevonden. Vervolgens is door u de Brabantnorm vastgesteld, aanpassing heeft plaatsgevonden. Vervolgens neemt de Tweede Kamer een nieuw besluit, Wet normering topinkomens 2. Dan zit hij er weer eroverheen. Er is sprake van een overgangssituatie. In dit geval zou de directie kunnen zeggen: overgangssituatie, zolang ik in dienst ben, is het voor mij niet van toepassing. Maar de deal is bereikt dat door het niet uitkeren van een looninflatie de komende jaren die maximumoverschrijding teniet wordt gedaan. En we voldoen binnen twee, drie jaar dus ook daar aan de normering. En ik denk dat dat een fantastisch resultaat is, tot grote tevredenheid van beide partijen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, zonder op specifieke personen in te gaan, het is toch wel een beetje vreemd om te moeten spreken over een deal als je het hebt over het voldoen aan wet- en regelgeving. Dat wringt een beetje en ik wil toch vragen om gewoon die wet- en regelgeving consistent toe te passen en daar geen deals over te sluiten.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Die wet- en regelgeving zegt dat eigenlijk hier de desbetreffende werknemer recht zou hebben op een overgangstermijn en dat hij dus helemaal niets hoeft in te leveren. En er wordt vrijwillig voor gekozen om het wel te doen. Wat wilt u dan nog meer? U zou moeten zeggen: chapeau!

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen zijn betoog nu af te ronden.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dat ga ik doen. Schoonmaak Coöporatie is toch een deelneming in wording? Ik zou het de mensen gunnen, maar iedereen die daar werkt past echt binnen de Wnt hoor. Maakt u zich geen zorgen.

De Green Chemistry Campus heeft te maken met een stukje vastgoed. Het risico is afgedekt en de groei van het aantal deelnemingen.

De **voorzitter**: De heer Bahar, interruptie. Ik zou een nieuw kaartje ...

De heer **Bahar** (CDA): Ik kan me niet voorstellen dat die versleten is. Voorzitter. Voordat de gedeputeerde gaat afronden, ook in het kader van eventuele amendementen die we dan zouden willen indienen, zou ik van de gedeputeerde duidelijkheid willen hebben over het al dan niet vanuit het voorstel een keer in de vier jaar evalueren van de eventuele deelnemingen. Want wat ik lees is dat het beleidskader een keer in de vier jaar wordt geëvalueerd, en dat daarmee dus de evaluatie van de deelnemingen zou komen te vervallen. Lees ik dat goed?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik moet het nog met mijn collega's van GS ... Want ten aanzien van de p&c-cyclus is een andere collega verantwoordelijk en die wil ik niet voor de voeten lopen. Maar ik kan u zeggen dat we eerst beginnen met de monitoring bij de p&c-cyclus. Die komt er echt uit te zien zoals u die wilt zien en zodat u daarmee uit de voeten kunt. Een keer in de vier jaar een uitgebreide evaluatie, waarin we kijken naar de strategische randvoorwaarden. We kijken ook nog, zoals de heer Van Hattem en u hebben gezegd, of we een aantal dingen in de rapportering, in de opzet kunnen verbeteren. Als dan blijkt dat dat nog niet voldoende is en er moet nog een uitgebreide evaluatie komen, ja dan moet ik dat even bespreken met mijn collega's. En dan kom ik terug naar uw Staten. We hebben daar volgens mij ook een speciale commissie voor, die kijkt naar alle financiële verantwoordingen. We zullen daar delen om te kijken of we dat in goed overleg, tot wederzijds goedvinden, op kunnen lossen.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Hoe moet ik dat dan precies zien in relatie tot het nu voorliggende voorstel, omdat dat wel specifiek ingaat op het beleidskader? Kan ik er dan van uitgaan dat de individuele deelnemingen, zoals we nu doen, dat dat gewoon stand houdt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het voorstel is nu beleidskader. We kennen uw oproep dat u zegt: ik wil het verder en ook individueel de deelnemingen. Dat neem ik terug mee naar GS. Ik ga dat ook bespreken met mijn collega van Financiën, want er ligt natuurlijk een heel instrumentarium onder. U krijgt echt dadelijk twee keer per jaar in heel de cyclus een uitgebreide verantwoording. En wij denken dus zelf dat die verantwoording een keer in de vier jaar, waar het gaat om de beleidskaders, voldoende is. Als dat niet het geval is, en dat ga ik bespreken met mijn collega, dan zullen we dat bespreken met de commissie, die u hiervoor heeft, om te kijken of we dat kunnen verbeteren.

De **voorzitter**: Uijlenhoet:

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Mogelijk ook ter voorkoming van een tweede termijn van mijn kant, voordat u gaat afronden ...

De **voorzitter**: Misschien iets duidelijker in de microfoon spreken.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Sorry. Nog even de vraag welk cijfer u zichzelf geeft. Want u bent een man van verbeteringen en u ziet mogelijk ook verbeteringen in het toezicht en monitoren van verbonden partijen.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Welke ambitie heeft u voor deze periode? Kunt u daar nog even kort op ingaan?

De **voorzitter**: Ja. Het cijfer, de gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, voorzitter, het college denkt dat we uitstekend op weg zijn. Dat denken wij niet alleen, maar dat denken we natuurlijk ook met de deelnemingen zelf, de commissarissen die er namens ons zitten, onze accountant en dat soort zaken meer. Maar dit is een hectische tijd met veel veranderingen en ook veel mogelijk verbeteringen. De wereld van de big data, hoe je tot andere informatiesystemen kunt komen. En we zijn een topprovincie, dus ook op dat gebied willen we top zijn. Dus je moet altijd willen

leren. En u vroeg om een cijfer. Dat is altijd heel erg moeilijk. Ik denk dat dit cijfer zal zitten tussen de 7 en de 8, met de intentie om door te groeien naar een 9 en 9,5.

Hoe waarborg je de onafhankelijkheid? Nou, ik denk dat wij trots mogen zijn op het feit dat die onafhankelijkheid, juist in deze provincie bij alle deelnemingen, goed is geborgd. Zowel in de organisatie, binnen GS, naar u toe, maar ook de deelnemingen zelf. En het andere, het afwegingskader publiek belang, juridisch kader, wat gaan we doen om te verbeteren, dat heb ik al beantwoord bij de vragen van de heer Koevoets.

De **voorzitter**: Oké. De heer Bahar, interruptie.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Ik wil nog heel even terugkomen bij de gedeputeerde op de aandeelhouderscommissie. Het is goed dat u nu ook aangeeft dat het om een stukje mandaat gaat. Dat hebben we in ieder geval niet teruggelezen. Maar hoe zit het dan, op het moment dat we dat mandaat daar hebben vanuit de controlerende rol van PS? Hoe verhouden die dan? Heeft u dan mandaat, hebben wij nog een bepaald zicht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Er vindt in de aandeelhouderscommissie geen besluitvorming plaats. En als er besluitvorming moet plaatsvinden, dat kan bijvoorbeeld gaan over dat daar vertrouwelijk meegedeeld wordt dat er een vacature komt in de raad van commissarissen en dat daar in vervanging moet worden voorzien. Daar kennen wij ons eigen protocol. U weet dat zelf ook, dat loopt hier via het presidium en dat soort zaken meer. Dan komt het vanzelfsprekend in GS. Maar 95% tot bijna 98% van de activiteiten in die drie aandeelhouderscommissies is informatie verstrekken, informeel van gedachten wisselen, waarin tot nu toe alle leden zonder mandaat zitten. En die zeggen dat ook: ik zit hier zonder mandaat, dus er kan geen besluitvorming plaatsvinden. Alleen degene namens de provincie Noord-Brabant zat er met mandaat. Dat mandaat heeft geen zin, want er vindt geen besluitvorming plaats. Mocht het zo zijn, dat heb ik ook tegen de heer Van Hattem gezegd, dat de ava besluit om kleine uitvoeringszaken in handen te geven van de ahc, en de ahc daarin wel besluitvormingsbevoegd is, in dat geval zorgt de groep deelnemingen vanuit onze organisatie er voor dat het via de GS-tafel loopt en GS een besluit nemen voordat de desbetreffende portefeuillehouder naar de ahc gaat.

De **voorzitter**: De heer Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Kan de gedeputeerde dan misschien aangeven hoe ik dat in relatie tot Enexis moet zien? Want volgens mij las ik toch wel terug dat met name binnen de strategische casus, meen ik even uit mijn hoofd te herinneren, dat die volledig bij de aandeelhouderscommissie ligt. Dus dat dat mandaat best wel groot is, zo las ik althans.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Nee, ik heb met veel plezier en aandacht vanmorgen een stuk van uw themacommissie bijgehoord over Enexis. Er is maar één gremium dat besluit over de hoogte van het dividend en hoe dat strategisch is ingebed voor de komende jaren, het dividendbeleid, en dat is de ava. Er besluit maar één gremium bij eventuele vacatures in de raad van commissarissen en dat is de ava. Er besluit maar één gremium waar het gaat om de langetermijnstrategie, en dat is de ava. Dus al die besluiten vinden in de ava plaats, maar doordat je natuurlijk specialisten die vaak vanuit hun portefeuille inhoudelijk verantwoordelijk zijn in zo'n ahc hebt zitten, kan zo'n directie natuurlijk wel op persoonlijke titel eens vragen: kijk, ik ben een beetje die kant aan het ontwikkelen met mijn beleid, wat vindt u ervan en harmonieert dat? En neemt u van mij aan dat al die portefeuillehouders dat natuurlijk intern afstemmen. Maar de echte

besluitvorming vindt pas plaats in de ava. Er vinden geen eindstukken plaats in de ahc, waarover besluitvorming plaatsvindt.

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen zijn betoog nu echt af te ronden.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat was het laatste. Oké, dan dank ik hem voor zijn beantwoording en kijk ik even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Koevoets? Nee. De heer Bahar? Ook niet. Geen behoefte? Toch? Ja? Gaat uw gang.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik hinkte eigenlijk hier op twee gedachten. Enerzijds omdat ik ook bij het lezen van de nota dacht: waar hebben we het precies over en hoe gaan we dat nu insteken? Dat is ook een beetje wat ik teruggrijp in de beantwoording van de gedeputeerde. Ik stel overigens zeer op prijs dat de gedeputeerde ook ruimte overlaat om te zeggen: hiermee gaan we ook nog kijken hoe we de verdere invulling van de evaluatie doen. En dat daarbij ook een keer per vier jaar beoordeling van de individuele deelnemingen niet uitgesloten is, maar dat we daar nog even op moeten terugkomen hoe we dat gaan doen. En dat we ook nog een verdere aanscherping van de evaluaties zullen meenemen. Als dat de toezeggingen van de gedeputeerde zijn, is dat wat ons betreft het voor de tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. De heer Heijmans? Nee. De heer Van Hattem? Tweede termijn, gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Er blijven toch een paar puntjes hangen, die ik toch nog even naar voren wil brengen. Allereerst zei de gedeputeerde in zijn termijn dat de Brabantnorm in dit kader eigenlijk niet relevant is, maar naar ons idee is die wel degelijk relevant. Omdat sommige van de deelnemingen ook subsidie krijgen van de provincie. Dus in die zin zou ik inderdaad, zoals de gedeputeerde al heeft toegezegd, er nog even schriftelijk op terug willen komen hoe het in dit verband zit met de Brabantnorm en het toepassen daarvan.

Dan eigenlijk een van de belangrijkste zaken in mijn betoog, is het consistent toepassen van die evaluatiecriteria. Destijds is deze nota opgesteld, er waren bepaalde aanleidingen die veroorzaakten dat deze nota er moest komen. Daar zijn vervolgens zeven selectiecriteria uit voortgekomen. En van die zeven zijn er uiteindelijk maar vier hierin toegepast bij het monitoren. Dus nogmaals is mijn oproep om als deze selectiecriteria worden toegepast, deze ook consistent toe te passen op alle deelnemingen en verbonden partijen, zodat het ook als eenduidige informatie terug te lezen is voor ons als Provinciale Staten, zodat we hier ook goed naar kunnen kijken. Ook als de verantwoordingssystematiek wijzigt, dus als er in andere termijnen wordt aangeleverd, als het maar eenduidig is. Dat is voor ons heel cruciaal. Voorzitter. Dat is voor ons op dit moment het belangrijkste. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage. Ik kijk nog even naar de andere fracties. De heer Uijlenhoet niet meer. Ik denk ook geen van de andere fracties. De heer Heijman zie ik ook niet. Nee, dan wil ik de gedeputeerde vragen deze punten nog even te adresseren. En dan gaan we ons daarna opmaken voor de stemmingen. Ik zeg dat alvast maar even.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank u wel. Ik kan nogmaals positief reageren naar de heer Bahar. Waar hij om gevraagd heeft, is de intentie van het college. Overigens staat u niets in de weg om bij de monitoring het beleid van de desbetreffende deelneming volledig aan de orde te stellen. Dus dat kunt u ook twee keer per jaar, bij iedere begrotingsbehandeling. En uiteraard een keer in de vier jaar.

De heer Van Hattem heeft gelijk. Voor sommige is de Brabantnorm relevant, zoals bij de BOM, omdat we daar inderdaad ook een exploitatiesubsidie geven. Onze deelnemingen voldoen aan de Brabantnorm. Duidelijker kan ik niet zijn.

En het consequent toepassen van de evaluatiecriteria, om dat eenduidig te doen. Als we nu een keer in de vier jaar zouden gaan kijken of een deelneming financieel gezond is en of er voldoende voorzieningen zijn, dan zijn we natuurlijk veel te laat. Dat doen we eigenlijk permanent. En dat doen we straks natuurlijk ook via de monitoring, die u twee keer per jaar krijgt, bij de jaarrekening en de begroting. Maar het ware misschien beter geweest, dat geef ik u toe, als we hier even hadden toegelicht waarom we van die zeven naar die vier criteria zijn gegaan. Daar heeft u gelijk in. Als er criteria zijn, dan moet je ze eenduidig toepassen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, goed om te horen, maar kunt u dan ook de toezegging doen om in het vervolgtraject die criteria ook eenduidig toe te blijven passen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, maar we gaan nou de komende vier jaar met elkaar zeer intensief over die deelnemingen praten via de p&c-cyclus. Tussentijds van jaar tot jaar even kijken of het zo bevalt en of het nog scherper moet. En wilt u een keer in de vier jaar weer al die criteria toegepast hebben op al die deelnemingen, of zegt u in het desbetreffende jaar: ik krijg ze toch al op twee momenten, bij de begroting en de jaarrekening, dat is voldoende? Dat is aan u.

De **voorzitter**: Waarvan akte. De gedeputeerde is dan klaar met zijn beantwoording in tweede termijn. Ik sluit dan nu de beraadslagingen over dit onderwerp.

Stemming

08/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 8 december 2016 tot en met 11 januari 2017

De **voorzitter**: We hadden het andere onderwerp, dat hierna zou volgen al behandeld, de Hooipolder-Plus, en we gaan dus nu over tot de stemmingen. En het bijbehorende belletje luidt. Ik geef een kleine minuut de gelegenheid voor degenen die zich buiten de zaal bevinden om nu hier binnen te komen. Dan zijn we toch tegen vijven aan het stemmen.

Goed. Ik stel voor dat we overgaan tot de stemmingen. Allereerst is aan de orde de stemming over de lijst van ingekomen stukken, bij u bekend onder 08/17, dat zijn de ingekomen stukken van 8 december 2016 tot en met 11 januari. Ik stel voor om bij acclamatie de wijze van afdoening van die ingekomen stukken te accorderen. Ik neem aan dat niemand stemming vereist en dat dit dus het geval is. Dat is het geval, aangenomen.

09/17 Notulen van de PS-vergadering 11 november 2016

De **voorzitter**: Dan zijn er de volgende twee voorstellen aan de orde betreffende de notulen van voorgaande vergaderingen. Allereerst 09/17, de notulen van 11 november 2016. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Die zijn aangenomen.

10/17 Notulen van de PS-vergadering 18 november 2016

De **voorzitter**: De notulen van 18 november 2016. Ook die zijn bij acclamatie aangenomen.

101/16 Begrotingswijziging besluit vervolgstun Philharmonie Zuidnederland 2017-2020

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over tot de stemming over de in deze vergadering voorliggende stukken. Dat betreft allereerst de begrotingswijziging vervolgstun Philharmonie, met daarbij motie onder stuknummer 3 ingediend. Allereerst het voorstel zelf. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Spapens** (SP): Voor het voorstel.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is door uw Staten aangenomen. Dan nu de stemming over de bijbehorende motie onder stuknummer 3. Motie 3. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Tegen met stemverklaring. Sympathieke motie, voor nu te prematuur. We willen de gedeputeerde en orkest eerst de ruimte bieden alle scenario's te onderzoeken, zodat wij in alle vrijheid en degelijkheid kunnen besluiten de komende jaren.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen met stemverklaring. Uiteraard zien wij ook Eindhoven graag als vestigingsplaats van Philharmonie Zuid, alleen de strekking van de motie gaat ons te ver.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Het orkest is eerst aan zet en de genoemde overwegingen zijn bij hen bekend en zullen zeker meegenomen worden.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

86/16 Statenvoorstel Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden partijen

De **voorzitter**: Dan zijn we nu bij het stuk betreffende 86/16, de Evaluatienota Samenwerkingsrelaties Verbonden partijen. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Voor met een stemverklaring. Doorslaggevend is de bevestiging van de gedeputeerde dat belangrijke besluiten niet in ahc's worden genomen en de toezegging dat we voor de evaluatie van de deelnemingen verdere invulling zullen geven.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. Het is goed dat we strak blijven monitoren. En als PVV blijven we het uiteraard ook kritisch volgen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem door uw Staten aangenomen.

02/17 Statenvoorstel Hooipolder-Plusplan: beschikbaar stellen provinciale middelen

De **voorzitter**: Dan het laatste. Betreft de motie Hooipolder-Plus en de daarbij behorende motie onder stuknummer M1a, die ook ondertekend was door de PVV, herinner ik me. Dus die motie M1a komt zo dadelijk in stemming. Maar eerst het voorstel zelf, Hooipolder-Plus. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Voor met stemverklaring. We gaan ervan uit dat goed gekeken wordt naar de belanghebbenden en de verschillende alternatieven voor de parallelroute. Dank u.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is unaniem aangenomen. Nu de motie daarbij behorend onder stuknummer 1a. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Tegen met stemverklaring. We hebben al een motie ingediend met de ChristenUnie. Deze motie is overbodig.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen met een stemverklaring. Dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Overbodig.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Beste collegae. Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van deze Statenvergadering. De eerstvolgende Statendag is op 17 februari. Een agenda voor de invulling van die dag zal u spoedig bereiken. De eerstvolgende plenaire zitting van de Staten zal zijn op 10 maart. Dan is het al na carnaval.

Dames en heren. Mag ik uw aandacht in het bijzonder toch nog even voor het feit is dat het vandaag de laatste dag is dat Eefje Rolsma en Miriam van Kampen hun werkzaamheden bij de griffie verrichten? Zij gaan beiden naar een andere plek toe. Ze hebben beiden bijgedragen aan een verdere versteviging en professionalisering van het griffieteam en hebben heel hard voor ons allemaal gewerkt. De communicatie en de woordvoering hebben echt een nieuwe impuls gekregen en ook de Statenadvisering is door Miriam met verve ter hand genomen. Ik wil graag aan u vragen hen met een groot applaus uit te luiden en ik zal aan hen beiden een bos bloemen, die volgehangen is met persoonlijke boodschappen en bedanken van u, aan hen overhandigen. En als dat gebeurd is, nodig ik u graag uit voor een borrel bij de Statenlounge. Ik dank u voor uw aandacht en applaus voor beide dames.

(Staand applaus).

De **voorzitter**: De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 16.56 uur de vergadering.